КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ

ЗАМАНБАП ЭЛ АРАЛЫК УНИВЕРСИТЕТ

ТИЛДЕР КАФЕДРАСЫ

Бекитемин
ЗЭАУнун ректору,
ф.и.д. профессор
_________ Дарбанов М. Е.
" 29 " 08 _____ 2024__

ЖОГОРКУ КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮНҮН НЕГИЗГИ БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫ

550300 Филологиялык билим берүү

кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты

Академиялык даражасы: Бакалавр
Окуу формасы – күндүзгү, сырттан окуу
Окуунун стандарттуу мөөнөтү: 4-5 жыл

СМУнун Окумуштуулар кеңешинин
отурумунда талкууланды, протокол
No 1 __________
"29" 08 ________ 2024-жыл

Жалал-Абад 2024

Негизги билим берүү программасы (НББП) Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан иштелип чыккан жогорку кесиптик билим берүүнүн 550300 билологиялык билим берүү багыты боюнча мамлекеттик билим берүү стандартынын талабына ылайык түзүлдү.

НББП 202__-жылдын 29-августунда тилдер кафедрасынын жыйынында каралды жана №1 протокол менен бекитилди.

Иштеп чыккандар:

Тилдер кафедрасынын башчысы: Эсенова Н. М.
Ф.и.д. профессор Дарбанов М. Е.
Ф.и.д. профессор Дарбанов Б. Е.
Ф.и.к. профессор Ажыбаева З. А.

Иш берүүчүлөрдүн өкүлдөрү:

№2 Н. Закиров атындагы мектеп директору, кыргыз тили жана адабияты мугалими ______________ Мараимова Н. М.
№13 Р. Азимов атындагы мектеп директору, орус тили жана адабияты мугалими ______________ Абидова З. А.
№14 Сатыбалдиев атындагы мектеп директору, орус тили жана адабияты мугалими ______________ Токонова Д. Т.

НББПнын эксперттери:

Б. Осмонов атындагы ЖАМУнун профессору ф.и.к __________ Калчакеев К. Б.
К. Ш. Токтоматов атындагы ЭАУ нун доценти ф.и.к __________ Пайзуллаева К. П.
Илимий изилдөө медициналык-социалдык институнун табигый-гуманитардык дисциплиналар кафедрасынын доценти, ф.и.к. __________ Турдубаева А. М.

Бүтүрүүчүлөр:

ЗЭАУК нын орус тили жана адабияты окутуучусу __________ Турашева Ж. К.

Мазмуну

1. Жалпы мүнөздөмөлөр
1.1. Негизги билим берүү программасы (аныктама)
1.2.НББПны иштеп чыгууга негиз болгон ченемдик документтер
1.3.Терминдер, аныктамалар, белгилер, кыскартуулар.
1.4. Кыскартуулар жана белгилер
2. НББПнын колдонуу чөйрөсү
3. ЖКББ НББПсынын максаттары (миссиясы)
3.1. Программаны иштеп чыгуунун узактыгы
3.2. Окуу формасы
3.3. Профильдер жана адистиктер
4. Окутуудан күтүлүүчү натыйжалар
4.1. ЖКББ НББПсын өздөштүрүүнүн натыйжасында бүтүрүүчүдө калыптандырылуучу компетенциялар
5. НББПнын структурасына талаптар
5.1. Окуу планы
5.2. Практиканы өткөрүүнүн шарттарына коюлган жалпы талаптар
5.3. Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга коюлган талаптар
6. Ресурстарды камсыз кылуу
6.1. Кадрлар
6.2. Материалдык-техникалык база
6.3. Окуу-методикалык жактан камсыз кылуу
7. НББПнын мүнөздөмөлөрү
7.1. Эмгек рыногунун муктаждыктары
7.2. Рынокту жайгаштыруу
7.3. Эмгек рыногу менен байланыш
8. Документациянын түзүмү
8.1. Компетенттүүлүк матрицасы
8.2. Программаны ишке ашыруу үчүн документтер

1. Жалпы мүнөздөмөлөр

1.1. Негизги билим берүү программасы (аныктама)

Негизги билим берүү программасы **550300 Филологиялык билим берүү** багытынын кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты профили боюнча бакалаврды даярдоо боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасы билим берүү чөйрөсүндө аймактын эмгек рыногунун талаптарын эске алуу менен, Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндөгү» мыйзамдарына жана башка нормативдик укуктук актыларына ылайык Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан бекитилген мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде даярдоонун аталган багыты боюнча иштелип чыгып, бекитилген окуу-усулдук документтерди өзүнө камтыйт.

Аталган негизги билим берүү программасы максатын, күтүлүүчү натыйжаларын, билим берүү процессинин мазмунун, шартын жана колдонуунун технологияларын, аталган багыт боюнча бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоону жөнгө салат жана өзүнө төмөнкүлөрдү камтыйт: а) окуу планы; б) жумушчу окуу планы; в) НББПдагы компетенциялар картасын, г) окуу планындагы базалык дисциплиналардын программаларынын аннотацияларын; д) окуу планындагы ЖОЖдук компоненттердеги дисциплиналардын жана элективдик курстардын программаларынын аннотацияларын; е) педагогикалык практикалардын программаларынын аннотациясын; ж) бүтүрүүчү мамлекеттик аттестацияга коюлган талаптарды.

1.2. НББПны иштеп чыгууга негиз болгон ченемдик документтер Бакалаврдын НББПсын иштеп чыгуунун нормативдик базасы төмөнкүлөрдөн турат:

- Кыргыз Республикасынын 2003-жылдын 30-апрелиндеги №92 «Билим берүү жөнүндөгү» мыйзамы (КР мыйзамдарынын редакциясында 28-декабрындагы 2006-ж. №225, 31- июль 2007-ж. №111, №115; 20-январь 2009-ж. №10, 17-июнь 2009-ж. №185, 15-янв. 2010-ж. №2, 13-июнь 2011-ж. №42, 8-август 2011-ж., №150, 29-дек., 2011-ж. №255, 23-август 2011-ж. №496, 29-май 2012ж. №347, 30-июль 2013-ж. №176, 2021-ж.23-март, №38).
- КР Өкмөтүнүн 3-февраль 2004-ж. №53 токтому менен бекитилген КРда жогорку кесиптик билим берүүчү билим берүү уюмдары жөнүндөгү Жобосу;
- 550300 Филологиялык билим берүү багытынын кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты профили боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты (Бишкек, 2021), академиялык даражасы: бакалавр;
- Кыргыз Республикасынын билим берүү тармагы боюнча нормативдик укуктук актылары; ЗЭАУнун Уставы;
- ЗЭАУнун «Окуу процессин окутуунун кредиттик технологияларынын (ECTS) негизинде уюштуруу жөнүндөгү” Жобосу;
- ЗЭАУнун “Дисциплиналардын жумушчу программаларынын жана силлабустарынын мазмуну жана түзүлүшү жөнүндөгү” Жобосу;
- ЗЭАУнун “Окуу-усулдук комплекс (УМК) жөнүндөгү” Жобосу;
- ЗЭАУнун “Педагогикалык практиканы өткөрүү жөнүндөгү” Жобосу;
- ЗЭАУнун “Бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик аттестациясы жөнүндөгү” Жобосу;
- ЗЭАУнун “Билим берүүнүн сапатына мониторинг жүргүзүү жөнүндөгү” Жобосу;
- ЗЭАУнун “Студенттерди учурдагы текшерүү жана аралыктагы аттестациясы жөнүндөгү” Жобосу.

1.3. Терминдер, аныктамалар, белгилер, кыскартуулар.

Жогорку кесиптик билим берүүнүн бул негизги билим берүү программасында Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндөгү» мыйзамына жана жогорку кесиптик билим берүү чөйрөсү үчүн Кыргыз Республикасы тарабынан кабыл алынган эл аралык документтерге ылайык төмөнкүдөй терминдер жана аныктамалар колдонулат:

- **негизги билим берүү программасы** – максаттарды, күтүлүүчү натыйжаларды, мазмунду жана даярдоонун тиешелүү багыттары боюнча билим берүү процессин ишке ашырууну иреттөөчү окуу-усулдук документтердин жыйындысы;
- **даярдоонун багыты** – фундаменталдык даярдоонун жалпылыгынын негизинде интеграциялануучу түрдүү профилдеги жогорку кесиптик билимдүү кадрларды (бакалавр, магистр жана адистер) даярдоо үчүн билим берүү программаларынын жыйындысы;
- **модуль** – окутуунун, тарбиялоонун көрсөтүлгөн максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон окуу дисциплинасынын бир бөлүгү;
- **профиль – негизги билим берүү программасынын** белгилүү бир түргө багытталуусу жана (же) **кесиптик** ишмердиктин объектиси.
- **компетенция** – белгилүү бир чөйрөдө эффективдүү, жемиштүү иштөөсү үчүн зарыл болгон окуучунун (студенттин) билим алуу даярдыгына алдын ала коюлган коомдук талап (норма);
- **бакалавр** – магистратурага кирүүгө жана кесиптик ишти жүзөгө ашырууга укук берген жогорку кесиптик билимдин квалификация деңгээли;
- **магистр** – аспирантурага жана (же) негизги докторантурага (PhD / профиль боюнча) окууга кабыл алуу жана кесиптик ишти жүзөгө ашырууга укук берген жогорку кесиптик билимдин квалификация деңгээли;
- **чегерим бирдик (кредит)** – негизги кесиптик билим берүү программасынын сыйымдуулугунун шарттуу өлчөмү;
- **окутуунун натыйжалары** – негизги билим берүү программасы / модулу боюнча окуунун натыйжасында ээ болгон компетенциялар;
- **жалпы илимий компетенциялар** – кесиптик ишмердиктин бардык (же көпчүлүк) түрлөрү үчүн жалпы деп саналган мүнөздөмөлөр: окууга, анализге, синтезге жөндөм ж.б.;
- **инструменталдык компетенциялар** төмөнкү нерселерди камтыйт – когнитивдик жөндөмдөр, түшүнүү жана идеялар менен ой жүгүртүүлөрдү колдонуу жөндөмү; методологиялык жөндөмдөр, айдана-чөйрөнү түшүнүү жана башкаруу, убакытты уюштура билүү, окутуу стратегияларын тизмектөө, чечимдерди кабыл алуу жана көйгөйлөрдү чечүү жөндөмдөрү; технологиялык билгичтиктер, техниканы колдонуу менен байланышкан билгичтиктер, компьютердик билимдер жана маалыматтык башкаруу жөндөмдөрү; лингвистикалык билгичтиктер, коммуникативдик компетенциялар;
- **коомдук-личносттук жана жалпы маданий компетенциялар** – сын ой жүгүртүү жана өзүн-өзү сындай билүү жөндөмү, сезимдерди билдирүү жана мамиле түзүү билгичтиктери менен байланышкан жеке жөндөмдөр, ошондой эле коомдук өз ара аракеттешүү жана кызматташуу процесстери, топтордо иштөө, коомдук жана этикалык милдеттемелерди алуу билгичтиктери менен байланышкан коомдук билимдер;
- **кесиптик стандарт** – кесиптик ишмердиктин белгилүү бир түрүнүн чегинде анын мазмунуна жана сапатына карата талаптарды аныктаган жана кызматкердин ал ишмердик түрүнүн кандай экендигине карабай каалаган уюмда өзүнүн штаттык ордун укуктук жактан ээлөөгө татыктуу болууга милдеттүү болгон сапаттык деңгээлди сүрөттөй турган

негизги документ.

- **магистр** – тиешелүү багыт боюнча бакалавр академиялык даражасына ээ болгон жана жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын окутуунун 2 жылдан кем эмес нормативдик мөөнөтүндө ийгиликтүү өздөштүргөн тарапка аттестациянын жыйынтыгы боюнча ыйгарылуучу академиялык даража жана ал тиешелүү кесиптик ишмердүүлүгүн жүргүзүүгө же аспирантурага окуусун улантууга укук берет;
- **кредит (зачеттук бирдик)** – ЖОЖдо толук академиялык билим берүүнү аяктоо үчүн ар бир курстагы иштин жалпы көлөмүн, керектүү иштердин өлчөмүн чагылдыруучу, жана аны өздөштүрүү үчүн зарыл болгон студенттин жүктөмүн аныктоочу дисциплинанын бирдиги менен ылайыкташкан сандык көрсөткүч. Керектүү иштерди аткарып, окутуунун жетишилген натыйжасына ылайыктуу бааларды алгандан кийин гана ECTSтин кредитине ээ болушу мүмкүн;
- **окутуунун натыйжалары** – негизги билим берүү программасын окутуунун натыйжасында калыптандырылуучу компетенциялар.
- **компетенциялар матрицасы –** билим берүү программалары билим берүү программаларынын мазмундарынын ортосундагы структуралык-логикалык байланыштарды жана пландаштырылган компетенттүү билим берүүнүн натыйжаларын чагылдырууну өзүнө камтыйт.

1.4. Кыскартуулар жана белгилер

Жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасында төмөнкүдөй кыскартуулар кездешет:

МББС – мамлекеттик билим берүү стандарты;

ЖКББ – жогорку кесиптик билим берүү;

НББП – негизги билим берүү программасы;

ОУБ – окуу-усулдук бирикме;

НББП ДЦ – негизги билим берүү программасынын дисциплиналар циклы;

ЖИК - жалпы илимий компетенциялар;

ИК - инструменталдык компетенциялар;

КЛЖМК - коомдук-личносттук жана жалпы маданий компетенциялар;

КК – кесиптик компетенциялар;

2. НББПнын колдонуу чөйрөсү

2.1. 550300 Филологиялык билим берүү багыты боюнча ЗЭАУда ишке ашырылып жаткан бакалаврларды даярдоонун негизги билим берүү программасы бул окутуунун көрсөтүлгөн багыты боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде билим берүү чөйрөсүндөгү региондук эмгек рыногунун талаптарын эске алуу менен университет тарабынан иштелип чыккан жана бекитилген окуу-методикалык документтердин системасы.

2.2. НББПнын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр саналат:

ЗЭАУнун жетекчилиги, профессордук-окутуучулар курамы жана студенттери, мамлекеттик аттестациялык-экзамендик комиссиялар, мугалимдердин усулдук бирикмелери, билим берүүнү башкаруунун региондук органдары, тиешелүү кесиптик иш чөйрөсүндөгү адистердин жана иш берүүчүлөрдүн бирикмелери, жогорку кесиптик билим берүү тутумунда мыйзамдардын сакталышын контролдоону камсыз кылуучу ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар, кесиптик билим берүүнүн сапатын жана профессионалдык программаларын ишке ашыруучу органдар жогорку кесиптик билим берүү системасындагы уюмдар.

2.3. Жалпы орто билим же кесиптик орто (же кесиптик жогорку) билим базасында бакалавриаттын НББПсын өздөштүрүүгө зарыл болгон даярдоо деңгээлине коюлган талаптар

2.3.1. "Бакалавр" академиялык даражасын ыйгаруу менен кесиптик жогорку окуу жайына тапшырган абитуриенттин билим деңгээли болуп жалпы орто билим же орто кесиптик (же кесиптик жогорку) билим саналат.

2.3.2. Талапкерде болуу керек:

- мамлекеттик үлгүдөгү жалпы орто же орто кесиптик (же жогорку кесиптик) билими жөнүндөгү документи;
- жеткиликтүү баллы менен ЖРТдан өтүү сертификаты;
- коммуникативдик чөйрөгө зыяндуулугу жоктугун, кептик жана башка оорулардын зыяндуулук таасиринин жоктугун, келечектеги педагогикалык ишмердүүлүгүнө ден соолугунун жарамдуулугун тастыктаган медициналык документи;
- педагогикалык ишмердүүлүккө кызыгуусу жана бул кесипке жөндөмдүүлүгүнүн болушу.

3. ЖКББ НББПсынын максаттары (миссиясы)

550300 Филологиялык билим берүү багытынын кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты профили боюнча ЖКББ НББП студенттерде аталган багыт боюнча мамлекеттик стандарттын талаптарына ылайык келген жана студенттерде максатка умтулгандык, уюштуруучулук, жоопкерчилик, атуулдук, коммуникативдүүлүк, толеранттуулук сыяктуу жалпы маданиятын өнүктүрүүчү, үзгүлтүксүз билим алуу чөйрөсүндө кесиби боюнча өзүн жана өз билимин өстүрүүгө багытталган универсалдык (жалпы илимий, инструменталдык, социалдык-инсандык жана жалпы маданий) жана кесиптик компетенцияларды калыптандырууну максат кылат.

3.1. Программаны иштеп чыгуунун узактыгы

550300 Филологиялык билим берүү адистиги боюнча бакалаврларды даярдоо үчүн ЖКББ НББПны өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү күндүзгү окуу бөлүмүндө орто жалпы билим берүүнүн базасында 4 жылдан кем эмес.

Сырттан окуу бөлүмүндө 550300 Филологиялык билим берүү адистиги боюнча жалпы орто билимдин базасында бакалаврларды даярдоо үчүн ООП ЖПБны өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү 5 жылдан кем эмес.

Тездетилген программаларды ишке ашыруунун алкагында күндүзгү окуу формасында орто кесиптик билим берүүнүн базасында бакалаврларды даярдоо үчүн ООП ЖПОну өздөштүрүү мөөнөтү 3 жылдан кем эмес.

3.2. Окуу формасы

- Толук жана толук эмес күн.

3.3. Профильдер жана адистиктер

- Филологиялык билим берүү (бакалавр даражасы)

4. Окутуудан күтүлүүчү натыйжалар

4.1. ЖКББ НББПсын өздөштүрүүнүн натыйжасында бүтүрүүчүдө калыптандырылуучу компетенциялар

Даярдоонун **550300 Филологиялык билим берүү** кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты профили боюнча “бакалавр” квалификациясы ыйгарылган бүтүрүүчү НББПнын максаттарына жана кесиптик ишмердиктин ЖКББ МББСнын 3.4-жана 3.8пункттарында көрсөтүлгөн милдеттерине ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болууга тийиш:

а) универсалдык: *– жалпы илимий (ЖИК):*

ЖИК-1. Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; *– инструменталдык (ИК):*

ИК-1. Мамлекеттик, расмий тилде жана иш, окуу чөйрөсүндөгү чет тилдердин биринде иштиктүү баарлашуу жүргүзүүгө жөндөмдүү болуу;

ИК-2. Иш жана окуу чөйрөсүндөгү татаал маселелерди чечүү үчүн маалыматтык технологияларды колдонуу менен жаңы билимдерди алууга жана колдонууга жөндөмдүү болуу;

ИК-3. Кесиптик ишмердигинде ишкердик билимдерди жана билгичтиктерди колдонууга жөндөмдүү болуу.

– коомдук-инсандык жана жалпы маданий компетенция (КИЖМК):

КИЖМК-1. Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу.

– кесиптик (КК):

КК-1. Кесиптик маселелерди чечүүдө психологиялык-педагогикалык билимди колдоно алат жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү;

КК-2. Методикалык маселелерди чечүү ыкмаларын (моделдер, методика, окутуунун технологиялары жана ыкмалары) билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга жөндөмдүү;

КК-3. Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү;

КК-4. Окутулгандарды социалдаштыруунун ыкмаларын, техникасын, методикасын билет жана окуучулардын кесиптик өзүн-өзү аныктоосу үчүн шарт түзүүгө жөндөмдүү;

КК-5. Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү;

КК-6. Билим берүү жана тарбия маселелери боюнча эксперттик-кеңеш берүүчүлүк иштерге катышууга, инновациялык долбоорлорго катышууга, ошондой эле учурдагы коомдукмаданий параметрлерди эске алуу менен долбоорлорду иштеп чыгууга жөндөмдүү;

КК-7. Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптапциялангандан кийин аларды колдоно алат;

КК-8. Программалардын темалары менен бөлүмдөрүнүн бөтөнчөлүгүн эске алуу менен жана окуу планына ылайык предмет (предметтер) боюнча окуу сабактарын пландаштырууга жөндөмдүү;

КК-9. Интерактивдүү формаларды жана окутуу усулдарын колдонуу менен педагогикалык ишмердикти жүзөгө ашырууга жөндөмдүү;

КК-10. Окуучулардын ар кандай чөйрөдөгү (акыл, коомдук, моралдык ж.б.) өнүгүү деңгээлин аныктай алат жана ага жараша ар түрдүү терс таасирлерге (зомбулук, ичимдик жана баңги заттарын колдонуу ж.б.) жол бербөө үчүн алдын алуу иштерин жүргүзүүгө жөндөмдүү;

КК-11. Интеграцияланган жалпы жана кесиптик билимдердин, анын ичинде иш жана окуу чөйрөсүндөгү теориялар менен принциптерди сын ой жүгүртүү менен түшүнүүнү камтыган билимдердин кеңири диапазонуна ээ;

КК-12. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ;

КК-13. Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ;

КК-14. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү;

КК-15. Тексттердин ар түрдүү типтерин лингвистикалык (адабият таануучулук дагы) көз караштa өз алдынча анализдөөгө, чечмелөөгө жөндөмдүү;

КК-16. Үйрөнүлгөн тилде тилдин социомаданий өзгөчөлүктөрүнө ылайык оозеки жана жазуу түрүндө баарлашуу стратегияларын түзүүгө жөндөмдүү;

КК-17. Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү;

КК-18. Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат.

Бакалаврды даярдоо үчүн билим берүү программаларын иштеп чыгууда бардык универсалдык компетенциялар, ошондой эле кесиптик ишмердиктин бул программа багытталган кесиптик компетенциялары дагы, программанын окутуунун жыйынтыктары талап кылган тобуна кирет. Даярдоо процессинде окуучу аны даярдоонун белгилүү бир профилине байланышкан башка (атайын кесиптик) компетенцияларын алса болот.

Профиль 5тен кем эмес аталыштагы кошумча атайын кесиптик компетенциялар менен жана ЗЭАУ тарабынан өзүнчө аныкталат. Профилдердин тизмеси ОМБда бекитилет.

Кошумча компетенциялардын тизмеси квалификациялардын улуттук рамкасынын, квалификациялар менен кесиптик стандарттардын (эгер болсо) тармактык / сектордук чектеринин негизинде аныкталат.

5. НББПнын структурасына талаптар

5.1. Окуу план

Бакалавр даражасын даярдоонун окуу пландары базалык окуу планы жана окутуунун жумушчу окуу планы менен чагылдырылат. (1-тиркеме)

Окуу планы төмөнкү блокторду камтыйт:

1-блок "Дисциплиналар (модулдар)";

2-блок "Практика";

3-блок "Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация".

Бакалаврларды даярдоонун НББП тармагы		**Бакалаврларды даярдоонун НББП жана анын блокторунун кредиттер иретиндеги көлөмү**
1-блок	Дисциплиналар	
	I. Гуманитардык, коомдук жана экономикалык цикл II. Математикалык жана табигый цикл III. Кесиптик цикл	20-35 сан ОМБ тарабынан аныкталат 15-20 сан ОМБ тарабынан аныкталат 140-160 сан ОМБ тарабынан аныкталат
2-блок	Практика	15-25
3-блок	Мамлекеттик жыйынтыктоочу сынак	10-15
Бакалаврларды даярдоонун НББП ЖКББ көлөмү		240

5.2. Практиканы өткөрүүнүн шарттарына коюлган жалпы талаптар

Бакалаврдын негизги билим берүү программасынын **“Практика”** бөлүгү билим берүүчү болуп эсептелет жана студенттердин кесиптик-практикалык даярдыгына түздөн-түз багытталган окуу иштеринин түрлөрүн өз ичине камтыйт.

Практиканын конкреттүү түрлөрү ЗЭАУнун НББПсында аныкталат. Практиканын ар бир түрү боюнча максат, милдеттер, программалар жана отчеттуулуктун формалары ЗЭАУ тарабынан аныкталат.

Үйрөнчүк-педагогикалык практика окуу процессинин графигине ылайык экинчи курстун III семестринде үзгүлтүксүз өткөрүлөт жана ал сабактардын жадыбалын түзүүдө эске алынат. Практиканын негизги максаты - окуу-тарбия процесси, мектептен жана класстан тышкаркы иштердин уюштурулушу менен жалпы таанышуу, жалпы билим берүү мекемелеринде тарбиялык иштерди жүргүзүүнүн башталгыч практикалык көндүмдөрүн алуу. Практика учурунда студенттер мектептин окуу жана тарбиялык иштери менен таанышышат жана жыйындарга, майрамдарга, сүйлөшүүлөргө, маалыматтарга даярданууга катышышат, окуучулар менен кошумча жана жеке сабактарды өтүшөт, дептерлерди жана күндөлүктөрдү текшеришет. Практиканын жыйынтыгы менен практиканттар

долбоорлорду жазышат, аягында отчетторун тапшырышат. Жыйынтык боюнча дифференцияланган баа коюлат.

Кесиптик-базалык практика экинчи курстун IV семестрде. үчүнчү курстун V семестринде аткарылат. Кесиптик-базалык практика учурунда класстардагы окуу жана тарбиялык иштерди өтүүнүн усулдарын өздөштүрүшөт, коомдук мекемелердин иштөө ыкмалары жана мазмуну, предметтик кааналардын, ийримдердин иштери менен таанышышат, предметтик кече, окуу, тарбиялык жана класстан тышкаркы сабактарды өткөрүүнү үйрөнөт, айрым окуучулардын жеке адамдык өзгөчөлүгүн жана класстык жамаатты байкоого алуу сыяктуу керектүү билгичтиктерди өздөштүрүшөт. Кесиптик-базалык практиканын жыйынтыгы боюнча отчет жана практика жетекчисинин пикири талап кылынат. Жыйынтык боюнча дифференцияланган баа коюлат.

Кесиптик-профилдик практикада студенттер орто жана жогорку класстардагы мугалимдин ролуна өтүшөт. Кесиптик-профилдик педагогикалык практиканын мазмуну даярдоонун профилине туура келиши керек. Педагогикалык практиканын бөлүмдөрүндө студенттер илимий-изилдөөчүлүк долбоорлорду иштеп чыгуусу мүмкүн. Андай учурда программада илимий-изилдөөчүлүк долбоорунун бар экендигин эске алып, жогорку окуу жайы студенттин тандоо мүмкүнчүлүгүн көрсөтүшү керек:

- илимий-педагогикалык адабияттарды жана башка атайын маалыматтарды, билим алуу тармагына тиешелүү ата мекендик жана чет өлкөлүк илим жана билим берүүнүн жетишкендиктерин окуп-үйрөнүү;
- илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүгө же долбоордун иштелмелерин даярдоого катышуу;
- тема боюнча илимий-педагогикалык маалыматтарды топтоо, кайра иштеп чыгуу, анализдөө жана системалаштырууну жүргүзүү;
- тема же анын бөлүмү боюнча отчет түзүү;
- конференцияларда доклад менен чыгып сүйлөө;

Педагогикалык практиканын бир формасы катары мектеп курагындагы балдар үчүн эс алуучу жайларда өлкөрүлүүчү жайкы педагогикалык практика эсептелет.

5.3. Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга коюлган талаптар

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга коюлган талаптар жогорку окуу жайы тарабынан Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан 2012-жылдын 29-майында бекитилген №346 «Кыргыз Республикасынын жогорку жана орто кесиптик билим берүү мекемелеринин ишмердүүлүгүн жөнгө салуучу укуктук-нормативдик актыларды бекитүү жөнүндөгү» Токтомунун, анын негизинде иштелип чыккан «ЗЭАУнун бүтүрүүчүлөрүнүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы жөнүндөгү» Жобосунун негизинде жана Кыргыз Республикасынын жогорку окуу жайларындагы жайынтыктоочу мамлекеттик аттестация жөнүндөгү жоболорго ылайык аныкталат.

1. Жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын өздөштүрүү бүтүрүүчүнүн милдеттүү жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы менен жыйынтыкталат.
2. ЗЭАУнун бүтүрүүчүлөрүнүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы жөнүндөгү» Жобосу бардык формадагы жогорку кесиптик билимге жана билим берүү даражасына ээ болуучу бүтүрүүчүлөргө таратылат.

3. Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациянын максаты келечектеги кесиптик милдеттерин аткаруу жана аларды даярдоодо жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык келүүчү ЗЭАУнун бүтүрүүчүлөрүн даярдоо деңгээлин аныктоо болуп эсептелет.

4. Жогорку кесиптик билим берүүнүн тиешелүү багыты боюнча мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык ЗЭАУда иштелип чыккан НББПны толук көлөмдө өздөштүргөн студентке жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга кирген аттестациялык сынактарга уруксат берилет.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялык сынактарды тапшырып, андан ийгиликтүү өткөн бүтүрүүчүгө тиешелүү кесиптик квалификация же академиялык даража ыйгарылып, жогорку кесиптик билими жөнүндөгү мамлекеттик үлгүдөгү диплом берилет.

Жыйынтыктоочу аттестациялык сынактардын түрлөрү

ЗЭАУнун бүтүрүүчүлөрүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоонун негизинде аттестациялык сынактардын түрлөрүнө төмөнкүлөр кирет:

- Кыргыз тили жана адабияты, Кыргызстандын тарыхы жана Кыргызстандын географиясы боюнча мамлекеттик сынак;
- Филологиялык билим берүү багыты боюнча мамлекеттик сынак (кыргыз тили жана адабияты) же бүтүрүүчү квалификациялык ишти коргоо;
- Филологиялык билим берүүнүн (кыргыз тили жана адабияты) педагогикасы жана окутуунун усулу боюнча мамлекеттик сынак же бүтүрүүчү квалификациялык ишти коргоо.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация өз ичине мамлекеттик сынактарды камтыйт. Мамлекеттик сынактарга коюлган талаптар ЗЭАУ тарабынан аныкталат.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияны өткөрүү тартиби

1. Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялык сынакты өткөрүү тартиби жобонун негизинде ЗЭАУнун программаларында иштелип чыгат жана бардык билим берүү формалары боюнча окуган студенттерге мамлекеттик аттестация башталганга чейин жарым жыл мурда маалымдалат. Студенттер мамлекеттик сынактын программалары менен камсыз болот, ага даярдануу үчүн зарыл болгон шарттар түзүлүп, консультациялар өтүлөт.

2. Мамлекеттик аттестация мамлекеттик аттестациялык комиссиянын ачык жыйынында анын курамынын кеминде үчтөн, экиден кем эмес мүчөсүнүн катышуусу менен жүргүзүлөт. Мамлекеттик сынакты кабыл алуунун тартиби ЗЭАУнун программаларында белгиленет.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга кирген аттестациялык сынактын бардык түрүнүн жыйынтыгы «эң жакшы», «жакшы», «канааттандырарлык», «канааттандырарлык эмес» деген баалар менен аныкталат жана белгиленген тартип боюнча ошол күнү комиссиянын жыйынынын протоколуна түшүрүлөт. Комиссия тарабынан коюлган баа чечүүчү болуп эсептелет.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик сынактарга коюлган талаптар

Жыйынтыктоочу мамлекеттик сынактардын мазмуну жана формасы ОУБдун көрсөтмөлөрүнө ылайык аныкталат. Багыты боюнча (кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты) мамлекеттик сынак (тиешелүү дисциплиналар боюнча); педагогика, кыргыз, орус тилин жана адабиятын окутуунун усулу боюнча мамлекеттик сынак.

Багыты (адистиги) боюнча жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация жана бүтүрүүчү аттестациялык сынакты баалоо критерийлери ЗЭАУнун окуу-усулдук кеңеши тарабынан бекитилет.

Филологиялык билим берүү багыты боюнча мамлекеттик сынак (кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты) же бүтүрүү квалификациялык ишин коргоо

550330 Филологиялык билим берүү багытынын кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты профилинин бүтүрүүчүлөрүнүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы бүтүрүүчүдө кесиптик компетенциялардын калыптануу деңгээлин текшерүүнү максат кылат жана мамлекеттик сынак формасында жүргүзүлөт. Сынактын программасы азыркы кыргыз, орус тили жана адабиятынын бөлүмдөрү боюнча алган билимдерин теориялык жана практикалык жактан жыйынтыктоого багытталган. Сынактын концепциясы педагогикалык билим берүүнүн бакалаврын даярдоого компетенттүү мамиле кылууга негизделген. Сынактын материалдарынын мазмуну төмөнкү шарттар аркылуу аныкталуучу негизги кесиптик тапшырмаларды чечүүгө студенттин даярдыгын текшерүүгө багытталган:

- тил илиминин жана адабият таануунун теориялык негиздерин өздөштүрүү;
- кеп маданиятынын кесиптик негиздерин өздөштүрүү;
- базалык жана элективдик курстардын окуу программаларын ар түрдүү билим берүү мекемелеринде ишке ашырууга жөндөмдүүлүгү;
- филологиялык илимдердин классикалык бөлүмдөрүнүн негизги жоболорун, филологиянын базалык идеяларын жана методдорун, негизги педагогикалык системанын түзүмүн жана методдорун өздөштүрүү.

Филологиялык билим берүүнүн (кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты) педагогикасы жана окутуунун усулу боюнча мамлекеттик сынак же бүтүрүү квалификациялык ишин коргоо

Сынактын программасы азыркы кыргыз, орус тилин жана адабиятын окутуунун усулунун бөлүмдөрү, педагогика боюнча алардын алган билимдерин теориялык жана практикалык жактан жыйынтыктоого багытталган. Сынактын концепциясы педагогикалык билим берүүнүн бакалаврын даярдоого компетенттүү мамиле кылууга негизделген. Сынактын материалдарынын мазмуну төмөнкү шарттар аркылуу аныкталуучу негизги кесиптик тапшырмаларды чечүүгө студенттин даярдыгын текшерүүгө багытталган:

- заманбап методдорду жана технологияларды, анын ичинде, тишелүү билим берүү мекемелеринде белгиленген билим берүү баскычында окутуу-тарбиялоо процессинин сапатын камсыздоо үчүн маалыматтык технологияларды колдонууга жөндөмдүүлүгү;
- окуучулардын жана тарбиялануучулардын жетишкендиктерин камсыз кылуучу заманбап методдорду пайдаланууга, социализация процессин педагогикалык жактан колдоого жана окуучулар кесиптик өз жөндөмдүүлүгүн аныктоого, аларды аң-сезимдүүлүк менен кесип тандоого даярдоону ишке ашырууга жөндөмдүүлүгү;
- билим берүү чөйрөсүнүн мүмкүнчүлүктөрүн, анын ичинде, окутуу-тарбиялоо процессинин сапатын камсыздоо үчүн маалыматтык мүмкүнчүлүктөрдү пайдаланууга жөндөмдүүлүгү;
- педагогиканын мазмунун жана методдорун өздөштүрүү, аймактын, мектептин, класстын, окуучунун жеке өзгөчөлүгүнө ылайыкташкан конкреттүү педагогикалык шарттарда кыргыз тилин жана адабиятын окутуунун теориясын жана усулун пайдалана билүүсү.

Даярдоонун профили боюнча мамлекеттик сынак оозеки түрдө жүргүзүлөт жана өзүнө теориялык, практикалык бөлүмдөрдү камтыйт.

Теориялык бөлүм өздөштүрүлгөн билимдердин системалуулугун, негизги түшүнүктөрдү, предметке тиешелүү методдорду жана каражаттарды өздөштүрүү деңгээлин

аныктоого багытталган. Практикалык бөлүм студенттерге алган билимдерин конкреттүү шарттарда пайдаланууга жөндөмдүүлүгүн көрсөтүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Сынак билеттери жыйынтыктоочу аттестациянын программаларына ылайык студентке өз билимдерин системалаштырып, кесиптик компетенттүүлүгүн көрсөтүүгө мүмкүнчүлүк берүү багытында түзүлөт. Сынакта студенттин берилген суроолорго жооп берүүгө даярдануусу үчүн нормативдик документтерди, кесиптик дисциплиналар боюнча ОМКнын элементтерин (окуу дисциплинасынын программаларын, жалпы билим берүүчү мекемелердин билим берүү программаларын ж.б.), өздүк портфолиосун пайдаланууга уруксат берилет.

6. Ресурстарды камсыз кылуу

6.1. Кадрлар

Программаны ишке ашыруу үчүн профессордук-окутуучулук курамды тандоо ЗЭАУнун профессордук-окутуучулук кызмат орундарына белгиленген квалификациялык талаптарга ылайык конкурстук негизде жүргүзүлөт. Толук иштеген мугалимдер менен үч жылда бир жолу эмгек келишими түзүлөт. Окуу процесси жогорку квалификациялуу филологдорду даярдоо үчүн зарыл болгон кесиптик тажрыйбасы, окутуучулук квалификациясы жана компетенциялары бар адистер тарабынан камсыз кылынат.

Кесиптик циклдин окутуучулары, эрежеге ылайык, магистр, илимдин кандидаты, илимдин доктору эрежелерине ээ жана (же) тиешелүү кесиптик чөйрөдө ишмердик тажрыйбасына ээ болууга тийиш.

Илимдин доктору же илимдин кандидаты илимий даражасына ээ окутуучулар тарабынан окулган дисциплиналардын, лекциялардын үлүшү дисциплиналардын жалпы санынын 40% дан аз эмес бөлүгүн түзүүгө тийиш.

Илимий даражага жана (же) илимий наамга ээ окутуучулардын жалпы санынын 10% га чейинкиси бул багыт (профиль) боюнча жетекчи кызматтарда эң кийинки 10 жылдык практикалык эмгек стажына ээ окутуучулар же алдыңкы адистер тарабынан алмаштырылса болот.

6.2. Материалдык-техникалык база

Тилдер кафедрасы окуу планынын алкагында студенттердин лабораториялык, дисциплинардык жана дисциплиналар аралык окутуунун бардык түрлөрүн, ошондой эле практикалык жана илимий-изилдөө иштерин жүргүзүүнү толук камсыз кылган заманбап материалдык-техникалык базага ээ. Материалдык-техникалык жабдуу учурдагы санитардык жана өрт коопсуздугунун ченемдерине жана стандарттарына жооп берет, бул окуунун коопсуз жана ыңгайлуу шарттарына кепилдик берет.

Бакалавриат программасын ишке ашыруу төмөнкүлөрдү камтыйт:

- натыйжалуу лекцияларды, практикалык сабактарды жана семинарларды өткөрүүгө мүмкүндүк берүүчү билим берүүчү маалыматты сактоо, берүү жана берүү үчүн адистештирилген эмеректер жана мультимедиялык жабдуулар менен жабдылган окуу кабинеттери;
- мультимедиялык инструменттер менен жабдылган студенттердин өз алдынча иштөөсү үчүн бөлмөлөр, локалдык жана глобалдык билим берүү маалымат тармактарына кирүү, ошондой эле даярдоо үчүн методикалык материалдар.

Студенттер үчүн практикалык окуунун өзгөчө элементи болуп 2021-жылдан бери иштеп келе жаткан методикалык кабинет саналат. Бул филологиялык билим берүү программасынын студенттеринин негизги кесиптик көндүмдөрүн өнүктүрүү үчүн

практикалык платформа болуп саналат. Методикалык кабинет усулдук көрсөтмөлөр менен жабдылган, бул студенттерге методикалык көрсөтмөлөр боюнча көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жана реалдуу филологиялык иштер менен иштөөдө баалуу тажрыйба алууга мүмкүндүк берет.

6.3. Окуу-методикалык жактан камсыз кылуу

Негизги билим берүү программасы бардык курстар жана дисциплиналар боюнча окуу-методикалык документтер жана материалдар менен толук камсыздалган. Ар бир дисциплинанын мазмуну окуу-методикалык комплекстерде берилген.

Методикалык колдоо төмөнкүлөрдү камтыйт:

- **Аудитордук иш-чаралар**: иш программалары, лекция курстары, окуу китептери, практикалык жана семинардык сабактардын пландары, маселелер жыйнагы, методикалык сунуштар, ишкердик оюндары үчүн материалдар.
- **Студенттердин класстан тышкаркы иштери**: СӨАИнин графиктери, өзүн өзү баалоо үчүн тапшырмалар, дилбаяндардын жана докладдардын темалары, курстук жана квалификациялык иштер, адабияттардын тизмеси, усулдук сунуштар, билимди баалоо критерийлери.

Билим берүү процессинде окуу процессин колдоону автоматташтырган интеграцияланган автоматташтырылган маалыматтык системасы «E-bilim» жигердүү колдонулууда. Система төмөнкүлөрдү камтыйт:

- бардык адистиктер боюнча окуу пландары;
- студенттердин контингенти;
- отчеттордун негизги түрлөрү;
- графикти автоматташтыруу, компьютердик тестирлөө, студенттердин маалымат базасын түзүү жана рейтингдерди эсептөө үчүн куралдар.

Университетте ошондой эле кафедраларды жана түзүмдүк бөлүмдөрдү бирдиктүү маалымат мейкиндигине бириктирген виртуалдык жеке тармак иштейт, бул эффективдүү өз ара аракеттенүүнү жана керектүү маалыматтарга тез жетүүнү камсыз кылат.

7 . НББПнын мүнөздөмөлөрү

7.1. Эмгек рыногунун муктаждыктары

Филологиялык билим берүү бакалавриат программасы заманбап чакырыктарга жана кесиптик чөйрөнүн талаптарына жооп берген адистерди даярдоонун актуалдуулугун баса белгилейт. Эмгек рыногунун муктаждыктарын талдоонун негизги аспектилери төмөнкүлөрдү камтыйт:

1. Бүтүрүүчүлөргө суроо-талапты талдоо:

- Программа жалпы орто билим же кесиптик орто билим берүү багытында, мамлекеттик органдарда, коммерциялык уюмдарда ийгиликтүү ишке орношууга жөндөмдүү бакалаврларды даярдоого багытталган.
- Бүтүрүүчүлөр жалпы орто билим же кесиптик орто билим берүү мекемелеринде, массалык маалымат каражаттарында, ошондой эле улуттук маданиятка колдоо көрсөткөн уюмдарда суроо-талапка ээ.

2. Негизги иш берүүчүлөрдүн портрети:

- Жалпы орто билим же кесиптик орто билим берүүчү мекемелер.
- Массалык маалымат каражаттары.
- Мамлекеттик кызматтардын иш-кагазын жүргүзүүчү бөлүмдөрү,
- басмаканалар

3. Иш берүүчүлөрдүн бүтүрүүчүлөр үчүн талаптары:

- Филологиялык билим берүү жаатында кесиптик милдеттерди чече алган жана тандап алган ишмердиктин чөйрөсүндө ийгиликтүү иштеген, эмгек рыногунда социалдык ыкчамдыкка жана туруктуулукка түрткү берүүчү универсалдык, кесиптик жана атайын компетенцияларга ээ болуу.

7.2. Рынокту жайгаштыруу

Мыйзам боюнча бакалавр даражасы программасы бүтүрүүчүлөргө атаандаштык артыкчылыктарды камсыз кылуучу программанын уникалдуу өзгөчөлүктөрүнө басым жасайт. Жайгаштыруунун негизги аспектилери төмөнкүлөрдү камтыйт:

1. Программанын артыкчылыктары:

- Программа заманбап билим берүү стандарттарын жана эмгек рыногунун талаптарын эске алуу менен иштелип чыккан, бул квалификациялуу адистерди даярдоого кепилдик берет.
- Методикалык кабинеттердин болушунун аркасында практикалык көндүмдөрдү өнүктүрүүгө өзгөчө көңүл бурулат, бул студенттерге реалдуу филологиялык иштер менен иштөөгө мүмкүндүк берет.
- «Ebilim» интегралдык автоматташтырылган маалыматтык системасын колдонуу билим берүүнүн сапатын жогорулатат жана окуу процессинин заманбап инструменттерин камсыз кылат.

2. Программанын уникалдуу өзгөчөлүктөрү:

- Теориялык окуу менен практикалык иштин, анын ичинде өнөктөштүк уюмдарда милдеттүү окуу жана өндүрүштүк практиканын тең салмактуу айкалышы.
- Жогорку квалификациялуу профессордук-окутуучулук курам, алардын олуттуу бөлүгү илимий даражага жана кесиптик тажрыйбага ээ.

- Эл аралык стандарттарга жана студенттердин академиялык мобилдүүлүгүнүн мүмкүнчүлүктөрүнө көңүл буруу.

3. Студенттер жана иш берүүчүлөр үчүн жагымдуулук:

- Программанын бүтүрүүчүлөрү филологиялык билим берүү боюнча терең билимге ээ болушат, ошондой эле ар түрдүү кесиптик чөйрөдө иштөө үчүн зарыл болгон көндүмдөрдү алышат.
- Программа Кыргыз Республикасынын билим берүү тармагында жана андан тышкары иштөөгө даяр ар тараптуу адистерди даярдоого багытталган.

7.3. Эмгек рыногу менен байланыш

Филологиялык билим боюнча бакалавр программасы кесиптик чөйрөнүн керектөөлөрү менен окуу процессинин тыгыз интеграциясын көрсөтөт. Бул бүтүрүүчүлөр үчүн жогорку суроо-талапты жана алардын реалдуу эмгек шарттарына ийгиликтүү ыңгайлашуусун камсыздайт. Программанын эмгек рыногу менен байланышынын негизги аспектилерине төмөнкүлөр кирет:

1. Негизги иш берүүчүлөрдүн тизмеси:

- Жогорку окуу жайларында, кесиптик орто билим берүүчү же жалпы орто билим берүүчү мекемелерде;
- Массалык маалымат каражаттарында;
- Мамлекеттик кызматтардын иш-кагазын жүргүзүүчү бөлүмдөрүндө кызматтарын көрсөтүүдө.

2. Бүтүрүүчүлөр үчүн жумушка орношуу жолдору:

- Жогорку окуу жайларына, кесиптик орто билим берүүчү же жалпы орто билим берүүчү мекемелерге.
- Массалык маалымат каражаттарына корректор
- Мамлекеттик кызматтардын иш-кагазын жүргүзүүчү бөлүмдөрү.

Кесиптик коомчулук менен кызматташуу:

- Программа уюмдарда милдеттүү стажировкаларды камтыйт, бул студенттерге окуу учурунда кесиптик тажрыйбага ээ болууга мүмкүндүк берет.
- Өнөктөштөр менен түзүлгөн келишимдер практикалык орундарды түзүп, эмгек рыногу үчүн зарыл болгон компетенцияларды өнүктүрүүгө салым кошот.
- Студенттердин методикалык кабинеттерден пайдалануусу кесиптик көндүмдөрдү өнүктүрүүгө жардам берет жана потенциалдуу иш берүүчүлөр үчүн кошумча баалуулуктарды жаратат.

Иш берүүчүлөрдүн талаптарын эске алуу менен:

- Программа адистерди даярдоону жакшыртуу боюнча каалоолорду жана сунуштарды камтыган иш берүүчүлөрдүн пикирлеринин негизинде үзгүлтүксүз жаңыланып турат.
- Бүтүрүүчүлөр кесиптик ишмердүүлүктүн заманбап стандарттарына жооп берген билимге жана көндүмгө ээ, бул аларды рынокто атаандаштыкка жөндөмдүү кылат.

8 . Документациянын түзүмү
8.1. Компетенттүүлүк матрицасы

НББПны өздөштүрүүнүн натыйжалары жана калыптандырылуучу компетенциялар

Окутуунун натыйжалары	Калыптандырылуучу компетенциялар
	1-ОН = ЖИК-1 + ИК-1 + И-2 + ИК-3 + КИЖМК-1
1-ОН – гуманитардык жана табигый илимдердин негизги жоболорун пайдалануу аркылуу учурдагы жашоого багыт алууга жөндөмдүү	**ЖИК-1**. Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; **ИК-1.** Мамлекеттик, расмий тилде жана иш, окуу чөйрөсүндөгү чет тилдердин биринде иштиктүү баарлашуу жүргүзүүгө жөндөмдүү болуу; **ИК-2.** Иш жана окуу чөйрөсүндөгү татаал маселелерди чечүү үчүн маалыматтык технологияларды колдонуу менен жаңы билимдерди алууга жана колдонууга жөндөмдүү болуу; **ИК-3.** Кесиптик ишмердигинде ишкердик билимдерди жана билгичтиктерди колдонууга жөндөмдүү болуу. **КИЖМК-1.** Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу.
	2-ОН = ИК-1 + ИК-3 + КК-6
2-ОН - Мамлекеттик, расмий тилде жана иш, окуу чөйрөсүндөгү чет тилдердин биринде иштиктүү баарлашуу жүргүзүүгө жөндөмдүү болуу.	**ИК-1.** Мамлекеттик, расмий тилде жана иш, окуу чөйрөсүндөгү чет тилдердин биринде иштиктүү баарлашуу жүргүзүүгө жөндөмдүү болуу; **ИК-3.** Кесиптик ишмердигинде ишкердик билимдерди жана билгичтиктерди колдонууга жөндөмдүү болуу. **КК-6.** Билим берүү жана тарбия маселелери боюнча эксперттиккеңеш берүүчүлүк иштерге катышууга, инновациялык долбоорлорго катышууга, ошондой эле учурдагы коомдук-маданий параметрлерди эске алуу менен долбоорлорду иштеп чыгууга жөндөмдүү.
	3- ОН = КК-5 + КК -11 + КК -16

3-ОН - мектеп жамаатынын деңгээлинде толеранттуу жана инсандар аралык мамиле түзө алат, этикалык, кесиптикэтикалык принциптерди ишке ашырууга жөндөмдүү, өз ишинин натыйжаларын талдоого жана кесиптик ишмердүүлүгүндө алган билимдерин туура пайдаланууга жумшайт.	**КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-11**. Интеграцияланган жалпы жана кесиптик билимдердин, анын ичинде иш жана окуу чөйрөсүндөгү теориялар менен принциптерди сын ой жүгүртүү менен түшүнүүнү камтыган билимдердин кеңири диапазонуна ээ; **КК-16.** Үйрөнүлгөн тилде тилдин социомаданий өзгөчөлүктөрүнө ылайык оозеки жана жазуу түрүндө баарлашуу стратегияларын түзүүгө жөндөмдүү.
	4-ОН = КК-3 + КК-5 + КК-6 +КК-10
4-ОН - инсанга багытталган билим берүү принциптерине (ден соолукту сактоо, маданий ар түрдүүлүк ж.б.) ылайык билим алуу үчүн оптималдуу шарттарды түзүүчү мекемелерде окуучулардын ар кандай куракттагы топтору үчүн окутуубилим берүүнүн деңгээли жана профилдери жана билим берүүнүн ар кандай түрлөрү боюнча окуу процессин уюштура алат.	**КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-6**. Билим берүү жана тарбия маселелери боюнча эксперттик кеңеш берүүчүлүк иштерге катышууга, инновациялык долбоорлорго катышууга, ошондой эле учурдагы коомдук-маданий параметрлерди эске алуу менен долбоорлорду иштеп чыгууга жөндөмдүү; **КК-10**. Окуучулардын ар кандай чөйрөдөгү (акыл, коомдук, моралдык ж.б.) өнүгүү деңгээлин аныктай алат жана ага жараша ар түрдүү терс таасирлерге (зомбулук, ичимдик жана баңги заттарын колдонуу ж.б.) жол бербөө үчүн алдын алуу иштерин жүргүзүүгө жөндөмдүү.
	5-ОН = КК-1+КК-18

5-ОН - кесиптик ишмердүүлүктө педагогикалык билимдин натыйжаларын колдоно билүү, кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүү жана аткаруу.	**КК-1.** Кесиптик маселелерди чечүүдө психологиялыкпедагогикалык билимди колдоно алат жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат.

	6-ОН = КК-2+КК-4
6-ОН - Методикалык маселелерди (моделдер, методдору, технологиялары жана окутуу методдору) чечүүнү билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдоно алат.	**КК-2**. Методикалык маселелерди чечүү ыкмаларын (моделдер, методика, окутуунун технологиялары жана ыкмалары) билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-4**. Окутулгандарды социалдаштыруунун ыкмаларын, техникасын, методикасын билет жана окуучулардын кесиптик өзүнөзү аныктоосу үчүн шарт түзүүгө жөндөмдүү.
	7-ОН = ИК-3 +КК-7 + КК-8
7-ОН - адистик дисциплиналардын базасында өнүгүү мүнөзүндөгү билим берүүнүн милдеттерин жана көндүмдөрүн ишке ашырууну билет, окуучулардын ишмердүүлүгүнө мониторинг жана баа бере алат.	**ИК-3.** Кесиптик ишмердигинде ишкердик билимдерди жана билгичтиктерди колдонууга жөндөмдүү болуу. **КК-7**. Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптапциялангандан кийин аларды колдоно алат; **КК-8**. Программалардын темалары менен бөлүмдөрүнүн бөтөнчөлүгүн эске алуу менен жана окуу планына ылайык предмет (предметтер) боюнча окуу сабактарын пландаштырууга жөндөмдүү.
	8-ОН = КИЖМК-1 + КК-4 + КК-7 +КК-8 + КК-18

8-ОН – кесиптик карьерасын жана алдыдагы билим берүү траекториясын долбоорлоо, кесиптик өзүнөзү өнүктүрүүнү жана инсандык өсүүнү камсыздайт.	**КИЖМК-1.** Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу; **КК-4**. Окутулгандарды социалдаштыруунун ыкмаларын, техникасын, методикасын билет жана окуучулардын кесиптик өзүнөзү аныктоосу үчүн шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-7**. Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптациялангандан кийин аларды колдоно алат; **КК-8**. Программалардын темалары менен бөлүмдөрүнүн бөтөнчөлүгүн эске алуу менен жана окуу планына ылайык предмет (предметтер) боюнча окуу сабактарын пландаштырууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат.
	9-ОН = КК-9 + КК-11 +КК-11 +КК-14
9-ОН – филологиялык билим берүү тармагындагы жаңы методдорду жана технологияларды иштеп чыгуу жана колдонуу боюнча илимий-изилдөөчүлүк милдеттерди чечүүдө катышат, илимий адабияттарды анализдей алат.	**КК-9**. Интерактивдүү формаларды жана окутуу усулдарын колдонуу менен педагогикалык ишмердикти жүзөгө ашырууга жөндөмдүү; **КК-11**. Интеграцияланган жалпы жана кесиптик билимдердин, анын ичинде иш жана окуу чөйрөсүндөгү теориялар менен принциптерди сын ой жүгүртүү менен түшүнүүнү камтыган билимдердин кеңири диапазонуна ээ; **КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-14**. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү.

8.2. Программаны ишке ашыруу үчүн документтер

- Жумушчу окуу планы *(1-тиркеме)*
- Үйрөнчүк-педагогикалык практиканын программасы *(2-тиркеме)*
- Кесиптик-базалык практиканын программасы *(3-тиркеме)*
- Кесиптик-адистик практиканын программасы*(4-тиркеме)*
- Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын программасы *(5-тиркеме)*
- Дисциплиналардын аннотациялары *(6-тиркеме)*
- Сертификаттар *(7-тиркеме)*

Тиркеме 1

Министерство образования и науки Кыргызской Республики/Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим
Современный Международный Университет/Заманбап Эл аралык Университет/Modern International University
Кафедра языков /Тилдер кафедрасы

"Согласовано"/"Макулдашылды"/"Agreed"
I проректор СМУ/ ЗЭАУнын I проректору/ I Vice-Rector of MIU
_______ М. Маккамбай / M. Makkambai
"28" августа _____ 2024г/ж/у.

"Утверждаю"/"Бекитемин"/"Approved"
Ректор СМУ/ ЗЭАУнын ректору /Rector of MIU
_______ М. Е. Дарбанов/M.E. Darbanov
"28" августа _____ 2024г/ж/у

РАБОЧИЙ УЧЕБНЫЙ ПЛАН /ЖУМУШЧУ ОКУУ ПРОГРАММАСЫ/WORKING CURRICULUM

Направление/Багыты/Direction: 550300 - Филологическое образование/Филологиялык билим берүү /Philological education
Профиль подготовки/Окуу профили/Training profile: Кыргызский язык и литература /Кыргыз тили жана адабият
Академическая степень/Илимий даражасы/Academic degree: Бакалавр/Бакалавр/ Bachelor
Форма обучения/Окуу формасы/Form of study: очная/ күндүзгү бөлүм/ full-time
Нормативный срок обучения/Окуу формасы/Form of study: 4 года/4 жыл/ 4 years

	Сабак жана практика циклдеринин аталыштары	САТТАР/ЧАСЫ					I курс		II курс		III курс		IV курс		көзөмөлдүн түрү
			алардын ичинен/ из них												
		Кредиттик бирдиктерде	Баардык саатар	Ауд.	СООИ	СӨИ	1 сем	2 сем	3 сем	4 сем	5 сем	6 сем	7 сем	8 сем	экзамендер
							15	15	15	15	15	15	15	13	
							16	18	16	18	16	18	16	15	
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Гуманитардык, социалдык жана экономикалык цикл															
Б.1.1.	**Базалык компонент**	**28**	**840**	**420**	**140**	**280**	**18**	**8**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Б.1.1.1.	Кыргыз тили жана адабияты/Кыргызский язык и литература	8	240	120	40	80	4	4							экзамен
Б.1.1.2.	Орус тили / Русский язык	4	120	60	20	40	4								экзамен
Б.1.1.3.	Чет тили / Иностранный язык	4	120	60	20	40	4								экзамен
Б.1.1.4.	Кыргызстан тарыхы / История Кыргызстана	4	120	60	20	40		4							экзамен
Б.1.1.5.	Манас таануу / Манасоведение	2	60	30	10	20	2								экзамен
Б.1.1.6.	Философия / Философия	4	120	60	20	40	4								экзамен
Б.1.1.7.	Кыргызстан географиясы / География Кыргызстана	2	60	30	10	20		2							экзамен
	Вариантивная часть	**6**	**180**	**90**	**30**	**60**									экзамен
В.1.8.0	**ЖОЖдук компонент**	**8**	**240**	**120**	**40**	**80**									
В.1.8.1	Ишкердик англис тили / Деловой английский язык	2	60	30	10	20		2							экзамен
В.1.9.0	**Студенттин тандоо курсу**	**6**	**180**	**90**	**30**	**60**									
В.1.9.1	Кептин жазма маданияты / Культура письменной речи	2	60	30	10	20	2								экзамен
В.1.9.2	Риторика / Риторика														экзамен
В.1.9.3	Экономикс / Экономикс	2	60	30	10	20		2							экзамен

B.1.9.4	Укук таануу / Правоведение														экзамен
B.1.9.5	Иш кагаздарынын негиздери / Основы делопроизводства	2	60	30	10	20		2							экзамен
B.1.9.6	Уюмдардын экономикасы / Экономика организации														экзамен
	Жалпы:	**34**	**1020**	**510**	**170**	**340**	**24**	**12**	**0**	**0**	**0**	**0**	0	**0**	
Б.2. Математикалык, табигый, илимий цикл															
Б.2.0	**Базалык бөлүк**	**10**	**300**	**150**	**50**	**100**									
Б.2.1.	Математика жана информатика / Математика и информатика	6	180	90	30	60	2	4							экзамен
Б.2.2	Азыркы табият таануу концепциясы / Концепция современного естествознания	2	60	30	10	20	2								экзамен
Б.2.3	Кесиптик ишмердүүлүктү укуктук камсыздоо / Правовое обеспечение профессиональной деятельности	2	60	30	10	20		2							экзамен
B.2.2	**Вариативдик бөлүк**	**4**	**120**	**60**	**30**	**60**									
	ЖОЖдук компонент	**2**	**60**	**30**	**10**	**20**									
B.2.2.1	Студенттердин окуу жана илимий изилдөө иштеринин негиздери / Основы учебно-исследовательской деятельности студентов	2	60	30	10	20				2					экзамен
	Студенттердин тандоо курсу	**2**	**60**	**30**	**10**	**20**									
B.2.2.2	Укук статистикасы / Правовая статистика	2	60	30	10	20									экзамен
B.2.2.3	Социалдык психология / Социальная психология						2								экзамен
	Цикл боюнча жалпы:	**12**	**360**	**180**	**60**	**120**	**6**	**6**	**0**	**2**	**0**	**0**	0	**0**	
Б.3 Кесиптик цикл		**156**	**4680**	**2340**	**780**	**1560**									
Б.3.0	**Базалык (жалпы кесиптик) бөлүк**	**57**	**1710**	**570**	**190**	**380**									
Б.3.1.	**Психология**	**10**	**300**	**150**	**50**	**100**									
Б.3.2.	Жалпы психология / Общая психология	3	90	45	15	30	3								экзамен
Б.3.3.	Өсүү психологиясы / Психология развития	2	60	30	10	20				2					экзамен
Б.3.4.	Атайын психология / Специальная психология	2	60	30	10	20						2			экзамен
Б.3.5.	Педагогикалык психология / Педагоическая психология	3	90	45	15	30					3				экзамен
Б.3.6.	**Педагогика**	**10**	**300**	**150**	**50**	**100**									
Б.3.6.1.	Педагогикалык ишмердүүлүкко киришүү / Введение в педагогическую деятельность	2	60	30	10	20	2								экзамен
Б.3.6.2.	Педагогикалык теория, система ж/а технологиялар / Педагогические теории, системы и технологии	3	90	45	15	30		3							экзамен
Б.3.6.3.	Билим берүү системаларын башкаруу / Управление образовательными системами	2	60	30	10	20						2			экзамен
Б.3.6.4.	Педагогикалык ой-жүгүртүүнүн пайда болуу тарыхы / История образования педагогической мысли	3	90	45	15	30					3				экзамен
Б.3.6.5.	Курак анатомиясы, физиология ж/а гигиена / Возрастная анатомия, физиология и гигена	2	60	30	10	20			2						экзамен

Б.3.7.	Өмүрдүн коопсуздугун сактоо / Безопасность жизнедеятельности человека	2	60	30	10	20			2						экзамен
Б.3.8.	**Филологиялык билим берүүнүн окутуу усулдары**	**12**	**360**	**180**	**60**	**120**									экзамен
Б.3.8.1	Кыргыз тилин окутуунун усулу / Методика преподавания кыргызского языка	6	180	90	30	60					3	3			экзамен
Б.3.8.2	Кыргыз адабиятын окутуунун усулу / Методика преподавания кыргызской литературы	6	180	90	30	60					3	3			экзамен
Б.3.9	Тил илимине киришүү / Введение в языкознание	3	90	45	15	30	3								экзамен
Б.3.10.	Адабият таануула киришүү / Введение в литературоведение	3	90	45	15	30		3							экзамен
Б.3.11.	Маданият аралык коммуникациялардын негиздери / Основы межкультурной коммуникации	4	120	60	20	40						4			экзамен
	Вариативдик бөлүк. Студенттердин тандоо курстары	**99**	**2970**	**1485**	**495**	**990**									
Б.3.В.0	**Адистикке даярдоо дисциплиналары**	**67**	**2010**	**1005**	**335**	**670**									
Б.3.В.1	**Азыркы кыргыз тили**	***20***	***600***	***300***	***195***	***200***									
Б.3.В.1.1	Фонетика, орфография / Фонетика, орфография	3	90	45	15	30			3						экзамен
Б.3.В.1.2	Лексикология ж-а фразеология / Лексикология и фразеология	3	90	45	15	30				3					экзамен
Б.3.В.1.3.	Сөз жасоо / Словообразование	2	60	30	10	20					2				экзамен
Б.3.В.1.4.	Морфология / Морфология	6	180	90	30	60					3	3			экзамен
Б.3.В.1.5.	Синтаксис / Синтаксис	6	180	90	30	60							3	3	экзамен
Б.3.В.1.6.	Кыргыз тилинин практ. Курсу / Практический курс кыргызского языка	6	180	90	30	60			3	3					экзамен
Б.3.В.1.7.	Кыргыз адабиятынын практ. Курсу / Практический курс кыргызской литературы	6	180	90	30	60			3	3					экзамен
Б.3.В.1.8.	Кыргыз элдик оозеки чыгармачылыгы / Кыргызское устное народное творчество	2	60	30	10	20			2						экзамен
Б.3.В.1.9.	XIX к.ч. Кыргыз адабияты / Кыргызская литература XIX века	2	60	30	10	20				2					экзамен
Б.3.В.1.10	**XX кылымдагы кыргыз адабияты**	**11**	**330**	**165**	**55**	**110**									экзамен
Б.3.В.1.11.	Кыргыз адабияты (20-40-ж.ж) / Кыргызская литература (20-40 гг.)	3	90	45	15	30					3				экзамен
	Кыргыз адабияты (50-70--ж.ж.) / Кыргызская литература 50-70 гг.	6	180	90	30	60						3	3		экзамен
	Жаңы кыргыз адабияты (80-90-ж.ж.) / Новая кыргызская литература (80-90)	2	60	30	10	20								2	экзамен
Б.3.В.12	Кыргыз диалектологиясы / Кыргызская диалектология	2	60	30	10	20					2				экзамен
Б.3.В.13	Түркология / Түркология	2	60	30	10	20					2				экзамен

Б.3.В.14	Чыгыш жана КМШ элинин адабияты / Литература народов СНГ и Востока	3	90	45	15	30								3	экзамен
Б.3.В.15	Батыш элдеринин адабияты / Литература народов Запад	3	90	45	15	30								3	экзамен
Б.3.В.16	Стилистика/Стилистика	2	60	30	10	20								2	экзамен
Б.3.В.17	Акындар поэзиясынын тарыхы / История поэзии поэтов	2	60	30	10	20				2					экзамен
Б.3.В.18	Кеп маданияты / Культура речи	3	90	45	15	30						3			экзамен
Б.3.В.19	Кыргыз тилинин тарыхы / История кыргызского языка	3	90	45	15	30				3					экзамен
Б.3.В.20	Көркөм окуу / Выразительное чтение	2	60	30	10	20			2						экзамен
Б.3.В.21	Жалпы тил илими / Общее языкознание	3	90	45	15	30							2		экзамен
Б.3.В.22	Адабият теориясы / Теория литературы	3	90	45	15	30							3		экзамен
Б.3.В.23	Кыргыз адабий сынынын тарыхы / История кыргызской литературной критики	3	90	45	15	30							3		экзамен
Б.3.В.24	Түрк тилдеринин салыштырма грамматикасы / Сопоставительная грамматика тюркского языка	2	60	30	10	20						2			экзамен
Б.3.В.25	Кыргыз адабий тилинин нормасы / Норма кыргызского литературного языка	2	60	30	10	20							2		экзамен
Б.3.В.26	Көркөм текстке лингвистикалык талдоо / Лингвистический анализ художественного текста	4	120	60	20	40							4		экзамен
Б.3.В.27	Котормо теория жана практика / Теория перевода и практика	2	60	30	10	20					2				экзамен
Б.3.В.28	Балдар адабияты / Детская литература	2	60	30	10	20			3						экзамен
Б.СТК.4.0	**Студенттердин тандоо курсу**	**13**	**390**	**199**	**61**	**130**									
Б.СТК.4.1	Кыргыз маданиятынын тарыхы / История кыргызской культуры	3	90	45	15	30							3		экзамен
Б.СТК.4.2	Менеджмент / Менеджмент	2	60	30	10	20				2					экзамен
Б.СТК.4.3	Кесиптик англис тили / Профессиональный английский язык	2	60	30	10	20			2						экзамен
Б.СТК.4.4	Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар / Информационные технологии в профессиональной деятельности	2	60	30	10	20			2						экзамен
Б.СТК.4.5	Орус адабияты жана маданияты / Русская литература и культура	2	60	30	10	20							2		экзамен
Б.СТК.4.6	Эмгекти коргоо жана коомдук коопсуздук / Охрана труда и социальное обеспечение	2	60	30	10	20			2						экзамен
Б.СТК.4.7	Дистанттык билим берүү технологиялары / Дистанционные образовательные технологии	2	60	30	10	20		2							экзамен
	Жалпы теоретикалык окуунун кредити	**156**	**4680**	**2340**	**780**	**1560**	**3**	**16**	**27**	**23**	**27**	**25**	**23**	**13**	
	Баары теоретикалык окуунун кредити	**201**	**6120**	**3060**	**1020**	**2040**	**33**	**32**	**27**	**26**	**27**	**25**	**23**	**13**	

Б.4.	Дене тарбия / Физическая культура		400*				*	*	*	*					1, 2, 3, 4.
Б.5.0	**Практикалар**	**25**	**720**												
Б.5.1	Педагогикалык үйрөнчүк / Адаптационно-педагогическая	6	180						3	3					экзамен
Б.5.2	Кесиптик - базалык / Профессионально-базовая	8	240								4	4			экзамен
Б.5.3	Кесиптик - адистик / Профессионально-профильная	11	330										6	5	экзамен
Б.6	**Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация (квалификалык иш)**	**10**	**300**												
Б.6.1	Кыргыз тилин окутуунун усулу / Методика преподавания кыргызского языка	4	120											4	экзамен
Б.6.2	Кыргыз адабиятын окутуунун усулу жана педагогикасы / Методика преподавания кыргызской литературы и педагогики	4	120											4	экзамен
Б.6.3	Кыргызстан тарыхы, Кыргызстан географиясы, кыргыз тил / История Кыргызстана, География Кыргызстана, Кыргызский язык	2	60							2					экзамен
	Экзамендердин саны						**12**	**11**	**12**	**10**	**11**	**10**	9	7	
	Баары:	**240**	**7200**	**3600**	**1200**	**2400**	**33**	**32**	**30**	**28**	**31**	**29**	**28**	**29**	

*Дене тарбия сабагынын иш балансындагы сааттар эсептелинбейт.

Окуу планы жогорку профессионалдык билим берүүнүн 550300 Филологиялык билим берүү багыты боюнча мамлекеттик билим берүүнүн стандартынын негизинде иштелип чыкты.

КР БЖИМ 21.09.2021ж №1578/1 приказынын негизинде бекитилген.Заманбап эл аралык университетинин Окумуштуулар кеңешинде бекитилген.

Кафедра башчысы ф.и.к., проф.: ____________ Эсенова Н. М.

Тиркеме 2

"Бекитемин"
ЗЭАУнун ректору, профессор
__________ Дарбанов М.Е.
«__» ___________ 202___ ж

ҮЙРӨНЧҮК-ПЕДАГОГИКАЛЫК ПРАКТИКАНЫН ПРОГРАММАСЫ
550300 «ФИЛОЛОГИЯЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮ» (БАКАЛАВР)

1. Жалпы жоболор

1.1. Программанын аты

550300 «Филологиялык билим берүү» адистиги боюнча бакалавриат студенттери үчүн үйрөнчүк-педагогикалык практиканын программасы.

1.2. Укуктук-ченемдик база

- Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндө» Мыйзамы.
- «Филологиялык билим берүү» багыты боюнча жогорку билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты.
- Заманбап эл аралык университеттин 550300 «Филологиялык билим берүү» багыты боюнча негизги билим берүү программасы (НББП).
- Практикадан өтүүнүн тартиби жөнүндө университеттин ички жобосу.

1.3. Үйрөнчүк-педагогикалык практиканын максаты

Студенттердин жалпы кесиптик жана адистик дисциплиналарды окууда алган теориялык билимдерин бекемдөө, тереңдетүү жана системалаштыруу, баштапкы кесиптик көндүмдөрдү жана көндүмдөрдү өздөштүрүү, келечектеги кесиптик ишмердүүлүк үчүн зарыл болгон компетенцияларды калыптандыруу.

1.4. Окуу программасынын структурасында үйрөнчүк-педагогикалык практиканын орду

Үйрөнчүк-педагогикалык практика 2-курста 3-семестрде өткөрүлөт, Б.5.1. «Практика» циклинде каралган жана студенттерди даярдоонун милдеттүү бөлүгү болуп саналат. Практиканын жалпы узактыгы 3 жума, жалпы көлөмү 3 кредит.

1.5. Практика өтөө базасы

Практика төмөнкү жерлерде өткөрүлөт:

- жалпы орто билим берүүчү мектептер
- колледждер
- лицейлер
- коомдук жана илимий чөйрө
- мамлекеттик жана коомдук-маданий бөлүмдөрү;

2. Үйрөнчүк-педагогикалык практиканын максаттары жана мазмуну

2.1. Негизги милдеттер

- Кесиптик дисциплиналарды үйрөнүүдө алынган билимдерди бекемдөө жана тереңдетүү.
- педагогикалык–филологиялык усулдарды колдонуу практикасы менен таанышуу.

- Филологиялык билим берүү чөйрөдө кесиптик көндүмдөрдү калыптандыруу.
- Аналитикалык жана изилдөө көндүмдөрүн өнүктүрүү.
- Иш кагаздарын жүргүзүү жана иш кагаздарын жүргүзүү көндүмдөрүн өздөштүрүү.
- Акыркы квалификациялык ишти жазууга даярдоо.

2.2. Практиканын негизги этаптары

Уюштуруу баскычы (1-жума)

- Таанышуу программасы, талаптар жана уюмдун ички эрежелери менен таанышуу.
- Коопсуздук боюнча окууларды өткөрүү.
- Окуучулар үчүн жеке тапшырмаларды аныктоо.

Негизги этап (2- жума)

- Мекеменин ишин жөнгө салуучу ченемдик документтер менен таанышуу.
- Иш кагаздарын жүргүзүүнү үйрөнүү (арыздар, суроо-талаптар, эскертмелер, процессуалдык документтер).
- Билим берүүчү уюмдардын педагогдордун практикалык ишмердүүлүгү менен тааныштыруу.
- Насаатчынын жетекчилиги астында план-конспект, даярдоого катышуу.
- Катышкан сабактарынын жүрүшүнө өз алдынча анализ жасоо.

Финалдык этап (3-жума)

- Отчеттук документтерди даярдоо.
- Практиканын жыйынтыгын жетекчи менен талкуулоо.
- Практика боюнча отчетту коргоо.

3. Контролдоо жана отчеттуулук

3.1. Контролдоо формалары

- Практиканттын күндөлүгү.
- Практиканын жүрүшү жана жыйынтыгы боюнча отчёт;
- Практиканы өтөгөн жерден насаатчынын колу коюлган мүнөздөмө.
- Университеттин комиссиясынын алдында отчетту коргоо.
- Практиканын отчетун коргоосу боюнча баа коюу.

3.2. Практика жөнүндө отчеттун түзүмү

- Титулдук бет.
- Мекеменин кыскача баяндамасы (түзүмү, функциялары, ченемдик укуктук базасы).
- Аткарылган тапшырмалардын жана алынган көндүмдөрдүн тизмеси.
- Окулган документтерди жана укук колдонуу практикасын талдоо.
- Корутундулар жана сунуштар.
- Тиркемелер (документтердин үлгүлөрү, укуктук ченемдик актылардан үзүндүлөр ж.б.).

4. Үйрөнчүк-педагогикалык практикада калыптанган компетенциялар

Практика учурунда студенттер төмөнкү компетенцияларды өздөштүрүшү керек:

а) универсалдык:

– жалпы илимий (ЖИК):

ЖИК-1. Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу;

– *коомдук-инсандык жана жалпы маданий компетенция (КИЖМК):*

КИЖМК-1. Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу.

– *кесиптик (КК):*

КК-1. Кесиптик маселелерди чечүүдө психологиялык-педагогикалык билимди колдоно алат жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү;

КК-2. Методикалык маселелерди чечүү ыкмаларын (моделдер, методика, окутуунун технологиялары жана ыкмалары) билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга жөндөмдүү;

КК-7. Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптапцияланганда кийин аларды колдоно алат;

КК-8. Программалардын темалары менен бөлүмдөрүнүн бөтөнчөлүгүн эске алуу менен жана окуу планына ылайык предмет (предметтер) боюнча окуу сабактарын пландаштырууга жөндөмдүү;

КК-9. Интерактивдүү формаларды жана окутуу усулдарын колдонуу менен педагогикалык ишмердикти жүзөгө ашырууга жөндөмдүү;

КК-17. Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү;

КК-18. Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат.

5. Практиканын жыйынтыгын баалоо

Үйрөнчүк-педагогикалык практиканын натыйжасы жүз баллдык шкала боюнча бааланат. Жыйынтыктоочу упай төмөнкүлөрдөн турат:

1. Практиканын жүрүшү жана жыйынтыгы боюнча отчёт–(0–30 баллга чейин)
2. Практикадан өткөн жерден студент-практикантка берилген мүнөздөмө–(0–20 баллга чейин)
3. Практиканттын күндөлүгү–(0–30 баллга чейин)
4. Башка көрсөткүчтөр–(0–20 баллга чейин)
5. Жалпы балл–(0–100 чейин)

6. Окуу-методикалык камсыздоо

- Практика боюнча методикалык сунуштар.
- Отчеттук документтерди даярдоонун мисалдары.
- Педагогикалык маалымат базалары.
- Педагогикалык жана филологиялык билим берүү боюнча окуу китептери жана окуу куралдары.

7. Корутунду жоболор

Үйрөнчүк-педагогикалык практиканын программасы мыйзамдардын жана эмгек рыногунун талаптарынын өзгөрүшүн эске алуу менен үзгүлтүксүз жаңыртылып турат.

Программанын аткарылышын уюштуруу жана контролдоо жоопкерчилиги университеттен практика жетекчисине жана практика өтөгөн мекеменин өкүлүнө жүктөлөт.

ЗЭАУнун Окумуштуулар кеңешинин
жыйынында каралды
Протокол №__1__ "_29_" __08______2024-ж.

Тиркеме 3

"Бекитемин"
ЗЭАУнун ректору, профессор
_________ Дарбанов М.Е.
«___» __________ 202_ ж

КЕСИПТИК БАЗАЛЫК ПРАКТИКАНЫН ПРОГРАММАСЫ
550300 «ФИЛОЛОГИЯЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮ» (БАКАЛАВР)

1. Жалпы жоболор

1.1. Программанын аты

550300 «Филологиялык билим берүү» адистиги боюнча бакалавриат студенттери үчүн кесиптик - базалык практиканын программасы.

1.2. Укуктук-ченемдик база

- Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндө» Мыйзамы.
- «Филологиялык билим берүү» багыты боюнча жогорку билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты.
- Заманбап Эл аралык университеттин 550300 «Филологиялык билим берүү» багыты боюнча негизги билим берүү программасы (НББП).
- Практикадан өтүүнүн тартиби жөнүндө университеттин ички жобосу.

1.3. Кесиптик базалык практиканын максаты

Студенттердин жалпы кесиптик жана адистик дисциплиналарды окууда алган теориялык билимдерин бекемдөө, тереңдетүү жана системалаштыруу, баштапкы кесиптик көндүмдөрдү жана көндүмдөрдү өздөштүрүү, келечектеги кесиптик ишмердүүлүк үчүн зарыл болгон компетенцияларды калыптандыруу.

1.4. Окуу программасынын структурасында кесиптик базалык практиканын орду

Кесиптик базалык практика 2-курстун 4 семестри жана 3-курстун 5-семестрде өткөрүлөт, Б.5.1.«Практика» циклинде каралган жана студенттерди даярдоонун милдеттүү бөлүгү болуп саналат. Практиканын жалпы узактыгы 6 жума, жалпы иш жүгү 7 кредит:

4-семестр – 3 жума;
5-семестр- 3 жума

1.5. Практика өтөө базасы

Практика төмөнкү жерлерде өткөрүлөт:

- жалпы орто билим берүүчү мектептер
- колледждер
- лицейлер
- коомдук жана илимий чөйрө
- мамлекеттик жана ко омдук-маданий бөлүмдөрү;

2. Кесиптик -базалык практиканын максаттары жана мазмуну

2.1. Негизги милдеттер

1. Класстын педагогикалык процессинин абалын изилдөө жана баалоо:
а) окуу процесси педпсихологиялык билимдин түзүмдүк бөлүгү катары;
б) тарбия процесси педпсихологиялык билимдин түзүмдүк бөлүгү катары.
2. Педагогикалык процесстин негизги мүнөздөмөлөрүн окуудагы психологиялык-диагностикалык методикалардын комплекстерине ээ болуу.
3. Кесиптик-педагогикалык компетенциянын калыптанышы (билимди, предметтик мугалимдин жана класс жетекчинин жардамчысынын жана педагогикалык мамилени уюштуруу функцияларын аткаруу үчүн болгон шыктуулук жана тажрыйба).
4. Кесипктик жана жеке өз алдынча өнүгүүнүн жайылтылган планын аткаруу.

2.2. Практиканын негизги этаптары

Уюштуруу баскычы (1-жума)

- Таанышуу программасы, талаптар жана уюмдун ички эрежелери менен таанышуу.
- Коопсуздук боюнча окууларды өткөрүү.
- Окуучулар үчүн жеке тапшырмаларды аныктоо.

Негизги этап (2-3 жума)

- Мекеменин ишин жөнгө салуучу ченемдик документтер менен таанышуу.
- Иш кагаздарын жүргүзүүнү жана иш кагаздарын жүргүзүүнү үйрөнүү (арыздар, суроо-талаптар, эскертмелер, процессуалдык документтер).
- Билим берүүчү уюмдардын педагогдордун практикалык ишмердүүлүгү менен тааныштыруу.
- Насаатчынын жетекчилиги астында план-конспект, даярдоого катышуу.
- Катышкан сабактарынын жүрүшүнө өз алдынча анализ жасоо.

Финалдык этап (4-жума)

- Отчеттук документтерди даярдоо.
- Практиканын жыйынтыгын жетекчи менен талкуулоо.
- Практика боюнча отчетту коргоо.

3. Контролдоо жана отчеттуулук

3.1. Контролдоо формалары

- Мектептин директору менен күбөлөндүрүгөн класс жетекчисинин же предметтик мугалимдин кол тамгасы менен тапшырмаларды аткаруу жөнүндө индивидуалдык план (тиркеме 1).
- Педагогикалык күндөлүк (тиркеме 2)
- окуучунун психологиялык-педагогикалык мүнөздөмөсү.
- Аткарылган иш жөнүндө отчет (эркин формада).
- Портфолио

3.2. Практика жөнүндө отчеттун түзүмү

- Титулдук бет.
- Мекеменин кыскача баяндамасы (түзүмү, функциялары, ченемдик укуктук базасы).
- Аткарылган тапшырмалардын жана алынган көндүмдөрдүн тизмеси.
- Окулган документтердин мазмуну жана аткарылган иш-пландар.
- Корутундулар жана сунуштар.
- Тиркемелер (документтердин үлгүлөрү).

4. Кесиптик -базалык практикада калыптанган компетенциялар

Окуп билүү:

- Нормативдик жана мугалимдер иштеп чыккан окуу пландарын (окуу планы; окуу программасы; предметтик мугалимдин календардык, тематикалык жана сабакка планы);
- Предмет боюнча окуу кабинетин (окутуунун техникалык каражаттарын, таблицаларды, схемаларды, таркатылчу дидактикалык материалдарды, электрондук түрдөгү окуу китептерин ж.б);
- Ар кандай формалардагы окуу процесстерин (сабак, саминар, тегерек стол, дебаттар ж.б);
- Предмет боюнча класстан тышкаркы ишти;
- Психологиялык педагогикалык диагностика ыкмаларын колдонуу менен балдар жамаатын;
- Окуучулардын курактык өзгөчөлүктөрүн эске алуу;
- Класс жетекчисинин тарбиялык иштеринин системаларын;
- Педпсихологиялык билим берүүнүн заманбап окуу технологияларын.

Жасай алуу:
- Предметтик мугалимдин сабагына дидактикалык материалды даярдоого;
- Окуу предмети боюнча календардык–тематикалык план же тарбиялык план түзүүгө;
- Сабактарга ар кандай типтеги пландарды түзүүгө;
- Календардык–тематикалык планга ылайыктуу ар кандай типтеги сабактарды өткөрүүгө;
- Сабактан тышкаркы үйрөтүү ишмердигинин ар кандай формаларын өткөрүүгө (окуу предмети боюнча);
- Класстык сааттарды жана сабактан тышкаркы иш чараларды даярдоого жана өткөрүүгө;
- Окуучулардын окуу материалды өздөштүрүүсүнө жардам көрсөтүүгө;
- Тарбия иштеринин айрым түрлөрүн жана формаларын өз алдынча даярдоо жана өткөрүү.

Ээ болуу:
- Сабактын жалпы дидактикалык, психологиялык анализин;
- Класстын психологиялык-педагогикалык мүнөздөмөсүн иштеп чыгуу
- Кесиптик өзүн тарбиялоо жана окутуу программасын ишке ашыруу боюнча иштөө

5. Практиканын жыйынтыгын баалоо

Кесиптик-базалык практиканын натыйжасы жүз баллдык шкала боюнча бааланат. Жыйынтыктоочу упай төмөнкүлөрдөн турат:

1. Практиканын жүрүшү жана жыйынтыгы боюнча отчёт–(0–30 баллга чейин)
2. Практикадан өткөн жерден студент-практикантка берилген мүнөздөмө–(0–20 баллга чейин)
3. Практиканттын күндөлүгү–(0–30 баллга чейин)
4. Башка көрсөткүчтөр–(0–20 баллга чейин)
5. Жалпы балл–(0–100 чейин)

6. Окуу-методикалык камсыздоо
- Практика боюнча методикалык сунуштар.
- Отчеттук документтерди даярдоонун мисалдары.
- Педагогикалык маалымат базалары.

- Педагогикалык жана филологиялык билим берүү боюнча окуу китептери жана окуу куралдары.

7. Корутунду жоболор

Кесиптик -базалык практиканын программасы мыйзамдардын жана эмгек рыногунун талаптарынын өзгөрүшүн эске алуу менен үзгүлтүксүз жаңыртылып турат.

Программанын аткарылышын уюштуруу жана контролдоо жоопкерчилиги университеттен практика жетекчисине жана уюмдун өкүлүнө жүктөлөт.

ЗЭАУнун Окумуштуулар кеңешинин

жыйынында каралды

Протокол №_1_ "_29_" _08_ 2024-ж.

Тиркеме 4

“Бекитемин”
ЗЭАУнун ректору, профессор
________________Дарбанов М.Е.
«____» _____________ 2024__ ж

КЕСИПТИК-АДИСТИК ПРАКТИКАНЫН ПРОГРАММАСЫ
550300 «ФИЛОЛОГИЯЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮ» (БАКАЛАВР)

1. Жалпы жоболор

1.1. Программанын аты

550300 «Филологиялык билим берүү» адистиги боюнча бакалавриат студенттери үчүн кесиптик –адистик практиканын программасы.

1.2. Укуктук-ченемдик база

- Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндө» Мыйзамы.
- «Филологиялык билим берүү» багыты боюнча жогорку билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты.
- Заманбап Эл аралык университеттин 550300 «Филологиялык билим берүү» багыты боюнча негизги билим берүү программасы (НББП).
- Практикадан өтүүнүн тартиби жөнүндө университеттин ички жобосу.

1.3. Кесиптик –адистик практиканын максаты

1. Студенттин жалпы билим берүү мекемелеринде кесиптик педагогикалык ишмердүүлүгүнө көнүү деңгээлин көтөрүү.
2. Түрдүү педагогикалык тапшырмаларды чечүүдө филологиялык, психологиялык-педагогикалык дисциплиналар циклы боюнча билимди жана ыкманы комплекстүү пайдаланууга даярдыгын түзүү.
3. Окуу тарбиялык иштерди кесиптик-педагогикалык ыкмалар жана көндүмдөрдү калыптандыруу.
4. Студенттерде педагогдук кесиптин баалуулуктарын, педагогикалык эмгектин жыйынтыктуулугуна жооптуулугун өстүрүү.

1.4. Окуу программасынын структурасында кесиптик-адистик практиканын орду

Кесиптик –адистик практика 3-курста 6-семестрде, 4-курста 7-8-семестрде өткөрүлөт, Б.5.1. «Практика» циклинде каралган жана студенттерди даярдоонун милдеттүү бөлүгү болуп саналат. Практиканын жалпы узактыгы 16 жума, жалпы көлөмү 15 кредит.

6-семестр 4 жума
7-семестр 6 жума
8-семестр 6 жума

1.5. Практика өтөө базасы

Практика төмөнкү жерлерде өткөрүлөт:

- жалпы орто билим берүүчү мектептер
- колледждер
- лицейлер
- коомдук жана илимий чөйрө
- мамлекеттик жана коомдук-маданий бөлүмдөрү;

2. Кесиптик-адистик практиканын максаттары жана мазмуну

2.1. Негизги милдеттер

1. Билим берүү мекемесинин окуу-тарбиялык иштери менен таанышуу жана анын абалына анализ жүргүзүү, мекеменин билим берүү процессин изилдөө жана окуу жайынын башкаруу нормативдик документтерин өзгөчөлүгүнө көңүл бөлүү.
2. Студенттердин проактикалык педагогикалык ишмердүүлүгүнө көңүл бөлүү, педагогикалык тажрыйба менен таанышуу, кыргыз тилди жана адабияты мугалиминин иш системасына ээ болуу.
3. Окуу жайында билим алуучулардын тарбиялык иштерин изилдөө жана анализдөө; класс жетекчинин ишин өздөштүрүү, окуучунун, окуучулар жамаатынын инсандыгын изилдөө.
4. Студент-практиканттарда бүтүн окуу-тарбиялык процессти уюштура билүүсүн, баалоону көзөмөлдөө, мониторинг боюнча башкарууну ишке ашырууну өнүктүрүү.

2.2. Практиканын негизги этаптары

I ЭТАП – Даярдык баскычы (1-2 жума)

- Практика өтөй турган мекеме (мектеп, университет, басмакана, илимий борбор ж.б.) менен таанышуу;
- Практиканын максаттары жана талаптары менен таанышуу;
- Жеке план түзүү жана жетекчи менен макулдашуу;
- Практикалык иштерди жүргүзүү үчүн керектүү материалдарды топтоо.

II ЭТАП – Негизги практикалык иштер (3-14 жума)

2.1. Окутуу ишмердүүлүгү (3-9 жума)

- Филология предметтери боюнча (кыргыз тили, адабият, орус тили, чет тили ж.б.) сабактарга катышуу жана байкоо жүргүзүү;
- Сабак өтүү методикасын өздөштүрүү, окутуу процесстерин анализдөө;
- Сабактар үчүн методикалык иштелмелерди даярдоо;
- Сабак өтүү (өз алдынча же жетекчинин көзөмөлүндө);
- Окуучулардын (же студенттердин) билимин баалоо жана кайтарым байланыш берүү.

2.2. Илимий-изилдөө иштери (10-14 жума)

- Филология тармагында актуалдуу маселелерди изилдөө;
- Лингвистикалык, адабий же методикалык анализ жүргүзүү;
- Практиканын жүрүшүндө алынган маалыматтарды топтоо жана иштеп чыгуу;
- Изилдөө иши боюнча отчет же макала даярдоо.

III ЭТАП – Жыйынтыктоо жана отчеттук ишмердүүлүк (15-16 жума)

- Практиканын жүрүшүндө аткарылган иштерди анализдөө;
- Практика боюнча отчетту түзүү жана жетекчи менен макулдашуу;

- Жыйынтыктоочу конференцияда практика боюнча корутунду баяндама жасоо.

3. Контролдоо жана отчеттуулук

3.1. Контролдоо формалары

- Практиканттын күндөлүгү.
- Практиканын жүрүшү жана жыйынтыгы боюнча отчёт;
- Практикадан өткөн жерден насаатчынын колу коюлган мүнөздөмө.
- Университеттин комиссиясынын алдында отчетту коргоо.
- Практиканын отчетун коргоосу боюнча баа коюу.

3.2. Практика жөнүндө отчеттун түзүмү

- Титулдук бет.
- Мекеменин кыскача баяндамасы (түзүмү, функциялары, ченемдик укуктук базасы).
- Аткарылган тапшырмалардын жана алынган көндүмдөрдүн тизмеси.
- Окулган документтерди жана укук колдонуу практикасын талдоо.
- Корутундулар жана сунуштар.
- Тиркемелер (документтердин үлгүлөрү, укуктук ченемдик актылардан үзүндүлөр ж.б.).

4. Кесиптик –адистик практикада калыптанган компетенциялар

Практика учурунда студенттер төмөнкү компетенцияларды өздөштүрүшү керек:

а) универсалдык:

– жалпы илимий (ЖИК):

ЖИК-1. Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу;

– *коомдук-инсандык жана жалпы маданий компетенция (КИЖМК):*

КИЖМК-1. Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу.

– *кесиптик (КК):*

КК-1. Кесиптик маселелерди чечүүдө психологиялык-педагогикалык билимди колдоно алат жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү;

КК-2. Методикалык маселелерди чечүү ыкмаларын (моделдер, методика, окутуунун технологиялары жана ыкмалары) билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга жөндөмдүү;

КК-7. Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптапциялангандан кийин аларды колдоно алат;

КК-8. Программалардын темалары менен бөлүмдөрүнүн бөтөнчөлүгүн эске алуу менен жана окуу планына ылайык предмет (предметтер) боюнча окуу сабактарын пландаштырууга жөндөмдүү;

КК-9. Интерактивдүү формаларды жана окутуу усулдарын колдонуу менен педагогикалык ишмердикти жүзөгө ашырууга жөндөмдүү;

КК-17. Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү;

КК-18. Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат.

5. Практиканын жыйынтыгын баалоо

Кесиптик-адистик практиканын натыйжасы беш баллдык шкала боюнча бааланат. Жыйынтыктоочу упай төмөнкүлөрдөн турат:

1. Практиканын жүрүшү жана жыйынтыгы боюнча отчёт–(0–30 баллга чейин)
2. Практикадан өткөн жерден студент-практикантка берилген мүнөздөмө–(0–20 баллга чейин)
3. Практиканттын күндөлүгү–(0–30 баллга чейин)
4. Башка көрсөткүчтөр–(0–20 баллга чейин)
5. Жалпы балл–(0–100 чейин)

6. Окуу-методикалык камсыздоо

- Практика боюнча методикалык сунуштар.
- Отчеттук документтерди даярдоонун мисалдары.
- Педагогикалык маалымат базалары.
- Педагогикалык жана филологиялык билим берүү боюнча окуу китептери жана окуу куралдары.

7. Корутунду жоболор

Кесиптик-адистик практиканын программасы мыйзамдардын жана эмгек рыногунун талаптарынын өзгөрүшүн эске алуу менен үзгүлтүксүз жаңыртылып турат.

Программанын аткарылышын уюштуруу жана контролдоо жоопкерчилиги университеттен практика жетекчисине жана уюмдун өкүлүнө жүктөлөт.

ЗЭАУнун Окумуштуулар кеңешинин

жыйынында каралды

Протокол №_1_ "_29_"_08_2024-ж.

Тиркеме 5

“Бекитемин”
ЗЭАУнун ректору, профессор
_________ Дарбанов М.Е.
«___» ____________ 2024-жыл

550300 Филологиялык билим берүү адистиги боюнча дисциплиналар комплекси боюнча мамлекеттик бүтүрүү экзаменинин программасы

1. ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР

1.1. Дисциплиналардын комплекси боюнча жыйынтыктоочу мамлекеттик сынактын бул программасы «Билим берүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамына жана 550300 «Филологиялык билим берүү» адистиги боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык иштелип чыккан. Программа Заманбап эл аралык университетте мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестацияны өткөрүү үчүн иштелип чыкты.

1.2. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация (МЖА) студенттердин негизги кесиптик билим берүү программасын – кыргыз тили жана адабияты мугалими адистерин даярдоо программасын өздөштүрүү даражасын жана деңгээлин баалоо формасы болуп саналат. Ал окуу мезгилинде алынган билимдердин, көндүмдөрдүн жана көндүмдөрдүн акыркы сыноосу катары кызмат кылат.

1.3. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация студенттерди даярдоонун сапатын баалоонун объективдүүлүгү жана көз карандысыздыгы принциптеринин негизинде жүргүзүлөт. Мамлекеттик аттестациялык комиссия сынакты өткөрүүдө Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын, ошондой эле Заманбап эл аралык университеттин ички жоболорун жетекчиликке алат.

1.4. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын максаты студенттердин кесиптик жогорку кесиптик билим берүүнүн билим берүү программасын – адистерди даярдоо программасын өздөштүрүүнүн натыйжалары 550300 «Филологиялык билим берүү» кыргыз тили жана адабияты адистиги боюнча мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык келээрин аныктоо, ошондой эле бүтүрүүчүнүн өз алдынча кесиптик ишке даярдоо деңгээлин баалоо болуп саналат.

1.5. 550300 «Филологиялык билим берүү» кыргыз тили жана адабияты адистиги боюнча мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын милдеттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- 550300 «Филологиялык билим берүү» кыргыз тили жана адабияты адистиги боюнча бүтүрүүчүнүн даярдыгынын деңгээлин жана анын билиминин жана көндүмүнүн Мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына шайкештигин комплекстүү баалоо.
- Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын жыйынтыгы боюнча бүтүрүүчүгө квалификация ыйгаруу жана ага кесиптик жогорку билими жөнүндө тиешелүү диплом берүү жөнүндө чечим кабыл алынат.

– Сынактардын жыйынтыктарын талдоонун негизинде 550300 «Филологиялык билим берүү» кыргыз тили жана адабияты адистиги боюнча бүтүрүүчүлөрдү даярдоону жакшыртуу боюнча сунуштарды иштеп чыгуу.

2. МАМЛЕКЕТТИК СЫНАКТЫ ӨТКӨРҮҮНҮН ТАРТИБИ

2.1. Дисциплиналардын комплекси боюнча жыйынтыктоочу мамлекеттик сынакка даярдоо жана мамлекеттик аттестациялык комиссиянын (МАК) ишин уюштуруу тиешелүү консультациялардын графиктери жана сынактарды өткөрүү графиктери менен аныкталат. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестацияга негизги кесиптик билим берүү программасынын бардык талаптарын аткарган жана ЖОЖдун окуу планында каралган бардык дисциплиналар аралык сынактардан ийгиликтүү өткөндөр киргизилет.

2.2. Сынак жазуу (кагаз) жана аны оозеки түрдө жооп берүү, тестирлөө үчүн зарыл болгон бардык нерселер менен жабдылган атайын даярдалган аудиторияда өткөрүлөт. Сынак учурунда консультация, маалымдама же башкалар менен өз ара аракеттенүү үчүн электрондук шаймандарга жол берилбейт.

2.3. Сынак ар бир биринде үчтөн суроо жазылган кагаз түрүндө берилген сынактык билетти камтыйт. Студент мазмунуна үч суроону камтыган сынактык билет алат. Суроолор 1-теориялык, 2-методикалык, 3-талдоолор боюнча үч мазмундан турат.

2.4. Билеттеги суроолорго жооп жазууга бөлүнгөн убакыт аяктагандан кийин студенттер жооп баракчаларын оозеки түрдө коргошот. Суроого жазуу түрүндө даярданып, ал эми жооп берүү – оозеки түрдө болот. Сынактык билеттин суроолору боюнча ар бирине өзүнчө баа берилет, бирок жыйынтыгында мамлекеттик аттестациялоо комиссиянын мүчөлөрү менен кеңешип, бир баа коюлат.

2.5. Мамлекеттик аттестациялык комиссиянын мүчөлөрү студенттердин жоопторунун жыйынтыктарын жабык жыйналышта талкуулашат жана зарыл болгон учурда татаал же көйгөйлүү маселелер боюнча кошумча оозеки талкууну (интервью) өткөрүшөт. Мамлекеттик сынакка коюлган баа боюнча акыркы чечим комиссия мүчөлөрүнүн ачык добуш берүүсү менен кабыл алынат.

2.6. Жабык жыйналыштын жүрүшүндө техникалык катчы аттестациялык сынактын натыйжалары жөнүндө кыскача отчетту даярдайт жана комиссиянын төрагасына кол коюуга берет. Жабык жыйналыштын узактыгы 60 мүнөттөн ашпоого тийиш.

2.7. Комиссия чечим чыгаргандан кийин мамлекеттик жыйынтыктоочу сынактын жыйынтыгы студенттерге жарыяланат. Эгерде студент жыйынтыктоочу баа менен макул болбосо, ал белгиленген мөөнөттө апелляциялык даттанууга укуктуу.

2.8. Мамлекеттик аттестациялык комиссиянын жыйналыштарынын протоколуна комиссиянын төрагасы, мүчөлөрү жана техникалык катчы кол коюшат. Бардык протоколдор университеттин архивинде белгиленген эрежелерге ылайык сакталат.

3. НЕГИЗГИ БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫ МЕНЕН ӨТҮҮНҮН ЖЫЙЫНТЫГЫНА ТАЛАПТАР

Бүтүрүүчү жалпы компетенцияларга ээ болушу керек, анын ичинде:

а) универсалдык: – *жалпы илимий (ЖИК):*

ЖИК-1. Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу;

– *инструменталдык (ИК):*

ИК-1. Мамлекеттик, расмий тилде жана иш, окуу чөйрөсүндөгү чет тилдердин биринде иштиктүү баарлашуу жүргүзүүгө жөндөмдүү болуу;

ИК-2. Иш жана окуу чөйрөсүндөгү татаал маселелерди чечүү үчүн маалыматтык технологияларды колдонуу менен жаңы билимдерди алууга жана колдонууга жөндөмдүү болуу;

ИК-3. Кесиптик ишмердигинде ишкердик билимдерди жана билгичтиктерди колдонууга жөндөмдүү болуу.

– *коомдук-инсандык жана жалпы маданий компетенция (КИЖМК):*

КИЖМК-1. Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу.

– *кесиптик (КК):*

КК-1. Кесиптик маселелерди чечүүдө психологиялык-педагогикалык билимди колдоно алат жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү;

КК-2. Методикалык маселелерди чечүү ыкмаларын (моделдер, методика, окутуунун технологиялары жана ыкмалары) билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга жөндөмдүү;

КК-3. Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү;

КК-4. Окутулгандарды социалдаштыруунун ыкмаларын, техникасын, методикасын билет жана окуучулардын кесиптик өзүн-өзү аныктоосу үчүн шарт түзүүгө жөндөмдүү;

КК-5. Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү;

КК-6. Билим берүү жана тарбия маселелери боюнча эксперттик-кеңеш берүүчүлүк иштерге катышууга, инновациялык долбоорлорго катышууга, ошондой эле учурдагы коомдук-маданий параметрлерди эске алуу менен долбоорлорду иштеп чыгууга жөндөмдүү;

КК-7. Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптапцияланган кийин аларды колдоно алат;

КК-8. Программалардын темалары менен бөлүмдөрүнүн бөтөнчөлүгүн эске алуу менен жана окуу планына ылайык предмет (предметтер) боюнча окуу сабактарын пландаштырууга жөндөмдүү;

КК-9. Интерактивдүү формаларды жана окутуу усулдарын колдонуу менен педагогикалык ишмердикти жүзөгө ашырууга жөндөмдүү;

КК-10. Окуучулардын ар кандай чөйрөдөгү (акыл, коомдук, моралдык ж.б.) өнүгүү деңгээлин аныктай алат жана ага жараша ар түрдүү терс таасирлерге (зомбулук, ичимдик жана баңги заттарын колдонуу ж.б.) жол бербөө үчүн алдын алуу иштерин жүргүзүүгө жөндөмдүү;

КК-11. Интеграцияланган жалпы жана кесиптик билимдердин, анын ичинде иш жана окуу чөйрөсүндөгү теориялар менен принциптерди сын ой жүгүртүү менен түшүнүүнү камтыган билимдердин кеңири диапазонуна ээ;

КК-12. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ;

КК-13. Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ;

КК-14. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү;

КК-15. Тексттердин ар түрдүү типтерин лингвистикалык (адабият таануучулук дагы) көз караштa өз алдынча анализдөөгө, чечмелөөгө жөндөмдүү;

КК-16. Үйрөнүлгөн тилде тилдин социомаданий өзгөчөлүктөрүнө ылайык оозеки жана жазуу түрүндө баарлашуу стратегияларын түзүүгө жөндөмдүү;

КК-17. Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү;

КК-18. Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат.

4. МАМЛЕКЕТТИК ЖЫЙЫНТЫКТООЧУ АТТЕСТАЦИЯГА КОМПЛЕКСТТИК ТАЛАПТАР

4.1. 550300 «Филологиялык билим берүү» кыргыз тили жана адабияты адистиги боюнча жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация даярдоо профилине ылайык келген дисциплиналар комплекси боюнча мамлекеттик сынакты камтыйт.

4.2. Дисциплиналардын комплекси бүтүрүүчүнүн кесиптик ишмердүүлүгүн жүргүзүүгө теориялык жана практикалык даярдыгын баалоого мүмкүндүк берет. Сынак дисциплиналар аралык болуп саналат жана билимдердин кеңири спектрин текшерет: жалпы теориялыктан окуу-усулдук нормаларга чейин.

4.3. Сынакты өткөрүүдө 550300 «Филологиялык билим берүү» мамлекеттик билим берүү стандартынын колдонуудагы талаптары жана тиешелүү укук тармактарына тиешелүү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына киргизилген өзгөртүүлөр эске алынат.

5. МАМЛЕКЕТТИК ЖЫЙЫНТЫКТООЧУ АТТЕСТАЦИЯНЫН БААЛОО КРИТЕРИЙЛЕРИ

5.1. Студенттин адистик боюнча даярдыгынын деңгээли дисциплинанын программаларында каралган материалды өздөштүрүүнүн тереңдигине, ошондой эле алган билимдерин практикада колдоно билүүсүнө жараша бааланат.

5.2. Бүтүрүү мамлекеттик комплекстүү сынактын баасы кагаз түрүндөгү жазуу жообу жана оозеки жообунун жыйынтыгы боюнча аныкталат (билеттеги 3 суроого берилген жооптордун тууралыгын жана толуктугун эске алуу менен). Ар бир суроого суроонун татаалдыгына жана форматына жараша белгилүү сандагы упайлар ыйгарылат.

Ар бир туура жоопко:

1-суроого 30 баллга чейин;

2-суроо 30 баллга чейин;

3-суроо 40 баллга чейин ыйгарылат.

Жалпы баалоо шкаласы:

“Мыкты” – 87ден 100 баллга чейин.

“Жакшы” – 74төн 86 баллга чейин.

“Канататтандыраарлык” – 61 баллдан 73 баллга чейин.

«Канататтандыраарлык эмес» – 60 балл же андан аз.

5.3. Эгерде студент "канааттандырарлык эмес" деген баа алса, ал белгиленген тартипте апелляциялык комиссияга кайрылууга укуктуу, ошондой эле мамлекеттик аттестациялык комиссиянын жана ЖОЖдун администрациясынын чечими боюнча сынакты кайра тапшыра алат.

6. ПРОГРАМАНЫН МҮНӨЗДӨМӨСҮ ЖАНА ТҮЗҮМҮ

6.1. Мамлекеттик жыйынтыктоочу мамлекеттик сынактын программасы мамлекеттик талаптарга ылайык иштелип чыккан жана он негизги блокту (негизинен он дисциплинаны) камтыйт:

1. Азыркы кыргыз тили
2. Фонетика жана фонология.
3. Орфоэпия, графика жана орфография.
4. Лексика жана фразеология. Лексикография.
5. Морфология
6. Сөз жасоо
7. Синтаксис
8. Кыргыз элдик оозеки чыгармачылыгы.
9. XIX кылымга чейинки кыргыз адабияты.
10. Адабият теориясы

6.2. Ар бир дисциплина темаларга жана бөлүмдөргө бөлүнгөн, бул бүтүрүүчүнүн ар кандай чөйрөлөрдөгү филологиялык билим берүүгө даярдыгынын деңгээлин аныктоого мүмкүндүк берет. Контролдун жыйынтыктоочу формасы болуп тиешелүү тилдин теориялык жана методикалык түшүнүктөрүн жана принциптерин камтыган жазуу (кагаз) түрүндөгү сынактын суроолору саналат.

6.3. Сынактын суроолору негизги теориялык билимди да, акыркы педагогикалык практикасын эске алуу менен методикалык нормаларды билим берүүдө конкреттүү колдонуу жөндөмүн да текшерүү үчүн иштелип чыккан.

7. МАМЛЕКЕТТИК ЖЫЙЫНТЫКТООЧУ СЫНАКТЫН КОМПЛЕКСТТИК МАЗМУНУ

Төмөндө мамлекеттик жыйынтыктоочу сынакка (МЖЭ) кирген негизги дисциплиналардын кеңейтилген кыскача баяндамасы келтирилген. Сынак билеттери жана тесттик тапшырмалар саналып өткөн бөлүмдөрдү эске алуу менен түзүлөт.

7.1. Азыркы кыргыз тили

Азыркы кыргыз адабий тилинин табияты жана улуттук өзгөчөлүктөрү, тектеш түрк тилдери менен жалпылыгы. Тилдин негизги бирдиктери системдүү структуралык жана функционалдык катыштарда. Тилдин нормалары. Тилдин функционалдык-стилистикалык жана социалдык негиздери жана алардын түрлөргө ажырашы.

7.2. Фонетика жана фонология.

Фонетика – тил илиминин бир бөлүмү. Азыркы кыргыз адабий тили. Фонетика, анын изилдөө объектиси жана тармактары. Сүйлөө органдары жана алардын аткарган кызматы. Тыбыштарды изилдөөнүн үч аспектиси. Фонетиканын акустикалык аспектиси. Фонетиканын артикуляциялык аспекти. Фонетиканын лингвистикалык аспекти. Тыбыштардын классификациясы. Тыбыш. Тамга. Фонема. Үндүү тыбыштар, алардын бөлүнүшү. Үнсүз тыбыштар, алардын бөлүнүшү. Кеп агымындагы тыбыштык өзгөрүүлөр.

Сингармонизм (үндөшүү) закону. Ассимиляция жана диссимиляция. Фонетикалык башка процесстер. Кептин фонетикалык жактан бөлүнүшү. Муун, анын типтери жана түрлөрү. Басым кыргыз тилиндеги басымдын орду. Ташымал. Ташымалдоонун эрежелери. Интонация. Интонациянын аткарган функциялары. Интонациянын составдык бөлүгү.

7.3. Орфоэпия, графика жана орфография.

Графика. Жазуу жөнүндө жалпы түшүнүк. Кыргыз жазуусунун тарыхынан. Азыркы кыргыз алфавити. Кыргыз орфографиясы жана орфоэпиясы. Орфография. Кыргыз орфографиясынын принциптери. Орфоэпия. Азыркы кыргыз орфоэпиясынын негизги эрежелери. Транскрипциялык белгилер. Транслитерация.

7.4. Лексика жана фразеология. Лексикография.

Кыргыз тилинин лексикологиясы, анын изилдөө объектиси жана милдеттери. Лексикология жөнүндө жалпы түшүнүк. Сөз. Сөздүн мааниси жана анын типтери. Бир маанилүү жана көп маанилүү сөздөр. Кыргыз тилиндеги синоним, антоним, омоним сөздөрү. Кыргыз лексикасынын тарыхый жактан калыптанышы. Кыргыз тилинин төл лексикасы. Кыргыз тилине сырттан кирген сөздөр. Кыргыз тилиндеги эскирген жана жаңы лексика. Историзмдер. Архаизмдер. Неологизмдер. Кыргыз лексикасынын колдонулуш чөйрөсүнө карай бөлүнүшү. Диалектизмдер. Профессионализмдер. Терминдер. Кыргыз тилинин лексикографиясы. Лексикография тууралуу жалпы маалымат. Кыргыз лексикографиясынын калыптанышы жана өнүгүшү. Сөздүктөр, сөздүктөрдүн түрлөрү. Кыргыз тилинин ономастикасы. Кыргыз тилинин фразеологиясы. Фразеология жөнүндө жалпы түшүнүк. Фразеологизмдер жана алардын мүнөздүү белгилери. Фразеологизмдердин негизги типтери. Фразеологиялык синонимдер, омонимдер, антонимдер. Кыргыз тилинин стилистикасы. Илимий стиль. Иш кагаздар стили. Публицистикалык стиль. Оозеки-сүйлөшүү стили. Көркөм стиль.

7.5. Морфология

Морфемика, морфонология жана сөз түзүлүшү. Морфология, анын категориялары, форма түзүлүштөрү. Кыргыз тилинин грамматикасы. Грамматика жөнүндө жалпы маалымат. Грамматиканын түрлөрү, бөлүмдөрү. Грамматикалык маани, грамматикалык каражат, грамматикалык форма, грамматикалык категория. Кыргыз тилинин морфологиясы, анын изилдөө объектилери. Сөз түркүмдөрү жөнүндө түшүнүк. Сөз түркүмдөргө бөлүштүрүүнүн принциптери. Сөздүн тутуму. Морфема жана анын түрлөрү. Уңгу жана негиз.

7.6. Сөз жасоо

Тил илиминдеги сөз жасоо маселеси. Сөз жасоонун жолдору. Жөнөкөй жана татаал сөздөр.

7.7. Синтаксис

Сөздүн жана сүйлөмдүн синтаксиси. Татаал сүйлөмдүн синтаксиси. Тексттин синтаксиси. Сүйлөмдүн (сөздүн) монологдук жана диалогдук формалары. Пунктуация. Кыргыз тилинин пунктуациясынын принциптери. Азыркы кыргыз тилиндеги активдүү процесстер. Синтаксис жөнүндө жалпы маалымат. Сөз айкашынын синтаксиси. Синтаксисттик байланыштын түрлөрү. Сүйлөм-пикир алышуунун негизги куралы. Сүйлөмдүн негизги белгилери. Сүйлөмдүн жалпы классификациясы. Жөнөкөй сүйлөмдүн

синтаксиси. Эки тутумдуу жөнөкөй сүйлөмдөр. Бир тутумдуу жөнөкөй сүйлөмдөр. Сүлөмдүн айтылыш максатына карай бөлүнүшү. Жай сүйлөм. Суроолуу сүйлөм. Буйрук сүйлөм. Илептүү сүйлөм. Сүйлөм мүчөлөрү. Сүйлөмдүн баш мүчөлөрү. Сүйлөмдүн айкындооч мүчөлөрү. Сүйлөмдүн бир өңчөй мүчөлөрү. Бир өңчөй баш мүчөлөр. Бир өңчөй айкындооч мүчөлөр. Жалпылагыч сөз жана анын тыныш белгилери. Чакчыл жана атоочтук түрмөктөр. Грамматикалык жактан сүйлөмгө мүчө боло албаган сөздөр. Каратма сөздөр. Киринди сөздөр. Сырдык сөздөр. Татаал сүйлөмдүн синтаксиси. Татаал сүйлөмдүн түрлөрү. Тең байланыштагы татаал сүйлөмдөр. Багыныңкы байланыштагы татаал сүйлөмдөр. Көп багыныңкы жана аралаш татаал сүйлөмдөр. Төл жана бөтөн сөз. Бөтөн сөз. Тике жана кыйыр сөздөр. Төл сөз менен тике сөздөр катышкан сүйлөмдөр. Төл жана бөтөн сөздөргө коюлуучу тыныш белгилери. Тыныш белгилери. Пунктуация жөнүндө түшүнүк. Тыныш белгилери жана аларды колдонуунун эрежелери.

7.8. Кыргыз элдик оозеки чыгармачылыгы.

Элдик оозеки чыгармачылык улуттук көркөм маданияттын негизги бөлүгү катарында. Фольклордук чыгармачылыктын спецификалуу өзгөчөлүктөрү. Фольклористика илим катарында. Кыргыз фольклор таануу илиминин болушу, калыптанышы жана өнүгүшүнүн негизги этаптары. Элдик лирикалык, эпикалык жанрлардын табияты жана идеялык-телгагикалык, образдык өзгөчөлүктөрү. Фольклор жана профессионалдуу адабият, алардын диалектикасы.

7.9. XIX кылымга чейинки кыргыз адабияты.

Байыркы мезгилдеги кыргыз маданиятынын өзгөчөлүктөрү. Орхон-Энесай таш жазма илими.

7.10. Адабият теориясы

Адабият теориясы предмети, анын илим катарында калыптанышынын негизги этаптары. Адабий процесстин өнүгүшүнүн башкы мыйзам ченемдери. Көркөм текстти филологиялык жактан интерпретациялоо. Терминдер жана түшүнүктөр. Көркөм адабияттын тектери, түрлөрү жана жанрлары. Адабияттын коомдук-эстетикалык функциялары. Чыгармачылык процесс. Сөз өнөрүндөгү образдуулуктун спецификасы. Көркөм сөз, сүйлөм. Поэтикалык, прозалык жана драмалык чыгармалардын теориясы. Адабий текст адабий илимдин негизги проблемасы катарында. Поэтика. Структура. Стиль. Адабий мектептер. Чыгармачылык методдор, стилдер, алардын индивидуалдуу өзүнчүлүктөрү.

8. КОРУТУНДУ ЖОБОЛОР

8.1. Саналган бардык дисциплиналар жана алардын негизги маселелери дисциплиналар аралык мүнөзгө ээ жана 550300 «Филологиялык билим берүү» адистиги

боюнча бүтүрүүчүлөрдүн ар тараптуу билим берүү компетенттүүлүгүн өнүктүрүүгө багытталган.

8.2. Сынак билеттери жана тесттик тапшырмалар бардык жогоруда аталган дисциплиналар боюнча (Фонетика, орфография, лексикология жана фразеология, морфология, синтаксис, кыргыз элдик оозеки чыгармачылыгы, XIX кылымга чейинки кыргыз адабияты, XX кылымдагы кыргыз адабияты, кыргыз тилин окутуунун усулу, кыргыз адабиятын окутуунун усулу) Кыргыз Республикасынын билим берүү мыйзамынын учурдагы өзгөртүүлөрүн эске алуу менен түзүлөт.

8.3. Программа Заманбап эл аралык университеттин окумуштуулар кеңешинин отурумунда бекитилет жана 550300 «Филологиялык билим берүү» адистиги боюнча жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациядан өтүп жаткан бардык студенттер үчүн милдеттүү болуп саналат.

8.4. Ушул программа менен жөнгө салынбаган бардык учурларда "Билим берүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын мыйзамын, 550300 "Филологиялык билим берүү" адистиги боюнча мамлекеттик билим берүү стандартын жана мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестацияны өткөрүүнүн тартибин жөнгө салуучу башка укуктук-ченемдик актыларды жетекчиликке алуу зарыл.

ЗЭАУнун Окумуштуулар кеңешинин

жыйынында каралды

Протокол №_1__ "29" _08___2024-ж.

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
СОВРЕМЕННЫЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Утверждаю
Ректор СМУ
Дарбанов М.Б. ____________
«29» 09 ________ 2024 г.

ПРОГРАММА
ИТОГОВОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ЭКЗАМЕНА ПО КОМПЛЕКСУ ДИСЦИПЛИН

КЫРГЫЗСКИЙ ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА
ИСТОРИЯ КЫРГЫЗСТАНА
ГЕОГРАФИЯ КЫРГЫЗСТАНА

ДЛЯ СПЕЦИАЛЬНОСТИ: 550300 Филологическое образование

Жалал-Абад 2024

1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. Настоящая программа итогового государственного экзамена по комплексу дисциплин составлена в соответствии с законом Кыргызской Республики «Об образовании» и государственному образовательному стандарту высшего профессионального образования по направлению 550300 Филологическое образование.

1.2. Государственная итоговая аттестация представляет собой форму оценки степени и уровня освоения обучающимися основной профессиональной образовательной программы - программы подготовки специалистов.

1.3. Государственная итоговая аттестация проводится на основе принципов объективности и независимости оценки качества подготовки обучающихся.

1.4. Целью государственной итоговой аттестации является определение соответствия результатов освоения студентами образовательной программы высшего профессионального образования - программы подготовки специалистов соответствующим требованиям государственного образовательного стандарта высшего профессионального образования по специальности 550300 Филологическое образование, уровня подготовки выпускника к самостоятельной работе.

1.5 Задачами государственной итоговой аттестации по специальности 550300 Филологическое образование являются:

1. Комплексная оценка уровня подготовки выпускника и соответствия его подготовки требованиям государственного образовательного стандарта по специальности 550300 Филологическое образование;
2. Решение вопроса о присвоении выпускнику квалификации по результатам государственной итоговой аттестации и выдаче соответствующего диплома о высшем профессиональном образовании;
3. Разработка рекомендаций по совершенствованию подготовки выпускников по специальности 550300 Филологическое образование.

2. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЭКЗАМЕНА

Подготовка к итоговому государственному экзамену по комплексу дисциплин и работа Государственной аттестационной комиссии определяются графиком консультаций и графиком сдачи экзаменов. К итоговой государственной аттестации допускаются лица, выполнившие требования, предусмотренные основной профессиональной образовательной программой и успешно прошедшие все промежуточные аттестационные испытания, предусмотренные учебным планом образовательного учреждения.

Экзамен проводится в специально подготовленной аудитории.

Экзамен включает ответы на вопросы электронного тестирования состоящий **из 30 вопросов.**

Государственный экзамен в форме компьютерного тестирования проводится через информационную систему **eBilim.** Обучающий для тестирования заходит через логин и пароль в информационную **систему eBilim модуль «Тестирования».**

Члены ГАК на закрытом заседании обсуждают ответы, результаты автоматизированного тестирования обучающихся и принимают решения об итоговой оценке за государственный экзамен.

В ходе закрытого заседания техническим секретарем ГАК распечатывается ведомость сгенерированный по результатам компьютерного тестирования в информационной системе eBilim и представляется председателю комиссии для подписания. Закрытое заседание проводится не более 60 минут.

После принятия решения комиссией, результаты итогового государственного экзамена объявляются студентам.

Протоколы заседаний подписываются председателем, членами комиссии, техническим секретарем.

3. ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ ОСВОЕНИЯ ОСНОВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ

Выпускник должен обладать общими компетенциями, включающими в себя способность:

Результат обучения 1: К современной жизни, используя основные принципы гуманитарных и естественных наук способен ориентироваться

К–1. Способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность;

ИК-1. Способен вести деловое общение на государственном, официальном и на одном из иностранных языков в области работы и обучения;

ИК-2. Способен приобретать и применять новые знания с использованием информационных технологий для решения сложных проблем в области работы и обучения;

ИК-3. Способен использовать предпринимательские знания и навыки в профессиональной деятельности

СЛК-1. Способен обеспечить достижение целей в профессиональной деятельности отдельных лиц или групп

Результат обучения 2: Умение вести деловое общение на государственном, официальном языке и одном из иностранных языков в сфере труда и образования.

ИК-1. Способен вести деловое общение на государственном, официальном и на одном из иностранных языков в области работы и обучения;

ИК-3. Способен использовать предпринимательские знания и навыки в профессиональной деятельности

ПК-6. Способен участвовать в экспертно-консультативной работе по вопросам образования и воспитания, способен участвовать в работе инновационных проектов, а также разрабатывать проекты с учетом конкретных социально-культурных параметров

Результат обучения 3: Умеет устанавливать толерантные и межличностные отношения на уровне школьного сообщества, умеет применять этические и профессиональные этические принципы, оценивать результаты своей работы анализировать и применять полученные знания в профессиональной деятельности.

ПК-5. Способен создавать и реализовывать условия и принципы духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей.

ПК-11. Владеет широким диапазоном интегрированных общих и профессиональных знаний, включая критическое понимание теорий и принципов в области работы и обучения;

ПК-16. Умеет выстраивать стратегию устного и письменного общения на изучаемом языке в соответствии с социокультурными особенностями языка;

Результат обучения 4: Принципы личностно-ориентированного образования (здравоохранение, культурный разнообразие и т. д.) позволяет организовать процесс обучения для разных возрастных групп учащихся в учреждениях, создающих оптимальные условия для обучения, уровней и профилей образования, различных типов образования.

ПК-3. Способен формировать оптимальные условия для образовательного процесса в соответствии с принципами личностно-ориентированного образования и образования для устойчивого развития (здоровый образ жизни, охрана природы и рациональное природопользование, энергоэффективность, культурное многообразие, гендер, инклюзия и др.);

ПК-5. Способен создавать и реализовывать условия и принципы духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей.

ПК-6. Способен участвовать в экспертно-консультативной работе по вопросам образования и воспитания, способен участвовать в работе инновационных проектов, а также разрабатывать проекты с учетом конкретных социально-культурных параметров

ПК-10. Умеет диагностировать уровень развития учащихся в различных областях (умственное, социальное, моральное и т.д.) и, соответственно, проводить профилактическую работу для недопущения различных негативных влияний (насилия, употребления наркотиков и алкоголя и т.д.);

Результат обучения 5: Умение использовать результаты педагогических знаний в профессиональной деятельности, решать и выполнять задачи, связанные с профессиональной деятельностью.

ПК-1. Готов использовать психолого-педагогические знания для решения профессиональных задач и способен использовать результаты педагогических исследований в профессиональной деятельности;

ПК-18. Умеет ставить задачи по собственному развитию на основе проведённой профессиональной рефлексии.

Результат обучения 6: Знает, как решать методические проблемы (модели, методы, технологии и методики обучения) и может использовать технологии для оценки качества обучения.

ПК-2. Владеет способами решения методических проблем (модели, методы, технологии и приёмы обучения) и способен применять технологии оценивания качества обучения;

ПК-4. Владеет способами, техникой, методикой и приёмами социализации обучаемых и способен создавать условия для профессионального самоопределения обучающихся;

Результат обучения 7: Умеет реализовывать задачи и навыки развивающего обучения на основе профильных дисциплин, умеет контролировать и оценивать успеваемость учащихся.

ИК-3. Способен использовать предпринимательские знания и навыки в профессиональной деятельности

ПК-7. Умеет самостоятельно подбирать учебные программы, адаптировать к ним дидактические материалы и использовать их после адаптации в процессе обучения на основе педагогической рефлексии;

ПК-8. Умение планировать уроки по предмету(ам) с учетом уникальности тем и разделов программ и в соответствии с учебным планом

Результат обучения 8: Планирование профессиональной карьеры и будущей образовательной траектории, обеспечение профессионального саморазвития и личностного роста.

СЛМК-1. Умение обеспечивать достижение целей в профессиональной деятельности конкретных лиц или групп;

ПК-4. Методы социализации обучаемых, знает методики и умеет создавать условия для профессионального самоопределения студентов;

ПК-7. Умеет самостоятельно подбирать учебные программы, адаптировать к ним дидактические материалы и использовать их после адаптации в процессе обучения на основе педагогической рефлексии;

ПК-8. Уметь планировать уроки по предмету(ам) с учетом специфики тем и разделов программ и в соответствии с учебным планом;

ПК-18. Умеет ставить цели личного развития на основе профессиональных размышлений.

Результат обучения 9: Участвуют в решении научно-исследовательских задач, связанных с разработкой и применением новых методов и технологий в области филологического образования, умеют анализировать научную литературу.

ПК-9. Умение осуществлять педагогическую деятельность с использованием интерактивных форм и методов обучения;

ПК-11. Обладает широким спектром комплексных общих и профессиональных знаний, включая критическое мышление и понимание теорий и принципов в области работы и учебы;

ПК-12. Знает литературу изучаемого языка, ее историческое развитие и современное состояние;

ПК-14. Умение интерпретировать, разрабатывать, создавать и преобразовывать различные типы и виды текстов, а также использовать методы и приемы анализа.

4. ТРЕБОВАНИЯ К ИТОГОВОМУ ГОСУДАРСТВЕННОМУ КОМПЛЕКСНОМУ ЭКЗАМЕНУ

Итоговая государственная аттестация филолога по направлению **550300 Филологическое образование** включает итоговый государственный экзамен по комплексу дисциплин, позволяющий выявить теоретическую подготовку к решению профессиональных задач.

Итоговый государственный экзамен по комплексу дисциплин должен иметь междисциплинарную направленность и позволять выявить уровень подготовки выпускника к решению профессиональных задач в области образования. Государственный экзамен проводится в соответствии с требованиями Государственного образовательного стандарта 550300 Филологическое образование.

5. КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ИТОГОВОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ АТТЕСТАЦИИ

Критерием оценки уровня подготовки студента по специальности является:

- уровень усвоения студентом теоретического материала, предусмотренного программами дисциплин;

оценка за междисциплинарный государственный экзамен выставляется после обработки ответов электронного тестирования. Определяется оценка **«отлично»**, **«хорошо»**, “**удовлетворительно»**, **«неудовлетворительно»** по результатам, исходя из количества набранных баллов. Каждый правильный ответ составляет 4 балла.

Оценка **"отлично"** выставляется студентам, успешно сдавшим экзамен и набравшим от 85-100 баллов

Оценка **" хорошо "** выставляется студентам, успешно сдавшим экзамен и набравшим от 70-86 баллов

Оценка **" удовлетворительно "** выставляется студентам, успешно сдавшим экзамен и набравшим от 60-73 баллов

Оценка **" неудовлетворительно "** выставляется студентам, набравшим от 59 баллов и менее.

6. Характеристика и структура программы:

Программа итогового государственного экзамена разработана в соответствии с требованиями Государственного образовательного стандарта, состоит, по существу, из мини – программ по «Кыргызский язык и литература», «Истории Кыргызстана», «География Кыргызстана. Каждая мини – программа состоит из разделов, которые содержат основные вопросы и темы по данной дисциплине. Экзаменационные вопросы составляются в полном соответствии с данной программой.

7. СОДЕРЖАНИЕ ИТОГОВОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО КОМПЛЕКСНОГО ЭКЗАМЕНА

7.1 Кыргыз тили жана адабияты

Азыркы кыргыз тили

Азыркы кыргыз адабий тилинин табияты жана улуттук өзгөчөлүктөрү, тектеш түрк тилдери менен жалпылыгы. Тилдин негизги бирдиктери системдүү структуралык жана функционалдык катыштарда. Тилдин нормалары. Тилдин функционалдык-стилистикалык жана социалдык негиздери жана алардын түрлөргө ажырашы.

Фонетика жана фонология

Фонетика – тил илиминин бир бөлүмү. Азыркы кыргыз адабий тили. Фонетиканын акустикалык аспектиси. Фонетиканын артикуляциялык аспекти. Фонетиканын лингвистикалык аспекти. Кеп агымындагы тыбыштык өзгөрүүлөр. Сингармонизм (үндөшүү) закону. Ассимиляция жана диссимиляция. Фонетикалык башка процесстер. Кептин фонетикалык жактан бөлүнүшү. Муун, анын типтери жана түрлөрү. Басым кыргыз тилиндеги басымдын орду. Ташымал. Ташымалдоонун эрежелери. Интонациянын аткарган функциялары.

Орфоэпия, графика жана орфография

Графика. Жазуу жөнүндө жалпы түшүнүк. Кыргыз жазуусунун тарыхынан. Азыркы кыргыз алфавити. Кыргыз орфографиясы жана орфоэпиясы. Орфография. Кыргыз орфографиясынын принциптери. Орфоэпия. Азыркы кыргыз орфоэпиясынын негизги эрежелери. Транскрипциялык белгилер.

Лексика жана фразеология. Лексикография

Сөз. Сөздүн мааниси жана анын типтери. Бир маанилүү жана көп маанилүү сөздөр. Кыргыз тилиндеги синоним, антоним, омоним сөздөрү. Кыргыз лексикасынын тарыхый жактан калыптанышы. Кыргыз тилинин төл лексикасы. Кыргыз тилине сырттан кирген сөздөр. Кыргыз тилиндеги эскирген жана жаңы лексика. Историзмдер. Архаизмдер. Неологизмдер. Кыргыз лексикасынын колдонулуш чөйрөсүнө карай бөлүнүшү. Диалектизмдер. Профессионализмдер. Терминдер. Кыргыз лексикографиясынын калыптанышы жана өнүгүшү. Кыргыз тилинин ономастикасы. Кыргыз тилинин фразеологиясы. Фразеология жөнүндө жалпы түшүнүк. Фразеологизмдер жана алардын мүнөздүү белгилери. Фразеологизмдердин негизги типтери. Фразеологиялык

синонимдер, омонимдер, антонимдер. Кыргыз тилинин стилистикасы. Илимий стиль. Иш кагаздар стили. Публицистикалык стиль. Оозеки-сүйлөшүү стили. Көркөм стиль.

Морфология

Морфемика, морфонология жана сөз түзүлүшү. Морфология, анын категориялары, форма түзүлүштөрү. Кыргыз тилинин грамматикасы. Грамматика жөнүндө жалпы маалымат. Грамматиканын түрлөрү, бөлүмдөрү. Грамматикалык маани, грамматикалык каражат, грамматикалык форма, грамматикалык категория. Сөз түркүмдөрү жөнүндө түшүнүк. Сөз түркүмдөргө бөлүштүрүүнүн принциптери. Сөздүн тутуму. Морфема жана анын түрлөрү. Уңгу жана негиз.

Сөз жасоо

Тил илиминдеги сөз жасоо маселеси. Сөз жасоонун жолдору. Жөнөкөй жана татаал сөздөр.

Синтаксис

Сөздүн жана сүйлөмдүн синтаксиси. Сүйлөмдүн (сөздүн) монологдук жана диалогдук формалары. Пунктуация. Кыргыз тилинин пунктуациясынын принциптери. Азыркы кыргыз тилиндеги активдүү процесстер. Синтаксис жөнүндө жалпы маалымат. Сөз айкашынын синтаксиси. Синтаксисттик байланыштын түрлөрү. Сүйлөм-пикир алышуунун негизги куралы. Сүйлөмдүн негизги белгилери. Сүйлөмдүн жалпы классификациясы. Сүлөмдүн айтылыш максатына карай бөлүнүшү. Жай сүйлөм. Суроолуу сүйлөм. Буйрук сүйлөм. Илептүү сүйлөм. Сүйлөм мүчөлөрү. Сүйлөмдүн баш мүчөлөрү. Сүйлөмдүн айкындооч мүчөлөрү. Сүйлөмдүн бир өңчөй мүчөлөрү. Бир өңчөй баш мүчөлөр. Бир өңчөй айкындооч мүчөлөр. Каратма сөздөр. Сырдык сөздөр. Татаал сүйлөмдүн синтаксиси. Төл жана бөтөн сөз. Бөтөн сөз. Тике жана кыйыр сөздөр. Төл сөз менен тике сөздөр катышкан сүйлөмдөр. Төл жана бөтөн сөздөргө коюлуучу тыныш белгилери. Тыныш белгилери. Пунктуация жөнүндө түшүнүк. Тыныш белгилери жана аларды колдонуунун эрежелери.

Кыргыз элдик оозеки чыгармачылыгы

Элдик оозеки чыгармачылык улуттук көркөм маданияттын негизги бөлүгү катарында. Фольклордук чыгармачылыктын спецификалуу өзгөчөлүктөрү. Фольклористика илим катарында. Кыргыз фольклор таануу илиминин болушу, калыптанышы жана өнүгүшүнүн негизги этаптары. Элдик лирикалык, эпикалык жанрлардын табияты жана идеялык-телгагикалык, образдык өзгөчөлүктөрү. Фольклор жана профессионалдуу адабият, алардын диалектикасы.

Адабият теориясы

Акын-жазуучулардын өмүр баяндары жана чыгармалары. Адабий процесстин өнүгүшүнүн башкы мыйзам ченемдери. Көркөм текстти филологиялык жактан интерпретациялоо. Терминдер жана түшүнүктөр. Көркөм адабияттын тектери, түрлөрү жана жанрлары. Адабияттын коомдук-эстетикалык функциялары. Чыгармачылык процесс. Сөз өнөрүндөгү образдуулуктун спецификасы. Көркөм сөз, сүйлөм. Поэтикалык, прозалык жана драмалык чыгармалардын теориясы. Адабий текст адабий илимдин негизги проблемасы катарында. Поэтика. Структура. Стиль. Чыгармачылык методдор, стилдер, алардын индивидуалдуу өзүнчүлүктөрү.

7.2. История Кыргызстана

История Кыргызстана - часть всемирно-исторического процесса, часть истории Центральноазиатского региона.

Периодизация и основные этапы истории кыргызов и Кыргызстана.

Источники и историография истории Отечества.

Источники: археологические, этнологические, изобразительные, фольклорные, картографические, письменные.

Историография: становление и эволюция различных направлений дооктябрьского периода, советская, зарубежная, национальная.

Отечество в период первобытнообщинного строя и становления классового общества

Древнейшие следы человека на Тянь-Шане относятся к периоду 300-100 тыс. лет назад и определяются ранним древнекаменным веком.

Социогенез - развитие человеческого общества. Начало разложения первобытнообщинного строя.

С эпохи бронзы берут свое начало многочисленные петроглифы-наскальные рисунки в горах и урочищах Тянь-Шаня - Ак-Чункур, Саймалы Таш.

Сакский племенной союз. Борьба против персидских и македонских завоевателей.(8-3 вв до н. э.)

Политическая организация и социальные отношения усуней. Государство усуней представляло собой раннеклассовое образование с сильными пережитками родовой организации.

2 в. до н. э. открытие Великого Шелкового пути. Складывание союза племен группы - гунны (сюнну). Эпоха гуннов и время усуней охватывает период с 4 в. до н. э. - по 5в. н.э.

Первое упоминание этнонима «кыргыз» (3 в. до н.э.). Рабовладельческие государства древней Ферганы. Государство Давань. Политическое устройство. Развитая оседлая культура.

Борьба за гегемонию в Центральной Азии.

Кыргызское Великодержавие.

Возникновение Древнекыргызского каганата и его взаимоотношения с другими государствами.

Древнетюркские рунические памятники. Хозяйство и общественное устройство енисейских кыргызов.

Язычество.

Барс-бек - правитель кыргызского государства на Енисее и инициатор создания Антитюркской коалиции.

Разгром кыргызами Уйгурского каганата. (845 г.)

Кыргызское великодержавие 9- 10 вв. Борьба за гегемонию в Центральной Азии.

Кыргызская ветвь Великого Шелкового Пути. Кыргызское посольство в Китай.

Древнетюркские государства на территории Кыргызстана.

(6 – нач. 13 вв.)

Развитие социальной дифференциации и классовых отношений в среде кочевых обществ.

Формы феодализации и специфика средств производства у кочевников.

Образование Тюркского каганата (552- 744гг) - крупного кочевого государства. Политические связи с государствами Запада и Востока. Тюркское посольство в Византию и ответное посольство на Тянь-Шань.

Межфеодальные усобицы, распад Тюркской империи (603г.) и образование Западнотюркского каганата, его возвышение.

Возвышение Тюргешей (нач. 8 в.) Историческое значение Таласской битвы 751 г.

Консолидация карлукских племен и образование Карлукского каганата.

Караханидский каганат (10-нач. 13 вв). Основная территория Караханидского каганата охватывала Центральный Тянь-Шань, Семиречье, Фергану и большую часть Восточного Туркестана. Баласагун (развалины Бурана) - столица Караханидского каганата.

Культура тюрков.

Величайшие памятники средневековья- дидактическая поэма Ж. Баласагына «Кутадгу-Билиг» (1069г. «Благодатное знание»), и первый «Словарь тюркских наречий» («Диван лугат-ат-тюрк» 1074г.) Махмуда Кашгари.

Согдийская и тюркская культура в арабских и китайских источниках.

Экономическое политическое, культурное развитие Караханидского периода шло в направлении сложения новой этнической общности – общетюркской народности. Процесс прерван губительным монгольским нашествием.

Кыргызстан в составе государства Чингизидов. 13-14 вв.

Государство Моголистан. Империя Амира Тимура. 14-15 вв.

Образование империи Чингиз - хана и подчинение Енисейских кыргызов монголами.

Завоевание территории Кыргызстана монголами (1218г) Разорение городов и упадок хозяйства. Тянь-Шань - стратегический узел коммуникаций Чингизидов.

Раздел территории Тянь-Шаня на уделы - улусы Чагатая и Угэдея. Массовое переселение монгольских и новых тюркских племен.

Возрастание роли местных тюркских племенных объединений. Курултай 1269 г. в Таласе и образование государства Хайду (1269г.) Политические и экономические реформы.

Образование государства Моголистан.

Империя Амира Тимура. Гегемонисткая политика Тимура и борьба кочевников Моголистана за свою независимость.

Формирование и развитие кыргызской народности

Источники, историография и гипотезы ученых о происхождении кыргызов.

Этнические истоки и основные этапы формирования кыргызского народа.

Истоки формирования кыргызского этноса уходят своими корнями более чем в двухтысячелетнюю древность и связана с территорией Центральной Азии.

Начало 1-го тысячелетия н.э. - формирование новой этнической общности - енисейских кыргызов.

Эпоха кыргызского «великодержавия» (9-10 вв.) Этноним «кыргыз» выступает в качестве этнополитонима, т.е. кыргызами стали называть себя и некыргызские по происхождению племена, но находившиеся в политической зависимости от кыргызов.

Один из кыргызских субэтносов в 9-10 веке образовался на Алтае и в Джунгарии.

В 15 веке алтайские кыргызы, входившие в государство Моголистан заняли опустевшие земли Тянь-Шаня и ассимилировали местные тюрко-монгольские племена и стали основным ядром нового этнического образования - кыргызской народности современного облика.

Государственно - политическая консолидация кыргызской народности ознаменован укреплением этнополитической структуры кыргызов в виде дуального объединения племен «правого крыла», «левого крыла» и группы ичкилик.

Формирование языка и антропологического облика. Материальная и духовная культура.

Завершение процесса формирования кыргызской народности (кон.15 нач. 16 в.)

Кыргызы в борьбе против Джунгарского ханства и Цинской империи (16-18 вв)

Этнополитическая территория Кыргызского народа в 16 в . Мухамед-кыргыз.

Политические взаимоотношения с Казахским Ханством, Шейбанидами, Аштарханидами.

Мухаммед - кыргыз и его политическая попытка объединить кыргызские племена.

Создание ойрот-калмаками Джунгарского ханства (1635г).

Борьба кыргызов против Джунгарской экспансии. Эпос «Манас» о борьбе против калмаков.

Разгром Джунгарии Циньской империей (1757- 1 758 гг.)

Захватнические устремления Циньской империи. Обретение кыргызами действенной силы и оказание существенного влияния на борьбу народов Восточного Туркестана против китайской экспансии.

Зарождение кыргызской дипломатии, установление связей с Россией. Первое кыргызское посольство в Россию (1785г.) Атаке-бий, А.Кучаков, Шергазы - первые кыргызские послы.

Кыргызстан в составе Кокандского ханства и Российской империи.

Образование Кокандского ханства (1709 г). Основные этапы завоевания Кокандом территории Кыргызстана (1762-1831гг).

Роль кыргызских феодалов в политической жизни Коканда.

Алымбек-датха. Курманджан-датха. Антикокандская борьба кыргызов. Тайлак - баатыр. Атантай.

Междоусобицы. Ориентация северных кыргызов на Россию. Восстание Байтика.

Политические предпосылки к присоединению кыргызов к России.Принятие северными кыргызами российского подданства. (1855-1868гг.)

Завоевание Россией Кокандского ханства. «Военная экспедиция на Алтай 1875-1 876 гг.». Шабдан Джантаев.

Исторические последствия присоединения Кыргызстана - к России Кыргызстан - колония Российской империи (1855-1917гг.) Российские исследователи о кыргызах и Кыргызстане. Восстание 1916г. и его историческое значение. Традиционная культура кыргызов к концу XIX нач. XX в.в.

Материальная культура кыргызов: жилище, оружие, одежда, пища, прикладное искусство.

Духовная культура: устное народное творчество, религии верования, обычаи, традиции.

Калыгул, Арстанбек, Молдо Кылыч, Молдо Нияз акыны - заманисты и их роль в духовном развитии кыргызского общества. Токтогул, Тоголок Молдо - акыны- гуманисты.

Кыргызстан в составе СССР (1917-1991гг.)

Октябрьские события (1917 г.) и становление кыргызской государственности.

Социалистические преобразования в Кыргызстане в области промышленности, финансов, транспорта, аграрных отношений.

Национально - государственное размежевание Средней Азии (1924г. и начало кыргызской государственности.

Основные этапы становления кыргызской государственности.

Ю. Абдрахманов - первый глава правительства Киргизской Республики.

А. Орозбеков - первый глава Кыргызского государства.

Значительные изменения в жизни кыргызского общества.

Достижения и успехи в области экономики, культуры, образования, науки.

Тоталитаризм в СССР и его последствия в Кыргызстане. Репрессии 30-х годов

Кыргызстан в годы Великой Отечественной Войны (1941-1945г.г.)

Кыргызстан накануне перестройки (1965- 1985 гг)

Нарастание негативных тенденций, застойные явления в экономике их причины и сущность. Распад СССР (1991 г).

Суверенная Кыргызская Республика

Образование независимой, суверенной Кыргызской Республики (август 1991 г.). Трансформация государственного управления.

Принятие новой Конституции Кыргызской Республики. (май 1993г.).

Введение национальной валюты (май 1993 г) и переход к рыночным отношениям.

Роль СМИ в общественно-политической жизни кыргызского общества.

Кыргызстан и мировое сообщество. Геополитическая ситуация КР.

Борьба с международным терроризмом и религиозным экстремизмом. Уроки Баткенских событий.

Деятельность политических партий, общественных движений и их роль в демократизации кыргызского общества.

Экономические трудности и перспективы развития суверенного Кыргызстана.

7.3. География Кыргызстана

Физическая география Кыргызской Республики.

Введение. Цели и задачи курса. Обзор литературы по географии республики. Географическое положение и границы Кыргызской Республики. Связь особенностей природы с горным рельефом и внутриконтинентальным расположением региона. История географического исследования Кыргызстана. Комплексные физико-географические исследования и их народнохозяйственное значение.

Общая характеристика природы Кыргызской Республики.

Геологическое и геоморфологическое строение.

Геологическое строение и основные этапы истории геологического развития. Минеральные ресурсы и их связь с геологическим строением. Орография. Особенности рельефа. Ярусность рельефа. Влияние горного рельефа на природу республики.

Климатические условия.

Климатические условия. Роль радиационных и циркуляционных, географических факторов в формировании климата. Общая характеристика климата. Высотная поясность климата. Тепловые зоны. Влияние климата на хозяйство.

Ледники. Реки и озера Кыргызстана.

Современное оледенение и его площадь. Современные тенденции развития оледенения. Значение ледников и запасы воды в них. Многолетняя мерзлота и районы их распространения. Влияние ледников и вечной мерзлоты на хозяйство. Реки и озера Кыргызстана. Особенности гидрологического режима рек. Характеристика крупных рек.

Подземные воды, минеральные источники. Озера. Гидрологическая характеристика озер. Хозяйственное значение рек, озер, подземных вод и родников.

Почвенно – растительный покров. Животный мир.

Почвенный покров. Высотная зональность почвенного покрова. Характеристика основных типов почв. Мероприятия по улучшению плодородия почв. Растительность. Характеристика основных типов растительности по **высотным зонам**. Хозяйственная оценка растительности Кыргызстана. Животный мир. Распространение животных в зависимости от характера ландшафтов. Хозяйственное значение почвенно - растительного покрова, животного мира республики и изменение его под влиянием хозяйственной деятельности человека. Охрана почвенно-растительного покрова, животного мира.

Ландшафты. Физико-географическое районирование территории Кыргызстана.

Высотная зональность ландшафтов. Основные типы ландшафтов. Особо охраняемые территории Кыргызстана (заповедники, заказники, резерваты, парки, лесничества и др.). Принципы и методы физико-географического районирования. Физико-географические области и провинции Кыргызстана.

Экономическая и социальная география Кыргызской Республики.

Введение. Кыргызстан – независимая республика. Природные и социально-экономические предпосылки социально-экономического развития Кыргызской Республики. Население и трудовые ресурсы. Численность и динамика населения. Естественный рост и механическое движение, плотность, национальный и социальный состав населения. Региональные различия в размещении городского и сельского населения. Трудовые ресурсы. Социальная политика, направленная на повышения уровня жизни населения. Миграционные процессы.

Общая характеристика хозяйства Кыргызской Республики.

История становления хозяйства Кыргызской Республики. Краткая характеристика структуры дореволюционного хозяйства Кыргызстана. Развитие и возрождение экономики после Великой Октябрьской революции. Изменение географии хозяйства во время и после Великой отечественной войны. Развитие экономики республики в условиях рыночной экономики. Проблемы и сдвиги в размещении производительных сил, структурные изменения хозяйств в условиях рыночной экономики.

Промышленность Кыргызской Республики.

История развития промышленности КР. Изменение структуры и перспектив развития промышленности в условиях рыночной экономики. Топливно-энергетическая промышленность. География размещения, разработки и использования угольных, нефтяных и газовых ресурсов Кыргызстана. Проблемы их развития и размещения Типы электростанций и их экономическая эффективность. Крупнейшие электростанции

республики. Проблемы развития, размещения электроэнергетики и комплексного освоения гидроэнергетики.

Цветная металлургия. Машиностроение и металлообработка. Промышленность строительных материалов и другие отрасли промышленности. Проблемы развития цветной металлургии Кыргызстана. Отраслевая структура машиностроения. Перспективы развития цветной металлургии и машиностроения. Основные виды строительных материалов. Материально-техническая база производства строительных материалов. Лесная, деревообрабатывающая, целлюлозно-бумажная, производство химических изделий. География размещения. Проблемы их развития.

Пищевая перерабатывающая и легкая промышленность.

Его размещение и развитие. Сырьевая база. Связь пищевой промышленности с сельским хозяйством. Основные отрасли (мясная, молочная, сахарная, масло переработка, консервная, кондитерская и др.), их развитие и размещение по районам республики. Основные отрасли легкой промышленности (текстильная, швейная, кожевенная, обувная и др.) и особенности размещения. Перспективы и тенденции развития пищевой и легкой промышленности Кыргызской Республики.

Сельское хозяйство.

Экономико-географические проблемы развития сельского хозяйства Кыргызской республики. Земельный фонд. Основные отрасли сельского хозяйства и их размещение. Животноводство. Структура и динамика животноводства. География крупного рогатого скота, яководства, овцеводства, коневодства, птицеводства, рыбоводства. Земледелие. География богарного и орошаемого земледелия. Основные отрасли (производство зерна, выращивание технических культур, картофеля, плодоводство, садоводство и виноградарство, кормовые культуры). Значение животноводства и земледелия в экономике республики. Проблемы и перспективы развития отраслей сельского хозяйства в республике.

Транспортный комплекс. Курортное хозяйство и туризм.

Республиканское значение транспорта в народном хозяйстве. Краткая характеристика дореволюционного состояния транспорта Кыргызстана. Основные виды транспорта. Состояние их развития и перспективы. Курортное хозяйство и туризм. Рекреационные ресурсы. Размещение курортов, санаториев и домов отдыха Кыргызстана. Основные туристические маршруты. Перспективы развития курортного хозяйства и туризма Кыргызстана.

Внешнеэкономические связи. Экономико-географические районы Кыргызстана. Внешнеэкономические торговые связи. Взаимосвязи с международными финансовыми институтами, государствами. Зарубежные инвестиции. Перспективы развития внешних экономических взаимоотношений. Экономико-географические районы Кыргызстана. Внутренние различия. Специализация районов.

Рассмотрено на заседании

Ученого совета СМУ

Протокол № 1

от «29» 08 2024г

Тиркеме 6

Аннотациялардын мазмуну

1. Кыргыз тили жана адабияты ....
2. Орус тили ....
3. Чет тили ....
4. Кыргызстан тарыхы ....
5. Манас таануу ....
6. Ишкердик англис тили ....
7. Кептин жазма маданияты ....
8. Иш кагаздарынын негиздери...
9. Математика жана информатика ....
10. Азыркы табият таануу концепциясы ....
11. Социалдык психология ....
12. Жалпы психология ....
13. Өсүү психологиясы ....
14. Атайын психология ....
15. Педагогикалык психология ....
16. Педагогикалык ишмердүүлүккө киришүү ....
17. Педагогикалык теория, система ж/а технологиялар ....
18. Билим берүү системаларын башкаруу ....
19. Педагогикалык ой-жүгүртүүнүн пайда болуу тарыхы ....
20. Курак анантомиясы, физиология ж/а гигиена ....
21. Өмүрдүн коопсуздугун сактоо ....
22. Кыргыз тилин окутуунун усулу ....
23. Тил илимине киришүү ....
24. Фонетика, орфография ....
25. Лексикология ж-а фразеология ....
26. Сөз жасоо ....
27. Морфология ....
28. Синтаксис ....
29. Кыргыз тилинин практ. Курсу ....
30. Кыргыз адабиятынын практ. Курсу ....
31. Кыргыз элдик оозеки чыгармачылыгы ....
32. Кыргыз адабияты (20-40-ж.ж) ....
33. Кыргыз адабияты (50-70--ж.ж.) ....
34. Жаңы кыргыз адабияты (80-90-ж.ж.) ....
35. Түркология ....
36. Чыгыш жана КМШ элинин адабияты ....
37. Батыш элдеринин адабияты ....
38. Стилистика ....
39. Кеп маданияты ....
40. Кыргыз тилинин тарыхы ....
41. Көркөм окуу...
42. Адабият теориясы ....
43. Кыргыз адабий сынынын тарыхы ....
44. Кыргыз адабий тилинин нормасы ....
45. Менеджмент...
46. Кесиптик англис тили ....
47. Орус адабияты жана маданияты ....
48. Дене тарбия ....

«Кыргыз тили жана адабияты» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз тили жана адабияты
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 8 кредит
Курсу, семестри	1-курс 1-2-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Кыргыз тили жана адабияты» дисциплинасы окуу планынын жалпы гуманитардык циклине тиешелүү жана базалык бөлүмгө кирет . **Пререквизиттер:** Кыргыз тили жана адабияты, кыргыз тилинин практикалык курсу **Постреквизиттер:** Лексикология , фразеология, стилистика, морфология, синтаксис ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	- Кыргыз тили жана адабияты, иш кагаздары аны жүргүзүү, квалификациялары жана аларды өз ара системалуу түрдө окутуу; - иш кагаздарын үйрөнүүдө кесиптеги орду, тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; - Кыргыз тилинин жана адабиятынын грамматикасынын жана кесиптик багыттагы ордун айырмачылыктарын салыштыруу; - Чыгармачылыкка багыттап окутуу; - Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү тереңдетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**ЖИК-1.** Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; **ИК-1.** Мамлекеттик, расмий тилде жана иш, окуу чөйрөсүндөгү чет тилдердин биринде иштиктүү баарлашуу жүргүзүүгө жөндөмдүү болуу; **ИК-2.** Иш жана окуу чөйрөсүндөгү татаал маселелерди чечүү үчүн маалыматтык технологияларды колдонуу менен жаңы билимдерди алууга жана колдонууга жөндөмдүү болуу; **КИЖМК-1.** Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу.
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - кыргыз тилинин грамматикасын билет; - кыргыз орфографиясынын жана орфоэпиясын билет;

	- адабият жана маданият жөнүндө түшүнүк алат; **Колдонот:** - грамматика жана көркөм сө боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - иш кагаздарын андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** - кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Эрматова А. Кыргыз тили (окуу китеби) Ж-2024 2. К.Кулалиева **Иш кагаздары** Б-2013 3. Дарбанов М.Е. Кыргыз тили Бишкек, 2020 **Кошумча адабияттар:** 1. Абдуллаева Э. Азыркы кыргыз тили: (Фонетика, орфография, графика, грамматика жана орфоэпия): ЖОЖдордун филфагынын кыргыз тили жана адабияты бөлүмүнүн студенттери үчүн.- Бишкек: Кыргызстан, 1998.- 256 б. 2. Азыркы кыргыз адабий тили.- Б.: Avrasya Press, 2009.- 928 б. 3. С.К.Накралиева Мамлекеттик тилде иш кагаздарын жүргүзүүнүн үлгүлөрү (Медициналык окуу жайлар жана медициналык мекемелер үчүн) Б-2022 4. Асаналиев Ү. Ахматов Т.К. Звуковой строй современного кыргызского литературного языка: (Экспериментально-фонетическое исследование). Часть I. Фрунзе: Мектеп, 1968.- 192 б. 5. Ахматов Т.К. Звуковой строй современного кыргызского литературного языка: (Экспериментально-фонетическое исследование). Часть II. (Пособие для студентов вузов).- Фрунзе: Мектеп, 1970.- 156 б. 6. Ахматов Т., Давлетов С., Жапаров Ш., Захарова О.В. Кыргызский язык: (Учебник для русских групп вузов Кыргызской ССР).- Фрунзе: Мектеп, 1975.- 302 б. 7. Ахматов Т., Давлетов С., Жапаров Ш. Кыргыз тили. КРнын ЖОЖдорунун орус тайпалары үчүн окуу китеби.- Оңдолуп, толукталып, 2-бас.-Бишкек: 2007.-306 б. 8. Ахматов Т.К., Мукамбаев Ж. Азыркы кыргыз тили: (Фонетика, лексика).- Фрунзе: Мектеп, 1978.- 176 б.

Аннотация дисциплины «Русский язык»

Название дисциплины	Русский язык
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 4 кредита
Курс, семестр	1 курс – 1 семестр
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина « Русский язык» относится к вузовскому компоненту социально-гуманитарного цикла учебного плана. Пререквизиты: Кыргызский язык и литература Постреквизиты: Знания, умения, навыки, полученные в ходе изучения дисциплины «Русский язык» необходимы для дальнейшего изучения всех дисциплин профессиональной подготовки и дисциплин по выбору, поскольку знание оособенностей, закономерностей, путей и способов оптимизации взаимодействия людей востребованы, актуальны в профессиональной деятельности.
Цели и задачи дисциплины	Основная **цель** изучения данного курса по русскому языку включает формирование коммуникативной компетенции студентов – развитие устной и письменной речи, монологической и диалогической речи, а также навыков грамотного, безошибочного письма как показателя общей культуры человека. Основная особенность этого курса русского языка – его речевая направленность, культурологическая составляющая, которая через владение русским языком приобщает студентов к культуре русского народа, а в условиях полиэтничности отражает идею диалога культур. **Познавательная цель** предполагает формирование у студентов представлений о языке как составляющей целостной научной картины мира, ознакомление учащихся с основными положениями науки о языке и формирование на этой основе знаково-символического и логического мышления студентов.
Компетенции:	**ПК-12**. Владеет знаниями о литературе изучаемого языка в ее историческом развитии и в современном состоянии; **ПК-13**. Владеет навыками восприятия, понимания, а также многоаспектного анализа устной и письменной речи на изучаемом языке; **ПК-16.** Умеет выстраивать стратегию устного и письменного общения на изучаемом языке в соответствии с социокультурными особенностями языка;
Результаты освоения дисциплины	**уметь**: • осуществлять речевой самоконтроль; оценивать устные и письменные высказывания с точки зрения языкового оформления, эффективности достижения поставленных коммуникативных задач; • анализировать языковые единицы с точки зрения правильности, точности и уместности их употребления; • проводить лингвистический анализ текстов различных функциональных стилей и разновидностей языка; • создавать устные и письменные монологические и диалогические высказывания различных типов и жанров в учебно-научной (на материале изучаемых учебных дисциплин), социально-культурной и деловой сферах общения;

	• извлекать необходимую информацию из различных источников: учебно-научных текстов, справочной литературы, средств массовой информации, в том числе представленных в электронном виде на различных информационных носителях; • применять в практике речевого общения основные орфоэпические, лексические, грамматические нормы современного русского литературного языка; • соблюдать в практике письма орфографические и пунктуационные нормы современного русского литературного языка; • соблюдать нормы речевого поведения в различных сферах и ситуациях общения, в том числе при обсуждении дискуссионных проблем; • использовать основные приемы информационной переработки устного и письменного текста; • использовать приобретенные знания и умения в практической деятельности и повседневной жизни; **знать**: связь языка и истории, культуры русского и других народов; • смысл понятий: речевая ситуация и ее компоненты, литературный язык, языковая норма, культура речи; • основные единицы и уровни языка, их признаки и взаимосвязь; • орфоэпические, лексические, грамматические, орфографические и пунктуационные нормы современного русского литературного языка; нормы речевого поведения в социально-культурной, учебно-научной, официально-деловой сферах общения.
Базовая литература	**Основная литература** 1. Булыгина Е. Ю., Трипольская Т. А. Лексикология русского языка: практические задания и словарные материалы. М.: Флинта. 2023. 2. Бухарова А. В., Бухарова Т. Г. Русский язык как иностранный для музыкальных специальносте М.: Юрайт. 2023. 3.Гайкова Т. П., Милованова Л. А. Современный русский язык: лексика и фразеология. М.: Лань. 2023. 4. Галинская Е. А. Историческая грамматика русского языка: Фонетика. Морфология. М.: Ленанд. 2023. 5. Гац И. Ю. Методика преподавания русского языка в задачах и упражнениях М.: Юрайт. 2024 6. Бодуэн де Куртенэ, И. А. Общее языкознание. Избранные труды / И. А. Бодуэн де Куртенэ. —— (Антология мысли). — ISBN 978-5-534-11836-0. — Текст: электронный // Образовательная платформа 7. Белошапкова, В.А. Современный русский язык. Учеб. для филол.спец.высших учебных заведений / В.А. Белошапкова, Е.А. Брызгунова, Е.А. Земская и др. 8. Болотнова, Н.С., А.В. Болотнов Современный русский язык: Лексикология. Фразеология. Лексикография. Контрольно-тренировочные задания: Учебное пособие **Электронная база данных** http://znanium.com/catalog/product/1012961-

	http://znanium.com/catalog/product/1061633- http://znanium.com/catalog/product/511710-

Аннотация дисциплины «Иностранный язык»

Название дисциплины	Иностранный язык
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 4 кредита
Курс, семестр	1 курс - 1 сем
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина «Иностранный язык» относится к базовому циклу учебного плана, является обязательной дисциплиной. Пререквизиты: Русский язык. Постреквизиты: Профессиональный английский язык, Деловой английский язык.
Цели и задачи дисциплины	**Цели дисциплины:** овладение устной и письменной речи и языком специальности для активного применения иностранного языка как в повседневном, так и в профессиональном общении, сформировать коммуникативную компетенцию студента рамках порогового владения иностранным языком, позволяющую вступить коммуникацию и уметь ориентироваться и реализовывать коммуникативные намерения основных ситуации общения (бытовых, социально – культурных, учебно – производственных); воспринимать на слух информацию распознавать вопрос, сообщение, просьбу, пожелание и.т.п., отношение говорящего к факту, событию, другим компетенции речевой ситуации **Задачи дисциплины:** обучение студентов ознакомительному, просмотровому и изучающему видам чтения на основе текстов домашнего чтения, рассчитанных на неоднократное прочтение; формирование навыков перевода.
Компетенции:	**ИК-1** - способен вести деловое общение на государственном, официальном и на одном из иностранных языков в области работы и обучения; **ОК–1** Способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность;
Результаты освоения дисциплины	**знать:** • в достаточном объеме государственный, официальный и иностранные языки; • Основные правила грамматики и лексики английского языка. • Стандарты и методы преподавания английского языка. • Особенности произношения и фонетики английского языка. • Ключевые особенности культуры и социокультурные аспекты стран, где используется английский язык. **Понимать:** • Суть и структуру различных видов текстов на английском языке. • Процесс общения и взаимодействия на иностранном языке в различных контекстах.

	• Важность и роль английского языка в современном мире, как международного средства общения. **Способен:** • Вести диалоги, обсуждения и монологи на английском языке на уровне, соответствующем стандартам владения языком. • Применять свои знания и навыки в преподавательской или иной профессиональной деятельности, где требуется знание английского языка.
Базовая литература	English File (3rd Third edition) Elementary Oxford University Press (сайт издательства) Clive Oxenden, Paul Seligson https://elt.oup.com/student/englishfileЦифровой образовательный ресурс IPR Smart - https://www.iprbookshop.ru/ С.Ю. Дмитриева ENGLISH FOR ECONOMISTS AND MANAERS, Пенза 2016 В. А. Шляхова, О. Н. Герасина, Ю. А. Герасина АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК ДЛЯ ЭКОНОМИСТОВ ENGLISH FOR ECONOMISTS °» 2016 Якушева И. В., Демченкова О. А. Английский язык (B1). Introduction Into Professional English : Учебник и практикум для вузов. - испр. и доп; 3-е изд.. - Москва: Юрайт, 2020. - 148 с. - Текст : электронный // ЭБС «ЮРАЙТ» [сайт]. - URL: https://urait.ru/bcode/451233 Английский язык для экономистов: учебное пособие **Библиотека СМУ** Elementary English File Third Edition Clive Oxenden, Christina Latham-Koenig, and Paul Seligson 2015 https://www.collinsdictionary.com/word-lists/economics-economics-terms Английский язык для педагогических специальностей = = English for pedagogical specialities English for pedagogical specialities : учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / С. Н. Степанова, С. И. Хафизова, Т. А. Гревцева ; под ред. С. Н. Степановой. — Москва : Академия, 2008. — 222 Английский язык для педагогических специальностей Логинова О.В. **КноРус** 2022 **Новое издание:** 2024 Другие издания: 2023, 2021, 2020 262 стрЛевченко, В. В. Английский язык для экономистов (A2-B2) : учебник для вузов / В. В. Левченко, Е. Е. Долгалёва, О. В. Мещерякова. — 2-е изд., испр. и доп.

“КЫРГЫЗСТАНДЫН ТАРЫХЫ” ПРЕДМЕТИНЕ АННОТАЦИЯ

Дисциплинанын аталышы	Кыргызстан тарыхы
Дисциплинанын көлөмү кредит ESTS боюнча	4 кредит
Окуунун семестри жана окуу жылы	I семестр, 2024-2025 окуу жылы
Дисциплинанын максаты	Кыргызстандын тарыхы дисциплинасынын **максаты -** студенттерде, коом, анын түзүмү, өнүгүү мыйзам ченемдүүлүктөрү жана жеке инсан менен коомдук институттардын ортосундагы өз ара карым-катнаштар жөнүндөгү билимди калыптандыруу болуп эсептелет.
Дисциплинанын пререквизити	Кыргыз мамлекеттүүлүгүнүн тарыхы, археология, этнография, Кыргызстандын тарыхынын булактаануусу.
Дисциплинанын постреквизити	Кыргызстандын тарыхнаамеси, философия,
Дисциплинаны окутуунун жыйынтыгы	**Билүүсү** : - Ата мекендик тарыхтын негизги окуялары жана процесстерин, Кыргызстандын адамзат тарыхындагы жана азыркы дүйнөдөгү ролун жана ордун андоосу; - азыркы ата мекендик тарыхтын функциялары жана ыкмалары; - ата мекендик тарыхты өнүктүрүүнүн илимий негизделген тарыхый логикасын калыптандыруу принциптери; - позитивдүү тарыхый билимге ээ болуу процессинде маалыматтын ролу жана мааниси - алардын жарандык принциптерин жана ишенимдерин өркүндөтүү технологиясы. **колдоно билүүсү:** - коомдо болуп жаткан процесстерди жана кубулуштарды талдоо, проблемаларды, себеп-натыйжа байланыштарын, мыйзам ченемдүүлүктөрдү жана тарыхый процесстин өнүгүшүнүн башка тенденцияларын аныктоо; - өлкөнүн тарыхый өткөнүнө карата мамиле маселелери боюнча өзүнүн позициясын негиздөөгө; Кыргыз Республикасынын жаңы тарыхындагы окуяларды анын тарыхый-маданий салттарын эске алуу менен өз алдынча талдоого;

	- тарыхый талдоонун методдорун социалдык практикада жана кесиптик иште колдонуу. **Ээ болуусу;** - тарыхый изилдөө методологиясы; - тарыхый булактар менен иштөөнүн негизги ыкмалары, глобалдык компьютердик тармактардагы маалыматтар менен иштөө көндүмдөрү; - тарыхый ой жүгүртүүнүн негиздери, социалдык-саясий жана экономикалык процесстер жөнүндө маалыматтарды топтоонун, системалаштыруунун жана өз алдынча талдоонун көндүмдөрү; - мезгилсиз социалдык - экономикалык жана саясий кырдаалды болжолдоо үчүн тарыхый билимдерди пайдалануу көндүмдөрү; - кыргыз элинин тарыхынын ар кандай этаптарында анын кызыкчылыктарын коргоодо баатырдыгын жана эрдигин баалоого, өткөндүн, азыркы учурдун, келечектин ажырагыс биримдигин жана Ата Мекендин тагдыры үчүн өзүнүн жоопкерчилигин түшүнүүгө.
Компетенция	ЖК1 – жалпы курчап турган дүйнө жөнүндөгү билимдердин түзүмүнө ээ, турмуштун маданияттын, коомдун баалуулуктарында багыт алууга жөндөмдүү; (владеет целостной системой научных знаний об окружающем мире, способен ориентироваться в ценностях жизни, культуры ОК-1); ЖК 6 – өзүнүн эмгегин илимий негизде, ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктарын жогорку денгээлдеги өз алдынчалуулук менен баалоого жөндөмдүү; (способен на научной основе оценивать свой труд, оценивать с большой степенью самостоятельности результаты своей деятельности (ОК-6); КИК1 – коомдогу кабыл алынган моралдык жана укуктук нормалардын негизинде социалдык өз ара карым-катнашка, адамдарды сыйлоого, башка маданиятка карата толеранттуулука, атаандаштык мамиле түзүүгө жөндөмдүү; (способен к социальному взаимодействию на основе принятых в обществе моральных и правовых норм, проявляет уважение к людям, толерантность к другой культуре, готовность к поддержанию партнерских отношений (СЛК-1); КИК5 – коллективде иштөөгө анын ичинде дисциплиналар аралык проекттердин үстүндө

	иштөөгө жөндөмдүү; (способен работать в коллективе, в том числе над междисциплинарными проектами (СЛК-5).
Баалоо усулу	оозеки, жазма текшерүү, тест алуу, эссе жаздыруу, реферат, доклад, практикалык текшерүү.
Колдонулуучу адабияттардын саны алардын ичинен 2-3 негизги окуу китебин көрсөтүү менен	***Негизги адабият:*** 1. Осмонов О.Д. История Кыргызстана (с древнейших времен до наших дней): Учебник для вузов. – Б., 2019. 2. История Кыргызстана: XX век. Учебник для вузов. – Б., 1998. 3. Плоских В., Джунушалиев Д. История кыргызов и Кыргызстана: Учебник для вузов. – Б., 2007. ***Кошумча адабият:*** 4. История Кыргызстана с древнейших времен до конца XIX века: Учебник для вузов. – Б., 1996; 5. История Киргизской ССР с древнейших времен до наших дней. Т. 1–4. – Ф., 1984–1990; 6. Малабаев Дж.М. История государственности Кыргызстана. – Б., 1997; 7. Чотонов У. Суверенный Кыргызстан: выбор исторического пути. – Б., 1995; Его же. Кыргызстан в XX в. – Ош, 2000; 8. Кыргызы: Источники истории этнографии. –Б.,1996; 9. Койчуев Т., Мокрынин В., Плоских В. Кыргызы и их предки. Нетрадиционный взгляд на историю и современность. – Б., 1999. 10. Хрестоматия по истории Кыргызстана (с древности до XX века) /Сост. В.А. Воропаева. – Б., 1997. 1.
Техникалык изилдөөчүлүк, компьютердик жабдууларды кодонуу	1.Компьютердик техника менен жабдылган аудитория. 2. Электрондук окуу куралдары. 3. Интерактивдүү доска. 4. Окуу китептери, окуу куралдары, методикалык көрсөтмөлөр, лекциялардын конспектилери, практикалык материалдар, маалымдамалар ж. б.
Изилдөөчүлүк /лабораториялык иштер	Окуу планы боюнча каралган эмес
Окутуучунун аты-жөнү	Сабиров Камчыбек Аскарович

Манастаануу» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Манастаануу
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 2 кредит
Курсу, семестр	1-курс 3-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	« Манастаануу» дисциплинасы окуу планынын жалпы гуманитардык циклине тиешелүү жана базалык бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер**: тарых, кыргыз адабияты, **Постреквизиттер**: оозеки чыгармачылык, Кыргызстан тарыхы
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	Манастаануу башка окуу предметтери сыяктуу студенттердин дүйнөгө болгон көз карашын калыптандырат, ошондой эле турмушта инсан катары өз алдынча калыптанууга жардам берет. Студенттердин манастаануу предмети боюнча таалим-тарбия алышы, аны практикада колдоно билиши, манастаануну окутуунун максатын аныктайт. Окутуу процессиндеги жогоруда аныкталган максаттар 4 компоненттин негизинде ишке ашырылат: 1. Билим берүүчүлүк компоненттин максаты – эпикалык жана фольклордук илимдин негиздерин таанып-билүү аркылуу студенттердин кругозорун кеңейтүү жана кыргыз элинин адабият,маданиятын терең өздөштүрүүгө жетиштүү. 2. Өркүндөтүүчүлүк компоненттин максаты – манастаануу брюнча өздөштүргөн билимин андан ары тереңдетип өнүктүрүү, тил табиятына жана көркөм сөз өнөрүнө болгон кызыгуусун арттыруу. 3. Тарбиялык компоненттин максаты – кыргыз элинин көркөм өз өнөрүнүн бай казнасы менен тааныштыруу, аларды элдик каада-салтын, үрп-адатын адеп-ахлагын, коомчулук алдындагы адамдык парзын адабий тексттерде көркөм берилиши аркылуу элдик рухий дүйнонү таанытуу, улуттук аң сезимин өнүктүрүү. 4. Практикалык компоненттин максаты – манастаануу курсу, оозеки чыгармачылык, эпикалык чыгармалар жана сүйлөшүү, жазуу ишмердүүлүгү боюнча алган билгичтиктерин, көндүмдөрүн, баалуулуктардын турмуштун ар түрдүү кырдаалдарында колдоно билүү. Ал эми манастаанууну үйрөтүүдөгү негизги максаттар төмөндөгүдөй милдеттердин ишке ашырылышын көздөйт.
Компетенциялар:	**ЖИК-1.** Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; **ИК-2.** Иш жана окуу чөйрөсүндөгү татаал маселелерди чечүү үчүн маалыматтык технологияларды колдонуу менен жаңы билимдерди алууга жана колдонууга жөндөмдүү болуу; **ИК-3.** Кесиптик ишмердигинде ишкердик билимдерди жана билгичтиктерди колдонууга жөндөмдүү болуу**.** ;

	КИЖМК-1. Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билүүсү:** - кеп маданияты, стиль стилистиканы түшүнө билет; - кептин стилдерин, түрлөрүн ажырата алат; - дил баян, эссе, реферет жазуунун жолдорун билет; -көркөм соз каражаттарын баарлашуу учурунда колдоно алат алат; -мекенчилдик, намыс, атуулдук ариеттин мүнөздүү белгилерин билет; - оозеки чыгармачылык жөнүндө түшүнүк алат; -эпостук чыгармалар, үчилтик боюнча түшүнүк алат; -тарых менен улут жана салттын байланыштарынын жолдорун билет. - илимпоздор жана алардын эпос тууралуу изилдөөлөрүн түшүнүк алат; - архаикалык сөздөрдү билет; - “Манас” эпосу жөнүндө маалымат алат; - баарлашууда интонация белгилерин колдонууну билет. **Өздөштүрүүсү**: - кеп маданияты, стиль жана стилистиканы түшүнө билүүсү шарт; - кептин стилдерин, түрлөрүн ажырата билүүгө жетишет; - көркөм сөз каражаттарын кебинде колдонууну өздөштүрүшөт; - оозеки чыгармачылык алардын мүнөздүү белгилерин баалай билүүсү шарт; - Эпикалык чыгармаларды өздөштүрөт; - кептин түрлөрү жана анын грамматикалык түзүлүшүн өздөштүрүүсү шарт; - намыс, мекенчилдик жана анын заман менен байланыштарынын жолдорун билүүсү абзел; - ариет, намыс жана айкөлдүктү өздөштүрөт; - эпосту илим менен байланыштырып туура колдоно билүүсү шарт; - кепте колдонгондо көркөм сөз каражаттарын, архаикалык сөздөрдү ажырата билүүгө жетишет; - оозеки кепте интонация белгилерин туура колдоно билүүсү абзел. Аткаруу: - күндөлүк турмушунда маданияттуу көркөм соз каражаттары менен сүйлөшүүгө жетишет; - мекенчилдик, намыс, ариетти өз жашоосунда колдонот; - сабаттуу ойлонууга, сүйлөөгө жетишет; - өз оюн эркин билдирүүгө жетишет.
Негизги адабият	1. Манастаануу (окуу китеби) С.Байгазиев Б-2022 2. Манастаануу (окуу китеби) Бишкек 2013 3. Сагымбай Орозбаков 1-4-том Бишкек 2020 4. Саякбай Каралаев Манас Бишкек 2018 5. Манастаануу Т.Бакчиев (окуу китеби) Б-2018 6. Манастаануу Окуу - усулдук комплекс М.Ажыбаев Б-2015

	7. “Манас” сөздүгү Б-2015 8. “Манасты” дүйнөгө даназалагандар. 1- чыгарылыш Б-2021

Аннотация дисциплины «Профессиональный английский язык»

Название дисциплины	Профессиональный английский язык
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 2 кредитов
Курс, семестр	2 курс, 3-семестр
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина «Английский язык» относится к общенаучному циклу учебного плана, является элективной дисциплиной. Пререквизиты: Иностранный язык; Деловой английский язык Постреквизиты: Детская литература, Современный русский язык
Цели и задачи дисциплины	Цели дисциплины: овладение устной и письменной речи и языком специальности для активного применения иностранного языка как в повседневном, так и в профессиональном общении. Задачи дисциплины: обучение студентов ознакомительному, просмотровому и изучающему видам чтения на основе текстов домашнего чтения, рассчитанных на неоднократное прочтение; формирование навыков перевода.
Компетенции:	**ИК-1**- способен вести деловое общение на государственном, официальном и на одном из иностранных языков в области работы и обучения; **ОК-1** способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность **ПК-13** Владеет навыками восприятия, понимания, а также многоаспектного анализа устной и письменной речи на изучаемом языке.
Результаты освоения дисциплины	**Знать**: • Основные теоретические и практические аспекты, связанные с предметом изучаемого цикла. • Ключевые термины, понятия и принципы, которые используются в профессиональной сфере. • Основные методы и технологии, применяемые в рамках дисциплины. **Понимать**: • Как применяются полученные знания в реальных ситуациях, включая решение профессиональных задач. • Важность использования теоретических знаний для достижения профессиональных целей. • Основные подходы и стратегии в рамках дисциплины для эффективного выполнения профессиональной деятельности. • Как осуществляется взаимодействие различных элементов в рамках профессиональной сферы и как это влияет на итоговые результаты. **Иметь**: • Способность применять полученные знания для решения профессиональных задач. • Навыки и умения, которые позволяют эффективно выполнять задачи в профессиональной сфере. • Основные компетенции, необходимые для успешного выполнения работы и взаимодействия в профессиональной среде.

	• Опыты и практические навыки, которые способствуют самостоятельному решению проблем в рамках своей области. • Умение работать с профессиональными источниками информации и инструментами, необходимыми для практической деятельности.
Базовая литература	***Английский язык для педагогических специальностей. Степанова С.Н., Хафизова С.И. и др.*** https://www.iprbookshop.ru/60179.html (дата обращения: 18.01.2023). Английский язык для педагогических специальностей Логинова О.В. **КноРус** 2022 **Новое издание:** 2024 Другие издания: 2023, 2021, 2020 262 стр. Автор: ИА Мужейко · 2014 — Мужейко, И.А. М89. **Английский язык для студентов педагогического факультета** : методические рекомендации / И.А. Мужейко, Е.А. Воронцова,. В.В

Аннотация дисциплины «Основы делопроизводства»

Название дисциплины	Основы делопроизводства
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 4 кредита
Курс, семестр	1 курс – 2 семестр
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина «Основы делопроизводства» относится к вузовскому компоненту социально-гуманитарного цикла учебного плана. Пререквизиты: Кыргызский язык и литература, современный русский язык, культура речи Постреквизиты: Знания, умения, навыки, полученные в ходе изучения дисциплины «Основы делопроизводства» необходимы для дальнейшего изучения всех дисциплин профессиональной подготовки и дисциплин по выбору, поскольку знание оособенностей, закономерностей, путей и способов оптимизации взаимодействия людей востребованы, актуальны в профессиональной деятельности.
Цели и задачи дисциплины	**Целью** изучения дисциплины является ознакомление студентов: - с нормативно-методической базой делопроизводства, требованиями государственных стандартов в области делопроизводства, унифицированной системой документации и классификации документов по назначению и принципам подготовки и оформления; - критериями научно-исторической и практической ценности документов; продлением сроков их хранения; - новейшими информационными технологиями, применяемыми в делопроизводстве; системой ведомственных и государственных архивов. **Для достижения цели ставятся задачи:** - изучить терминологию в области делопроизводства (документационного обеспечения управления); - усвоить нормативные документы, регламентирующие составление, оформление документов и порядок работы с ними; - применять на практике правила составления и оформления различных типов документов; - знать технологию, применяемую при организации работы с документами в организациях; - овладеть новейшими информационными технологиями, применяемыми в делопроизводстве.
Компетенции:	**ИК-1.** Способен вести деловое общение на государственном, официальном и на одном из иностранных языков в области работы и обучения; **ИК-2.** Способен приобретать и применять новые знания с использованием информационных технологий для решения сложных проблем в области работы и обучения; **ИК-3.** Способен использовать предпринимательские знания и навыки в профессиональной деятельности **СЛК-1.** Способен обеспечить достижение целей в профессиональной деятельности отдельных лиц или групп

Результаты освоения дисциплины	**Знать:** ▪ содержание нормативных правовых актов и методических документов, регламентирующих вопросы создания документов и работы с ними; ▪ требования к составлению и оформлению организационно-распорядительной документации; ▪ особенности языка служебного документа. **Уметь:** ▪ использовать полученные знания в практической работе по созданию и оформлению служебных документов; ▪ в соответствии с установленными требованиями составлять и оформлять разные виды документов системы организационно-распорядительной документации; ▪ осуществлять правку и редактирование служебного документа; ▪ вести деловую переписку, делопроизводство в органах и организациях. **Владеть:** ▪ современными технологиями документационного обеспечения управления; ▪ навыками составления и оформления документов; ▪ языком официально-делового стиля речи; ▪ методикой составления, оформления и редактирования служебного документа, организации работы с ними.
Базовая литература	**Основная литература** 1. Основы делопроизводства. Язык служебного документа: учебник и практикум для вузов / Под общей редакцией Н.Н. Шуваловой. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Издательство Юрайт, 2020. 2. Основы делопроизводства: учебное пособие / А.М. Асалиев, И.И. Миронова, Е.А. Косарева, Г.Г. Вукович. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва: ИНФРА-М, 2021. – 146 с. – (Высшее образование: Бакалавриат). – DOI 10.12737/24426. – ISBN 978-5-16-015831-0. – Текст: электронный. – URL: https://znanium.com/catalog/product/1246746 (дата обращения: 04.07.2021). – Режим доступа: по подписке. 3. Рыбаков А.Е. Основы делопроизводства / Рыбаков А.Е., – 3-е изд. – Минск: РИПО, 2016. – 319 с.: ISBN 978-985-503-606-8. – Текст: электронный. – URL: https://znanium.com/catalog/product/947745 (дата обращения: 04.07.2021). – Режим доступа: по подписке. 4. Русский язык и культура речи: учебник для бакалавров / Под общей редакцией В.Д. Черняк. – 2-е изд. – М.: Издательство Юрайт, 2012. 5. Культура русской речи: учебник / отв. ред. Л.К. Граудина, Е.Н. Ширяев. – Москва: Норма: ИНФРА-М, 2020. – 560 с. – ISBN 978-5-91768-547-2. – Текст: электронный. – URL: https://znanium.com/catalog/product/1088887 (дата обращения: 04.07.2021). – Режим доступа: по подписке. 6. Стилистика и культура русской речи: учебник / под ред. проф. Т.Я. Анохиной. – М.: Форум: ИНФРА-М, 2019. – 312 с. – (Высшее образование: Бакалавриат). – ISBN 978-5- 91134-717-8. – Текст: электронный. – URL: https://znanium.com/catalog/product/1010803 (дата обращения: 04.07.2021). – Режим доступа: по подписке. **Дополнительная литература**

	И.Н. Кузнецов. Делопроизводство: учебно-справочное пособие. – 9-е изд., перераб. – Москва: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2020. 2. Рогожин М.Ю. Настольная книга ответственного за делопроизводство. – Москва: Проспект, 2020. 3. Русский язык и культура речи: учебник для среднего профессионального образования / Под редакцией Г.Я. Солганика. – Москва: Издательство Юрайт, 2021. 4. Русский язык и культура речи. Современная языковая ситуация: учебник и практикум для вузов / В.А. Козырев, В.Д. Черняк. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва: Издательство Юрайт, 2021. 5. Современный русский литературный язык в 2 частях: учебник для вузов / Под редакцией В.Г. Костомарова, В.И. Максимова. – Москва: Издательство Юрайт, 2020, 2021. 6. Современный русский язык в 3 томах: учебник и практикум для вузов / Под редакцией С.М. Колесниковой. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Издательство Юрайт, 2021.

Аннотация дисциплины «МАТЕМАТИКА»

<table>
<tr><td>Название дисциплины</td><td>Математика</td></tr>
<tr><td>Трудоемкость дисциплины</td><td>Трудоемкость дисциплины: 2 кредита</td></tr>
<tr><td>Курс, семестр</td><td>1курс - 1 сем</td></tr>
<tr><td>Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)</td><td>Дисциплина «Математика» входит в компонент по выбору блока Общеобразовательных дисциплин и направлена на формирование логического и аналитического мышления, развитие навыков количественного и структурного анализа информации, что способствует общему интеллектуальному развитию будущих специалистов в области филологии и иностранного языка.
Пререквизиты:
Для освоения дисциплины «Математика» обучающимся необходимы знания, умения и навыки, полученные в рамках школьного курса математики, в частности:
• Арифметика и алгебра (основные действия с числами, уравнения и неравенства);
• Начальные сведения из геометрии;
• Основы математической логики (понятие множества, высказывания, логические операции);
• Навыки построения графиков и анализа табличных данных.
Постреквизиты:
Освоение дисциплины «Математика» обеспечивает основу для изучения и успешного освоения следующих дисциплин и направлений:
• Статистика и основы анализа данных;
• Информационные технологии в лингвистике (например, корпусная лингвистика, машинный перевод, анализ текстов);
• Методика преподавания английского языка с элементами количественного анализа;
• Исследовательские и курсовые работы, требующие логического анализа, структурирования и обоснования информации;
• Выполнение выпускной квалификационной работы (ВКР), особенно если она включает в себя анализ данных, тестирование, анкетирование и статистическую обработку.</td></tr>
<tr><td>Цели и задачи дисциплины</td><td>Цели дисциплины:
• Развитие у студентов логического и аналитического мышления, необходимых для решения профессиональных задач в области филологического образования.
• Формирование способности к количественному и структурному анализу информации, что способствует повышению общей культуры мышления и подготовки к исследовательской деятельности.
Задачи дисциплины:
1. Формирование базовых математических знаний и навыков:</td></tr>
</table>

	◦ Освоение основных понятий и методов математики, включая арифметику, алгебру и геометрию. 2. **Развитие аналитических способностей:** ◦ Обучение методам логического рассуждения и доказательства, способствующим развитию критического мышления. 3. **Применение математических методов в профессиональной деятельности:** ◦ Развитие навыков применения математических методов и моделей для решения задач, связанных с анализом языковых структур и статистической обработкой данных в лингвистических исследованиях. Освоение дисциплины «Математика» способствует формированию у студентов компетенций, необходимых для успешного решения профессиональных задач, включая: • Способность к анализу и обобщению информации. • Навыки логического и критического мышления. • Умение применять количественные методы в исследовательской деятельности. Таким образом, дисциплина «Математика» играет важную роль в подготовке будущих специалистов в области филологического образования, обеспечивая их необходимыми инструментами для решения разнообразных профессиональных задач.
Компетенции:	**Общие (универсальные) компетенции** • **ОК–1:** *Способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность. (Опосредованно развивается при изучении математики, поскольку курс математики тренирует критическое мышление и формирует научное мировоззрение.)* • **ИК–2:** *Способен приобретать и применять новые знания с использованием информационных технологий для решения сложных проблем в области работы и обучения. (Напрямую формируется на занятиях математикой, так как решение математических задач требует освоения нового материала и использования ИТ для сложных вычислений.)* • **ИК–3:** *Способен использовать предпринимательские знания и навыки в профессиональной деятельности (Опосредованно может развиваться благодаря математической подготовке: освоение основ математики укрепляет навыки расчёта и логического мышления, полезные для предпринимательской активности.)* • **СЛК–1:** *Способен обеспечить достижение целей в профессиональной деятельности отдельных лиц или групп. (Опосредованно формируется при изучении математики, так как решение математических задач*

	воспитывает целеустремлённость и умение добиваться поставленной цели.) **Профессиональные компетенции** *(Непосредственно изучением математики узкопрофессиональные филологические компетенции не формируются, однако некоторые из них получают развитие опосредованно за счет общих навыков, получаемых при математической подготовке.)* • **ПК–2:** *владеет способами решения методических проблем (модели, метод, технологии и приёмы обучения) и способен применять технологии оценивания качества обучения. (Опосредованно поддерживается через математическую подготовку: обучение математике укрепляет умение решать проблемы и применять системный методический подход, что помогает в решении методических задач в педагогике.)* • **ПК–11:** *владеет широким диапазоном интегрированных общих и профессиональных знаний, включая критическое понимание теорий и принципов в области работы и обучения. (Опосредованно развивается посредством занятий математикой: изучение математики формирует навык критически осмысливать теории и принципы, что способствует данной компетенции.)* • **ПК–14:** *Способен применять методы, приёмы анализа, интерпретации, обработки, создания и трансформации различных типов и видов текстов. (Опосредованно развивается за счет математического мышления: освоение математики формирует логический аналитический склад ума и умение структурировать информацию, что впоследствии применяется при анализе языкового материала и текстов.)* • **ПК–18:** *умеет ставить задачи по собственному развитию на основе проведённой профессиональной рефлексии. (Опосредованно поддерживается изучением математики: для успешного овладения математикой студенту необходимы самодисциплина и рефлексия над своими ошибками, что в целом способствует развитию навыков самоорганизации и профессионального самосовершенствования.)*
Результаты освоения дисциплины	**Результаты освоения дисциплины «Математика»** По завершении курса студент должен: 1. **Знать:** o базовые понятия и законы алгебры, логики и элементарной математики, необходимые для логического и количественного анализа информации; o методы решения типовых математических задач, применимых в гуманитарных и педагогических исследованиях; o основы количественных методов и их роль в научной обработке данных;

<table>
<tr><td></td><td>
принципы математического моделирования и интерпретации данных.
2. Уметь:

применять математические методы для решения прикладных задач в области филологии и междисциплинарных исследований;
анализировать числовую и текстовую информацию с использованием таблиц, диаграмм, графиков;
использовать логические рассуждения и обоснованные выводы в ходе аргументации и решения проблем;
применять основные вычислительные инструменты и ИКТ для обработки и анализа математических данных.

3. Владеть:

навыками построения логически выверенных рассуждений;
приемами представления и обработки информации в количественной форме;
элементами математического и алгоритмического мышления, необходимыми для решения исследовательских и методических задач в области преподавания и лингвистики.

</td></tr>
<tr><td>Базовая литература</td><td>
Основная литература:

Истер А.С. Математика: Учебник для вузов. – М.: Просвещение, 2021.
Макарычев Ю.Н., Миндюк Н.Г. Алгебра и начала анализа. – М.: Просвещение, 2022.
Бевз Г.П., Бевз В.Г. Элементарная математика. – Киев: Освіта, 2020.
Жумагулов М.Ж., Асанов Т.А. Математика: Учебник для педвузов. – Бишкек: Турар, 2020. (адаптировано под образовательную систему КР)

Дополнительная литература:

Гусев В.А. Логика и элементы математики. – М.: Юрайт, 2021.
Мордкович А.Г. Задачник по алгебре и математическому анализу. – М.: Мнемозина, 2022.
Киселев А.П. Арифметика и алгебра для педагогических специальностей. – М.: Лань, 2019.
Кормишина С.А. Математика для гуманитарных направлений. – М.: Феникс, 2020.
Справочник школьника по математике. – Бишкек: Раритет, 2021. (для повторения и самостоятельной работы)

Интернет-ресурсы:

https://math.kg/ — Образовательный портал по математике Кыргызстана.
https://www.khanacademy.org/math — Khan Academy (видео-лекции и практические задания по математике).
https://www.geogebra.org/ — Интерактивная среда для визуализации и моделирования.

</td></tr>
</table>

	4. https://math.stackexchange.com/ — Форум по вопросам и ответам по математике. 5. http://metodist.lbz.ru/ — Методические материалы по математике для преподавателей.

Аннотация дисциплины «Концепция современного естествознания»

Название дисциплины	Концепция современного естествознания
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 2 кредита
Курс, семестр	1 курс - 1 сем
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Пререквизиты: дисциплины, обязательные для освоения, соответственно, до и после изучения данной дисциплины (набор навыков и знаний, необходимых для освоения изучаемого курса) Постреквизиты: Постреквизиты (Postrequisite) (постреквизит) – дисциплины и (или) модули и другие виды учебной работы, для изучения которых требуются знания, умения, навыки и компетенции, приобретаемые по завершении изучения данной дисциплины и (или) модули; 1.
Цели и задачи дисциплины	Целью настоящего курса является формирование у студентов-гуманитариев целостной системы взглядов на окружающий мир. Реализация этой цели предполагает решение следующих основных задач: сформировать представление о единстве естественнонаучного и гуманитарного аспектов культуры;раскрыть важнейшие закономерности развития естествознания и науки в целом;проанализировать структурные уровни организации материи;дать представление о возникновении и развитии жизни на Земле;раскрыть содержание концепции ноосферы; проанализировать специфику экологической проблемы как одной из актуальнейших глобальных проблем современной цивилизации.
Компетенции:	Общекультурные компетенции (ОК) способность совершенствовать и развивать свой интеллектуальный и общекультурный уровень. Способность к самостоятельному изучению новых методов исследования, к пополнению своих знаний в области современных проблем науки и техники, в том числе с использованием современных образовательных и информационных технологий. Готовность к активному общению в научной, производственной и социально-общественной сфере деятельности. Профессиональные компетенции (ПК) Научно-исследовательская деятельность: Знание основных разделов естественнонаучных дисциплин. Умение использовать их на соответствующем уровне, анализировать и интерпретировать сведения по результатам деятельности, оформлять научно-технические отчёты. Понимание различия в эмпирическом и теоретическом уровнях естественнонаучного знания, пределов их области применения, необходимости верификации научных процессов и явлений на эмпирическом уровне, научных подходов. Умение критически анализировать естественнонаучные проблемы, формулировать научные выводы, анализировать теоретические выводы. Умение формировать презентации и доклады на конференциях, оформлять результаты в виде статей и докладов. Умение проводить аналитические исследования естественнонаучных процессов, в том числе требующие оригинальных подходов.

Результаты освоения дисциплины	Студент должен Знать: основные этапы истории развития естествознания; особенности современного естествознания; концепции пространства и времени; динамические, статистические законы в описании природы; иерархию структурных элементов материи от микро- до макро- и мегамира;эволюционно-блоковые взаимодействия живых систем; уровни организации и функции живого;основные многообразные и беспорядка в природе; роль природопользования, эволюции Земли, ноосферы;эволюцию и самоорганизацию живых систем; устойчивость биосферы и принципы взаимодействия человека, живой и неживой среды, сообществ организмов; концепты, принципы охраны природы, ноосферу и парадигмы единой культуры.рхию структурных элементов материи от микро- до макро- и мегамира;эволюционно-блоковыевзаимодействия живых систем;уровни организации и функции живого;основные многообразные и беспорядка в природе; роль природопользования, эволюции Земли, ноосферы;эволюцию и самоорганизацию живыхсистем;устойчивость биосферы и принципы взаимодействия человека, живой и неживой среды, сообществ организмов; концепты, принципы охраны природы, ноосферу и парадигмы единой культуры. Уметь: использовать знания о закономерностях природных процессов в профессиональной деятельности; понимать системный характер природы; анализировать и объяснять свойства материи на практике; применять знания о природе и процессах самоорганизации, эволюции; учитывать специфику природных условий для разработки стратегий природопользования. При проведении занятий используется материал экологических проблем Краснодарского края,при проведении занятий используется материал по экологическим проблемам Кыргызстана.

Аннотация дисциплины «Социальная психология»

Название дисциплины	Социальная психология
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 2 кредита
Курс, семестр	1 курс – 1 семестр
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина «Социальная психология» относится к вузовскому компоненту социально-гуманитарного цикла учебного плана. Пререквизиты: Русский язык Постреквизиты: Знания, умения, навыки, полученные в ходе изучения дисциплины «Социальная психология» необходимы для дальнейшего изучения всех дисциплин профессиональной подготовки и дисциплин по выбору, поскольку знание оособенностей, закономерностей, путей и способов оптимизации взаимодействия людей востребованы, актуальны в профессиональной деятельности.
Цели и задачи дисциплины	Цель данного курса является Цель дисциплины - сформировать у студентов целостное представление о социально-психологических особенностях межличностного, внутри- и межгруппового взаимодействия. Задачи: • Сформировать у студентов основные социально-психологические понятия; • Сформировать систематизированные социально-психологические знания с учетом современных достижений науки; • Сформировать у студентов умение использовать социально-психологические методы; • Сформировать понимание закономерностей функционирования человека в различных группах; • Сформировать у обучающихся представления о социально-психологических особенностях различных видов социальных групп; • Научить студентов социально-психологическому анализу социальных процессов и явлений
Компетенции:	ОК–1. Способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность. СЛК-1. Способен обеспечить достижение целей в профессиональной деятельности отдельных лиц или групп. ПК-13- способен организовать работу профессиональных коллективов, управлять комплексными действиями, процессами
Результаты освоения дисциплины	Результаты освоения дисциплины формируются с использованием активных глаголов Таксономии Блума: После освоения данной дисциплины студент будет: Знать: • основные направления, подходы, теории в социальной психологии, основные современные категории и теоретические положения социальной психологии; •методологические основы современной отечественной и зарубежной социальной психологии;

	- знать основные положения и методы социальных, гуманитарных и экономических наук при решении социальных и профессиональных задач; • закономерности взаимодействия человека и социума, социально-психологические особенности общения; • социально-психологические свойства личности, особенности и условия формирования социально адаптированного поведения личности; Уметь: использовать в профессиональной деятельности основные законы развития современной социальной и культурной среды; выделять социально-психологическую проблематику в процессах, происходящих в группах, пользоваться социально-психологическими методами и методиками; • анализировать социально-психологические явления в социальных общностях, знать особенности использования социометрической методики, референтометрии, уметь определять социально-психологический климат в группе, определять в ней лидеров; • анализировать условия использования оптимального стиля поведения и действий в процессе общения и социального взаимодействия; • вести профессиональную деятельность в поликультурной среде, учитывая особенности социокультурной ситуации развития Владеть: - культурой научного мышления, обобщением, анализом фактов и теоретических положений; методами эффективной коммуникации; владеть методами диагностики причин возникновения психологических проблем в процессе взаимодействия членов различных групп; - нормами социального взаимодействия и сотрудничества ; - способами ведения профессиональной деятельности в поликультурной среде, учитывая особенности социокультурной ситуации развития
Базовая литература	1 Основная литература 1.Еникеев М.И. Общая и социальная психология. - М: Проспект, 2009 - 2. Журавлев А. Л.Социальная психология: Учебное пособие. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Форум, 2011 - 496 с. 3. Каменская Е.Н. Социальная психология: конспект лекций: учебное пособие. - Изд.4-е. - Ростов н/Д Феникс, 2008 - 186 с. 4. Крысько В. Г.Социальная психология. Курс лекций: Учебное пособие - М.: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2011 - 256 с.- 5. Социальная психология: Учебное пособие / Авт.-сост. А.Н.Панфилов,Г.М. Льдокова и др.; науч.ред. Г.Р. Шагивалеева. - Елабуга: Изд-во ЕГПУ, 2010 - 220 Дополнительная литература: 1 Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. - СПб. : Питер, 2010 - 576с. 2 Майерс Д. Социальная психология. - 7-е изд. - СПб. : Питер, 2010 - 794 с.

	3 Социальная психология : учебник для студентов вузов / под ред. А.М.Столяренко. - 2-е изд.,доп. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2009 - 511с 4 Немов, Р.С. Социальная психология: Краткий курс. - Спб. : Питер, 2008 - 5 Практикум по социальной психологии : Учебное пособие / Под ред. И.С.Клециной. - СПб. : Питер, 2008 - 256с. 6 Тесты контроля знаний по психологическим дисциплинам / Авт.-сост. А.Н. Панфилов и др.; Науч. ред.Г.Р. Шагивалеева . - Елабуга : Изд-во ЕГПУ, 2008 - 261с. 7 .Шагивалеева Г.Р., Штерц О.М. Хрестоматия по социальной психологии : 1. 10. Финансово-экономическая online библиотека https://finances.social/ - Загл. с экрана.Учебное пособие. - 2-е изд.,доп. - Елабуга : Изд-во Елабужского ин-та К(П)ФУ, 2013 - **Электронная база данных** www . koob .ru электронная библиотека www.pedlib.ru электронная библиотека «Педагогическая библиотека». http://psyjournals.ru Журналы по психологии МГППУ http://psychology.net.ru «Мир психологии» - научно–популярный информационно– психологический портал. http://www.psychology.ru - Психология на русском языке http://www.psyparents.ru - Детская психология для родителей http://www.psy.msu.ru/links/ Психология в Интернете (МГУ) http://www.go-psy.ru/links-psy.htm Психологическая помощь Go-psy.ru

Аннотация дисциплины «Управление образовательными системами»

Название дисциплины	Управление образовательными системами
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 2 кредита
Курс, семестр	3 курс, 6 семестр
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина «Управление образовательными системами» относится к профессиональному циклу учебного плана, является вариативной дисциплиной. - Пререквизиты: Введение педагогическую деятельность, Педагогические теории и системы технологий. Постреквизиты: Управление образовательными системами, История образования и педагогической мысли.
Цели и задачи дисциплины	**Целью** данного курса является формирование у студентов системы знаний об управлении образовательными системами, их становлении, функционировании и развитии. **Задачами** данного курса ознакомление студентов с основными принципами и функциями государственно-общественного управления образованием, научить студентов анализировать проблемы управления образовательными учреждениями.
Компетенции:	**ИК-2.** Способен приобретать и применять новые знания с использованием информационных технологий для решения сложных проблем в области работы и обучения; **ПК-7.** Умеет самостоятельно выбирать образовательные программы, подбирает к ним дидактические материалы и умеет использовать их после адаптации в учебном процессе на основе педагогической рефлексии;
Результаты освоения дисциплины	Результаты освоения дисциплины формируются с использованием активных глаголов Таксономии Блума: После освоения данной дисциплины студент: **Знать: -** основные понятия педагогического менеджмента; - сущность процесса управления, функции, методы и принципы педагогического менеджмента. - принципы государственной политики в области образования; **Уметь:** - анализировать учебные и реальные педагогические ситуации, связанные с управлением образовательными системами; - анализировать структуру школы как социально педагогической системы; - описывать опыт работы учителей, повышения квалификации, переподготовки и аттестации педагогических работников. **Владеть:**- навыками анализа и проектирования педагогических образовательных систем управления
Базовая литература	Основная литература: 1. Слизкова, Е. В. Управление образовательными системами. Технологии внутришкольного управления : учебник и практикум для академического бакалавриата / Е. В. Слизкова, Е. В. Воронина. — М. : Издательство Юрайт, 2017.

	2. Пазухина, С. В. Управление педагогическим коллективом в современной общеобразовательной школе в рамках реализации ФГОС [Электронный ресурс] : учеб. пособие / С. В. Пазухина. – 2-е изд., стер. – М. ; Берлин : Директ-Медиа, 2016. Дополнительная литература: 1. Бочков, Д. В. Актуальные проблемы управления образовательной организацией: 22 экономика образования [Электронный ресурс] : учеб.-метод. пособие / Д. В. Бочков. – М. ; Берлин : Директ-Медиа, 2017 2. Братановский, С. Н. Система управления образованием в России и организационно-правовые аспекты её совершенствования [Электронный ресурс] : монография / С. Н. Братановский, Д. Н. Ермаченко. – М. : РИОР, 2013 3 Цибульникова, В. Е. Основы менеджмента в образовании [Электронный ресурс] : учебно-метод. комплекс дисциплины / В. Е. Цибульникова ; 2016 То же. – URL: Электронная база данных http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=469572

Название дисциплины	Анатомия , физиология и гигиена человека
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 2 кредита
Курс, семестр	2 курс – 3 сем
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Пререквизиты: дисциплины, обязательные для освоения, соответственно, до и после изучения данной дисциплины (набор навыков и знаний, необходимых для освоения изучаемого курса) Постреквизиты: Постреквизиты (Postrequisite) (постреквизит) – дисциплины и (или) модули и другие виды учебной работы, для изучения которых требуются знания, умения, навыки и компетенции, приобретаемые по завершении изучения данной дисциплины и (или) модули; 1.
Цели и задачи дисциплины	Цель дисциплины: Формирование у обучающихся фундаментальных знаний о строении, функциях и гигиенических аспектах организма человека, обеспечивающих сохранение и укрепление здоровья. Задачи дисциплины:Изучение анатомического строения человеческого организма, его систем и органов.Овладение знаниями о физиологических процессах, происходящих в организме.Развитие понимания взаимосвязи между строением и функциями органов и систем.Ознакомление с принципами поддержания здоровья, профилактики заболеваний и основами здорового образа жизни.Формирование умений оценивать факторы окружающейсреды, влияющие на здоровье человека.Изучение методов самоконтроля за состоянием организма и принципов оказания первой медицинской помощи.Развитие навыков практического применения знаний в области анатомии, физиологии и гигиены в повседневной жизни и профессиональной деятельности.
Компетенции:	**ОК–1.** Способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность; **ИК-3.** Способен использовать предпринимательские знания и навыки в профессиональной деятельности **СЛК-1.** Способен обеспечить достижение целей в профессиональной деятельности отдельных лиц или групп
Результаты освоения дисциплины	Студент должен знать: основные этапы и закономерности роста и развития организма ребенка; возрастные особенности основных физиологических систем организма; особенности созревания нервной и сенсорных систем и развития высшей нервной деятельности; уметь: использовать знания возрастной анатомии и физиологии, гигиены для рациональной организации процесса обучения и воспитания, индивидуального подхода в обучении, воспитании и сохранении здоровья детей;

	владеть: методами определения и оценки уровня морфологического и функционального развития ребенка, здоровье сберегающими технологиями.

Аннотация дисциплины «Безопасность жизнедеятельность»

Название дисциплины	Безопасность жизнедеятельность.
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 2 кредита
Курс, семестр	2 курс – 3 сем
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Пререквизиты: Для изучения дисциплины "Безопасность жизнедеятельности" могут быть полезны такие дисциплины, как: 1. Основы экологии 2. Химия (для изучения опасных веществ и их воздействия на организм) 3. Основы медицины и биологии 4. Физика (например, основы механики для понимания аварий и катастроф) Постреквизиты: После освоения дисциплины "Безопасность жизнедеятельности" студенты могут продолжить изучение более специализированных дисциплин, таких как: 1. Охрана труда и промышленная безопасность 2. Пожарная безопасность 3. Экологическая безопасность 4. МЧС (Министерство чрезвычайных ситуаций) и управление кризисными ситуациями 6. Инженерная безопасность и техногенные катастрофы
Цели и задачи дисциплины	Основная цель БЖД как науки — защита человека в техносфере от негативных опасностей (воздействий) антропогенного и естественного происхождения и достижения комфортных или безопасных условий жизнедеятельности. Цель безопасности жизнедеятельности - сохранить здоровье и жизнь человека в техносфере, защитить ее от опасностей техногенного, антропогенного, природного происхождения и создать комфортные условия для проживания. БЖД как науки – сохранение здоровья и жизни человека в техносфере, защита его от опасностей техногенного, антропогенного, естественного происхождения и создание комфортных условий жизнедеятельности. Изучение предмета ОБЖ в направленно на реализацию следующей воспитательно- образовательной цели: расширение знаний и формирование умений подростков по организации здорового образа жизни, выбору правильного поведения в различных неординарных и чрезвычайных ситуациях.
Компетенции:	**ОК–1.** Способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность; **ИК-3.** Способен использовать предпринимательские знания и навыки в профессиональной деятельности **СЛК-1.** Способен обеспечить достижение целей в профессиональной деятельности отдельных лиц или групп
Результаты освоения дисциплины	Студент должен знать: - теоретические основы безопасности жизнедеятельности в системе «человек—среда обитания»; - правовые, нормативно-технические и организационные основы безопасности жизнедеятельности; - основные правила

	безопасности профессиональной деятельности; - основы физиологии и рациональные условия деятельности; - анатомо-физиологические последствия воздействия на человека травмирующих, вредных и поражающих факторов, их идентификацию; - методы и средства повышения безопасности и экологичности технических систем и технологических процессов, пути предотвращения чрезвычайных ситуаций; - методы прогнозирования чрезвычайных ситуаций и разработки моделей их последствий; - основы организации и управления действиями производственного персонала в чрезвычайных ситуациях, ведения спасательных и других неотложных работ в очагах поражения; - принципы оказания первой помощи (своевременности, очередности, определенной последовательности мер первой помощи); - признаки неотложных состояний; - основные способы и приемы оказания доврачебной помощи пострадавшим. 2. **Уметь:** - проводить контроль параметров и уровня отрицательных воздействий на организм человека на их соответствие нормативным требованиям; - идентифицировать негативные воздействия среды обитания; - применять на практике знания техники безопасности; - осуществлять безопасную эксплуатацию технических систем и объектов, не причиняя вреда окружающей природной среде; - эффективно применять средства защиты от отрицательных воздействий; разрабатывать мероприятия по повышению безопасности различных видов деятельности; - перечислять основные правила безопасности профессиональной деятельности; - планировать мероприятия по защите населения в чрезвычайных ситуациях и при необходимости принимать участие в проведении спасательных и других неотложных работ при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций; - определять объем оказания первой помощи; - оказывать практическую доврачебную помощь; - проводить простейшие реанимационные мероприятия; - применять полученные знания в различных экстремальных ситуациях. 3. **Владеть**: - навыками прогнозирования и оценивания последствий чрезвычайных ситуаций; - способностью применять на практике знания техники безопасности; - навыками безопасности и проведения необходимых мероприятий в случае появления различных чрезвычайных ситуаций; - навыками использования средств индивидуальной и коллективной защиты населения в чрезвычайных ситуациях; - умением оказывать практическую доврачебную помощь.

Аннотация дисциплины «Педагогика»

Название дисциплины	Педагогика
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 10 кредитов
Курс, семестр	1-3 курс – 1 -6 семестры
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина «Педагогика» относится к базовой части профессионального цикла учебного плана. Пререквизиты: Постреквизиты:
Цели и задачи дисциплины	Цель данного курса является -формирование у студентов знаний теоретических основ современной педагогической науки; -формирование умений, необходимых для эффективной организации педагогического процесса; -развитие профессионально-педагогического мышления; -формирование способности осмысливать педагогическую действительность, принимать наиболее эффективные решения в соответствии с педагогическими закономерностями, принципами воспитания и обучения. **задачи курса:** -развить умение понимать и анализировать проблемы образования, объяснять их и давать им профессиональную оценку; -способствовать формированию обоснованной методологической позиции будущего специалиста в области педагогической и культурно-просветительской деятельности; -содействовать развитию способности использовать возможности образовательной среды для проектирования и реализации образовательных технологий при решении профессиональных задач; -содействовать развитию навыков профессиональной коммуникации для решения задач в профессиональной деятельности; - способствовать профессиональному самообразованию и личностному развитию будущего педагога.
Компетенции:	ПК-1. Готов использовать психолого-педагогические знания для решения профессиональных задач и способен использовать результаты педагогических исследований в профессиональной деятельности; ПК-2. Владеет способами решения методических проблем (модели, методы, технологии и приёмы обучения) и способен применять технологии оценивания качества обучения; ПК-3. Способен формировать оптимальные условия для образовательного процесса в соответствии с принципами личностно-ориентированного образования и образования для устойчивого развития (здоровый образ жизни, охрана природы и рациональное природопользование,

	энергоэффективность, культурное многообразие, гендер, инклюзия и др.); ПК-7. Умеет самостоятельно выбирать образовательные программы, подбирает к ним дидактические материалы и умеет использовать их после адаптации в учебном процессе на основе педагогической рефлексии; ПК-8 Способен планировать учебные занятия по предмету (предметам) с учётом специфики тем и разделов программы и в соответствии с учебным планом; ПК-9. Способен осуществлять педагогическую деятельность, используя интерактивные формы и методы обучения; ПК-10. Умеет диагностировать уровень развития учащихся в различных областях (умственное, социальное, моральное и т.д.) и, соответственно, проводить профилактическую работу для недопущения различных негативных влияний (насилия, употребления наркотиков и алкоголя и т.д.);
Результаты освоения дисциплины	**Умения**: оценивать постановку целей и задач уроков, внеурочных мероприятий и занятий, определять педагогические возможности различных методов, приёмов, методик, форм организации обучения и воспитания; анализировать педагогическую деятельность, педагогические факты и явления; находить и анализировать информацию, необходимую для решения педагогических проблем, повышения эффективности педагогической деятельности, профессионального самообразования и саморазвития; ориентироваться в современных проблемах образования, тенденциях его развития и направлениях реформирования. **Знания**: взаимосвязь педагогической науки и практики, тенденции их развития; значение и логику целеполагания в обучении, воспитании и педагогической деятельности; принципы обучения и воспитания;
Базовая литература	1 Основная литература 1. Педагогика . Л.П. Крившенко М:. 2024 1. Подласый, И.П. Педагогика начальной школы [Текст]: учеб. для студентов педагогических училищ и колледжей /И.П. Подласый. - М.: ВЛАДОС, 2004. - 399 с. 2. Полякова, А.А. Педагогика. Тесты и задания [Текст] : учеб. пособие для студентов средних специальных учебных заведений / А.А. Полякова. – Владос, 2004. -159с. **Дополнительная литература**

	1. Коджаспирова, Г.М. Педагогика: Учебник для студентов образовательных учреждений среднего профессионального образования [Текст] /Г.М. Коджаспирова. - М.: ВЛАДОС,. 2. Педагогика [Текст]: учеб. пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей /под. ред. П.И. Пидкасистого. – М.: Педагогическое общество России, 2004. - 608 с. 3. Подласый, И.П. Педагогика [Текст]: учеб. для студентов высших педагог. учеб. заведений /И.П. Подласый. – М.: ВЛАДОС, 1996. - 432 с. 5. Подласый, И.П. Педагогика. Новый курс: учебник для студентов педагогических вузов: в 2 кн. [Текст] /И.П. Подласый. – М.: ВЛАДОС, 2003. - 832 с. 6. Рыжов, В.Н. Дидактика [Текст]: учеб. пособие для студентов педагогических колледжей и лицеев /В.Н. Рыжов. - М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2004. - 318 с. 7. Смирнов, С.А., Котова, И.Б., Шиянов, Е.Н. и др. Педагогические теории, системы, технологии [Текст]: учеб. для студентов высших и средних педагогических учебных заведений /под ред. С.А. Смирнова. – М.: Академия, 2001. - 512 8. Титов, В.А. Педагогика начальной школы. Конспект лекций [Текст]: пособие для подготовки к экзаменам /В.А. Титов. – М.: Приор-издат., 2003. - 224 с. 1. Амонашвили, Ш.А. Единство цели [Текст]: пособие для учителя /Ш.А. Амонашвили. – М.: Просвещение, 1987. - 208 с. 2. Амонашвили, Ш.А. Как живете дети? [Текст]: пособие для учителя /Ш.А. Амонашвили. – М.: Просвещение, 1987. - 176 с. 3. Амонашвили, Ш.А. Здравствуйте, дети! [Текст]: пособие для учителя /Ш.А. Амонашвили. – М.: Просвещение, 1983. - 208 с.

« Кыргыз тилин окутуунун усулу » дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз тилин окутуунун усулу
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	3-курс 5 -семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	Бул педагогикалык жана тил үйрөтүүчү багыттагы негизги дисциплина болуп эсептелет. Бул сабакта студенттерге кыргыз тилин мектептерде, лицейлерде жана башка билим берүү мекемелеринде натыйжалуу, заманбап ыкмалар менен окутуунун теориялык жана практикалык негиздери үйрөтүлөт. Дисциплина кыргыз тилин сабаттуу үйрөтүү, методикалык көндүмдөрдү өздөштүрүү жана сабак берүү процессинде колдонулуучу технологияларды түшүнүү үчүн негиз түзөт. **Пререквизиттер:** - Тил илиминин негиздери - Кыргыз тилинин фонетикасы жана грамматикасы - Педагогиканын негиздери - Психология - Кыргыз адабиятынын тарыхы жана теориясы **Постреквизиттер:** - Методикалык колдонмо жазуу - Кесиптик багыттагы дипломдук иш - Кыргыз тили жана адабиятынан сабак өтүү практикасы
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	**Максаты:** «Кыргыз тилин окутуунун усулу» дисциплинасынын негизги максаты — студенттерге кыргыз тилин окутуунун теориялык жана практикалык негиздерин үйрөтүү менен бирге, мектептик деңгээлде кыргыз тили сабагын натыйжалуу жүргүзүү үчүн зарыл болгон методикалык көндүмдөрдү калыптандыруу.. **Милдеттери:** **Кыргыз тилин окутуунун теориялык негиздерин үйрөтүү:** - Окутуунун мазмуну, максаты, принциптери жана методдору жөнүндө түшүнүк берүү. - Окуу программаларын, окуу куралдарын талдоого үйрөтүү. **Окутуунун методикасын өздөштүрүү:** - Сабакты пландаштыруу, окутуунун заманбап технологияларын колдонуу. - Окуучулардын курактык өзгөчөлүктөрүнө ылайык ыкмаларды тандоо. **Педагогикалык көндүмдөрдү калыптандыруу:** - Сабак өтүүдө эффективдүү усулдарды колдонуу көндүмдөрүн өнүктүрүү. - Баалоо жана окуучулардын жетишкендигин текшерүү методдорун колдонууга үйрөтүү. **Иш кагаздарын жүргүзүү көндүмдөрүн үйрөтүү:**

	- Сабактын план-конспектисин, күндөлүк жана журнал формаларын толтурууну үйрөтүү. **Индивидуалдык жана топ менен иштөө ыкмаларын калыптандыруу:** - Окуучулар менен диалог түзүү, дифференцияланган жана жеке мамиле жасоо ыкмаларын өздөштүрүү.
Компетенциялар:	**ЖИК-1.** Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; **ИК-1.** Мамлекеттик, расмий тилде жана иш, окуу чөйрөсүндөгү чет тилдердин биринде иштиктүү баарлашуу жүргүзүүгө жөндөмдүү болуу; **ИК-2.** Иш жана окуу чөйрөсүндөгү татаал маселелерди чечүү үчүн маалыматтык технологияларды колдонуу менен жаңы билимдерди алууга жана колдонууга жөндөмдүү болуу; **КИЖМК-1.** Белгилүү бир адамдардын же топтордун кесиптик ишмердигинде максаттарга жетишүүнү камсыздоого жөндөмдүү болуу.
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - Кыргыз тилин окутуунун тарыхы жана өнүгүү этаптары; - Кыргыз тилин окутууда колдонулуучу негизги методдор жана технологиялар; - Сабактын түзүлүшү, түрлөрү жана алардын максаттары; - Кыргыз тилин окутуунун принциптери жана мазмуну; - Билим берүү программалары, окуу пландары жана окуу-методикалык комплекстердин мазмуну; - Окуучулардын курактык өзгөчөлүктөрүнө ылайык окутуунун өзгөчөлүктөрү; - Баалоо жана жетишкендикти текшерүү ыкмалары. **Колдонот:** - Кыргыз тилин окутууда заманбап педагогикалык технологияларды; - Дифференцияланган жана индивидуалдуу окутуу усулдарын; - Сабакты пландаштыруу жана уюштуруу ыкмаларын; - Окутууда иллюстративдик жана техникалык каражаттарды; - Кыргыз тили боюнча тематикалык пландарды жана окуу куралдарын колдонуп анализ жүргүзөт;

	- Окуучулардын билимин баалоо критерийлерин колдонуп, мониторинг жүргүзөт. **Ээ болот:** - Кыргыз тилин эффективдүү окутуу жөндөмүнө; - Сабак өтүүдө методикалык ийкемдүүлүккө жана чыгармачылык мамилеге; - Теория менен практиканы айкалыштырып иш алып баруу жөндөмүнө; - Окуучулар менен иштөөдө педагогикалык тактыкка жана этикага; - Өз алдынча изилдөө жүргүзүп, методикалык сунуштарды иштеп чыгуу жөндөмүнө.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. **Ибраимов С.**, *Кыргыз тилин окутуунун методикасы*. – Бишкек: Билим, 2006. 2. **Абдыкаров А.**, *Кыргыз тилин үйрөтүү методикасынын негиздери*. – Бишкек: Турар, 2012. 3. **Мамытов Т.**, *Кыргыз тилин мектепте окутуу ыкмалары*. – Бишкек: Айкын, 2004. 4. **Осмонов А.**, *Кыргыз тилинде жазуу жана сүйлөө өнөрүн үйрөтүү жолдору*. – Бишкек: УМТ, 2015. **Кошумча адабияттар:** 9. Абдуллаева Э. Азыркы кыргыз тили: (Фонетика, орфография, графика, грамматика жана орфоэпия): ЖОЖдордун филфагынын кыргыз тили жана адабияты бөлүмүнүн студенттери үчүн.- Бишкек: Кыргызстан, 1998.- 256 б. 10. Азыркы кыргыз адабий тили.- Б.: Avrasya Press, 2009.- 928 б. 11. С.К.Накралиева Мамлекеттик тилде иш кагаздарын жүргүзүүнүн үлгүлөрү (Медициналык окуу жайлар жана медициналык мекемелер үчүн) Б-2022 12. Асаналиев Ү. Ахматов Т.К. Звуковой строй современного кыргызского литературного языка: (Экспериментально-фонетическое исследование). Часть I. Фрунзе: Мектеп, 1968.- 192 б. 13. Ахматов Т.К. Звуковой строй современного кыргызского литературного языка: (Экспериментально-фонетическое исследование). Часть II. (Пособие для студентов вузов).- Фрунзе: Мектеп, 1970.- 156 б. 14. Ахматов Т., Давлетов С., Жапаров Ш., Захарова О.В. Кыргызский язык: (Учебник для русских групп вузов Кыргызской ССР).- Фрунзе: Мектеп, 1975.- 302 б. 15. Ахматов Т., Давлетов С., Жапаров Ш. Кыргыз тили. КРнын ЖОЖдорунун орус тайпалары үчүн окуу китеби.- Оңдолуп, толукталып, 2-бас.-Бишкек: 2007.-306 б. 16. Ахматов Т.К., Мукамбаев Ж. Азыркы кыргыз тили: (Фонетика, лексика).- Фрунзе: Мектеп, 1978.- 176 б.

« Тил илимине киришүү» курсунун рефераты

Дисциплинанын аталышы	**Тил илимине киришүү**
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Курстун татаалдыгы: 3 кредит
Курсу, семестри	1 жыл – 1 семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	Жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартына жана Азыркы Эл аралык университеттин окуу планына ылайык «Тил илимине киришүү» дисциплинасы 5 5 0 3 00 «Тил илимине киришүү» багыты боюнча дисциплиндердин кесиптик циклинин базалык бөлүгүнө киргизилип , 1- курста окулат . **Пререквизит:** Жазык укугу курсун ийгиликтүү окуу үчүн төмөнкү дисциплиналарды окуу зарыл: кыргыз тили жана адабияты, Манастаануу **Постреквизит:**Лексикология , фразеология, стилистика, морфология, синтаксис ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	**Курстун максаты** студентти тил илиминин проблемалары менен тааныштыруу жана ага лингвистикалык дисциплиналардын бардык спектри боюнча теориялык негиз берүү болуп саналат. **Курстун максаттары** : - адам тилин коомдук кубулуш катары, анын түзүлүшү жана тарыхый өнүгүшү менен тааныштыруу; - тил деңгээли жана алардын негизги бирдиктери менен таанышуу; - ар кандай тилди үйрөнүү үчүн зарыл болгон азыркы тил илиминин негизги түшүнүктөрү жана терминдери менен таанышуу; - студенттердин тилдик материал менен өз алдынча иштөө көндүмдөрүн жана тилдик ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү.
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-16.** Үйрөнүлгөн тилде тилдин социомаданий өзгөчөлүктөрүнө ылайык оозеки жана жазуу түрүндө баарлашуу стратегияларын түзүүгө жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** тил илиминин негизги принциптерин; лингвистикалык терминология окутуу тилинин окуу программасынын бир бөлүгү катары изилденет **Колдонот:** лингвистикалык материалды талдоо; илимий позицияны талашуу; - тилдин негизги структуралык элементтерин жана ярустарын, тилдик бирдиктердин өз ара байланышын ажырата билүү; - тилдердин ар кандай классификациялары; - изилденген теориялык позицияларды конкреттүү тилдик кубулуштар менен байланыштыруу; - дүйнөнүн лингвистикалык сүрөтүнүн татаалдыгы жана көп түрдүүлүгү жөнүндө түшүнүккө ээ болуу; - адамзат коомунда берилген тилди изилдөөнүн даражасы жана ыкмалары жөнүндө түшүнүккө ээ **Ээ болот:**

	- окуу, илимий жана маалымдама адабияттар менен иштөө; лингвистикалык анализдин элементардык көндүмдөрү жана ыкмалары, берилген темалар боюнча конспекттерди, рефераттарды жана оозеки баяндамаларды даярдоодо өз алдынча иштөө көндүмдөрү. Алган билимдерин практикада колдонууга жөндөмдүүлүгүн жана каалоосун көрсөтүүсү керек.
Негизги адабият	**Негизги адабият** Введение в языкознание : учеб. пособие / Н.М. Орлова. — 2-е изд., стереотип. — М. : ИНФРА-М, 2019. — 263 с. — (Высшее образование: Бакалавриат). — www.dx.doi.org/10.12737/textbook_5c25c47b36f6a5.05048725. - Режим доступа: http://znanium.com/catalog/product/1012961- Введение в языкознание : учебное пособие / составители Е. Л. Березович [и др.] , научный редактор М. Э. Рут. — 2-е изд. — Москва : ФЛИНТА, 2018. — 100 с. — ISBN 978-5-9765-3607-4. — Текст : электронный // Лань : электронно-библиотечная система. — URL: https://e.lanbook.com/book/105145 (дата обращения: 00.00.0000). — Режим доступа: для авториз. пользователей.- Нелюбин, Л. Л. Очерки по введению в языкознание : учебник / Л. Л. Нелюбин. — Москва : ФЛИНТА, 2018. — 249 с. — ISBN 978-5-9765-3760-6. — Текст : электронный // Лань : электронно-библиотечная система. — URL: https://e.lanbook.com/book/110564 (дата обращения: 00.00.0000). — Режим доступа: для авториз. пользователей.- Немченко, В. Н. Введение в языкознание : учебник для академического бакалавриата / В. Н. Немченко. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 494 с. — (Бакалавр. Академический курс). — ISBN 978-5-534-02709-9. — Текст : электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. — URL: https://urait.ru/bcode/431978 (дата обращения: 28.08.2023). Поливанов, Е. Д. Введение в языкознание для востоковедов / Е. Д. Поливанов. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 233 с. — (Антология мысли). — ISBN 978-5-534-06026-3. — Текст : электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. — URL: https://urait.ru/bcode/441822 (дата обращения: 28.08.2023).- **Электронная база данных** http://znanium.com/catalog/product/1012961- http://znanium.com/catalog/product/1061633- http://znanium.com/catalog/product/511710-

«Фонетика жана орфография» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Фонетика жана орфография
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	2-курс 64-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Фонетика жана орфография» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз тили жана адабияты, кыргыз тилинин практикалык курсу **Постреквизиттер:** Лексикология , фразеология, стилистика, морфология, синтаксис ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	- Фонетика жана орфография тыбыш жана анын түрлөрү, квалификациясы жана аларды өз ара системалуу түрдө окутуу; - Дүйнөлүк фонетика жана орфография жана анын кыргыз фонетикасын тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; - Кыргыз адабий тилинин фонетика жана орфографиясын жана дүйнөлүк фонетика жана тектеш элдердин фонетикасынын айырмачылыктарын салыштыруу; - Чыгармачылыкка багыттап окутуу; - Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү терендетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**ЖИК-1.** Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; **КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-7.** Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык

	рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптапциялангандан кийин аларды колдоно алат**;** ;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - фонетика жана тыбыштык түрлөрдү билет; - кыргыз орфографиясынын жана орфоэпиясын билет; **Колдонот:** - фонетика жана орфография боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - тыбыштык түзүлүштөрдү андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** - кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 4. Жапаров Ш., Сыдыкова Т. Азыркы кыргыз тилинин фонетикасы Бишкек 2013 5. Ш. Жапаров Азыврки кыргыз тили. Фонетика" Б-2012 6. Дуйшеев Жумакадыр АЗЫРКЫ КЫРГЫЗ ТИЛИНИН ФОНЕТИКА БӨЛҮМҮ БОЮНЧА ЛЕКЦИЯЛЫК КУРСТУН ТЕКСТТЕРИ, ПРАКТИКАЛЫК САБАКТАРДЫН ЖЫЙНАГЫ Бишкек, 2010 **Кошумча адабияттар:** 17. Абдуллаева Э. Азыркы кыргыз тили: (Фонетика, орфография, графика, грамматика жана орфоэпия): ЖОЖдордун филфагынын кыргыз тили жана адабияты бөлүмүнүн студенттери үчүн.- Бишкек: Кыргызстан, 1998.- 256 б. 18. Азыркы кыргыз адабий тили.- Б.: Avrasya Press, 2009.- 928 б. 19. Асаналиев Ү. Кыргыз тилинин жана орфографиясынын айрым маселелери: (Окуу куралы).- Бишкек: КМУУ, 1993.- 120 б. 20. Ахматов Т.К. Звуковой строй современного кыргызского литературного языка: (Экспериментально-фонетическое исследование). Часть I. Фрунзе: Мектеп, 1968.- 192 б. 21. Ахматов Т.К. Звуковой строй современного кыргызского литературного языка: (Экспериментально-фонетическое исследование). Часть II. (Пособие для студентов вузов).- Фрунзе: Мектеп, 1970.- 156 б. 22. Ахматов Т., Давлетов С., Жапаров Ш., Захарова О.В. Кыргызский язык: (Учебник для русских групп вузов Кыргызской ССР).- Фрунзе: Мектеп, 1975.- 302 б.

	23. Ахматов Т., Давлетов С., Жапаров Ш. Кыргыз тили. КРнын ЖОЖдорунун орус тайпалары үчүн окуу китеби.- Оңдолуп, толукталып, 2-бас.-Бишкек: 2007.-306 б. 24. Ахматов Т.К., Мукамбаев Ж. Азыркы кыргыз тили: (Фонетика, лексика).- Фрунзе: Мектеп, 1978.- 176 б.

«Лексикология жана фразеология» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Лексикология жана фразеология
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	2-курс 4-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Лексикология жана фразеология» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз тили жана адабияты, кыргыз тилинин практикалык курсу, фонетика жана орфография **Постреквизиттер:** стилистика, морфология, синтаксис ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	- Лексикология жана фразеология сөз жана анын түрлөрү, айырмачылыктары жана аларды өз ара системалуу түрдө окутуу; - Дүйнөлүк лексикология жана фразеология жана анын кыргыз лексикологиясынын тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; - Кыргыз адабий тилинин лексикология жана фразеологиясын жана дүйнөлүк лексикологиясы жана тектеш элдердин лексикологиясынын айырмачылыктарын салыштыруу; - Чыгармачылыкка багыттап окутуу; - Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү тереңдетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**ЖИК-1.** Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; **КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-7.** Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык

	рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптапциялангандан кийин аларды колдоно алат**;** ;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - лексика жана анын түрлөрдү билет; - кыргыз фразеологиясын, бирдиктерин билет; **Колдонот:** - лексикология жана фразеология боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - сөздүн мааниси жана андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** - кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 7. А. Сапарбаев Азыркы кыргыз тили: Лексикология Б-2015 8. Жапаров Ш, СыдыковаТ Азыркы кыргыз тилинин лексикологиясы жана лексикографиясы (О к у у к и т е б и) ” Б-2013 9. А. Сапарбаев Кыргыз тилинин лексикологиясы жана фразеологиясы Жогорку окуу жайларынын филология факультеттеринин студенттери окуу китеби БИШКЕК 1997 **Кошумча адабияттар:** 25. Ахматов Т. К., Мукабаев Ж. Азыркы кыргыз тили. Фонетика, лексика. Фрунзе — 1978, «Мектеп». 26. Азыркы кыргыз адабий тили.- Б.: Avrasya Press, 2009.- 928 б. 27. Мамытов Т., Кулумбаева 3. Азыркы кыргыз тили. Лексикология. Фрунзе — 1971, Пед. окуу жайлары үчүн.. 28. Жапаров Ш. Азыркы кыргыз тилиндеги синонимдер. Фрунзе—1971. 29. Кудайбергенов С. Кыргыз тилиндеги этиш жасоочу кээ бир мүчөлөр. 30. Курманалиева Б. Азыркы кыргыз тилинин кээ бир маселелери. Фрунзе — 1969. 31. Кыргыз тилинин грамматикасынын жана лексикасынын очерктери. Фрунзе — 1965. 32. Кыргыз терминологиясынын маселелери. Фрунзе — 1972.

« Сөз жасоо » дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	**Сөз жасоо**
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 2 кредит
Курсу, семестри	3-курс 5-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	« Сөз жасоо » дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. "Сөз жасоо" дисциплинасын ийгиликтүү өздөштүрүү үчүн студенттер төмөнкү предметтер боюнча негизги билимдерге ээ болушу керек: 1. **Тил илиминин негиздери** – тилдин түзүлүшү, негизги бирдиктери жана алардын өз ара байланышы. 2. **Фонетика жана фонология** – үндөрдүн пайда болушу, үндүү-үнсүз тамгалар, үндөштүк мыйзамдары. 3. **Морфология** – сөз түркүмдөрү, аффикстердин мааниси жана функциясы. 4. **Лексикология** – сөздөрдүн түзүлүшү, мааниси, сөз байлыгынын негизги өзгөчөлүктөрү. 5. **Синтаксис** – сөздөрдүн сүйлөм ичиндеги ролу, сөз айкаштары жана сүйлөмдүн түзүлүшү. **Постреквизиттер**: "Сөз жасоо" дисциплинасын өздөштүргөндөн кийин студенттер төмөнкү предметтерди ийгиликтүү окуп, терендетилген билимге ээ боло алышат: 1. **Тил илиминин теориясы** – тилдин жалпы мыйзамдары, тилдик өзгөрүүлөрдүн негиздери. 2. **Семасиология жана ономасиология** – сөздөрдүн маанисинин өзгөрүшү жана аталыштарынын келип чыгышы. 3. **Терминология жана неология** – жаңы сөздөрдүн жасалышы, терминдердин түзүлүшү жана колдонулушу. 4. **Стилистика** – сөздөрдүн колдонулуш өзгөчөлүктөрү, функционалдык стилдер. 5. **Тилдин тарыхы жана салыштырма тил билими** – түрк тилдеринин өнүгүү тарыхы жана салыштырмалуу анализ. 6. **Кеп маданияты жана коммуникация** – туура жана так сүйлөө эрежелери, коммуникациянын өзгөчөлүктөрү.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	Студенттерге сөз жасоо дисциплинасынын илимий-дидактикалык негиздери боюнча теориялык маалыматтарды берүү, адабиятты окутуу багытында топтолгон илимий–педагогикалык тажрыйба менен тааныштыруу, аларда профессионалдык билгичтиктерди жана көндүмдөрдү калыптандыруу. **Максаты:** Студенттерге азыркы кыргыз тилинин сөз жасоо системасы жөнүндөгү түшүнүктөрдү калыптандыруу, ушул системанын азыркы этаптагы негизги өнүгүүтенденциялары менен тааныштыруу; тилдеги сөз жасоо жана морфемикалык анализдөөнүн практикалык ыкмаларын иштеп чыгуу, бул кубулуштарды классификациялай билүү. **Милдети:** Бул окуу куралында кыргыз тилинин теориясын, анын ичинде морфология бөлүмүн талаптагыдай өздөштүрүүгө өбөлгө түзүүчү

	лекциянын тексттери, бөлүмдүн темаларына ылайык практикалык көндүмдөргө машыгуу үчүн көнүгүүлөр, суроо-тапшырмалар, студенттердин билимин текшерүүгө арналган тесттердин варианттары, текшерүү иштердин темалары берилди. Ошондой эле теориялык жактан алган билимдерин бышыктоо үчүн сүйлөмгө морфологиялык талдоо жүргүзүүнүн тартиби жана үлгүлөрү, ар түрдүү дидактикалык материалдар сунушталды. Студент өз алдынча лекциянын тексттерип окуп-үйрөнүп, өзү-өзү текшерүү үчүн суроолорго жооп берет. Практикалык сабактарда сунушталган көнүгүүлөр жана тапшырмаларды аткарат, глоссарий, адабияттарды окуп-өздөштүрөт; Модуль суроолоруна даярданып, кредиттик упайларды топтойт. Компьютердик технологияларды колдонуу менен окутуунун кошумча каражаты катары сунуш кылынган аудио-видео материалдар, электрондук китептер, интернет сайттары аркылуу окутуучунун жетекчилиги астында өз алдынча билимин тереңдетет, кесипкөйлүгүн арттырат ж.б. Дисциплина мына ушундай иш-аракеттерди уюштурууну көздөйт жана анын студенттин жогоруда белгиленген компетенттүүлүктөргө ээ болуусун, максат-милдеттердин ишке ашышын камсыз кылуучу окуу-методикалык комплекси иштелип чыккан.
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабыл-доо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-14**. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет** – Студент сөз жасоонун негизги түшүнүктөрүн, анын механизмдерин, сөз жасоо ыкмаларын (аффиксация, кошулма сөздөр, аббревиация ж.б.) билет. **Колдонот** – Сөз жасоонун мыйзамченемдерин практикалык колдонууга үйрөнөт, жаңы сөздөрдү түзүүдө жана анализдөөдө грамматикалык нормаларды колдонот. **Ээ болот** – Тилдик илимде сөз жасоонун ордун жана маанисин түшүнүү, жаңы сөздөрдү жаратууда логикасын түшүнүү жана алардын колдонуу чөйрөсүн кеңейтүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болот.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. **1.Сүйүмбаев, Э. (2006).** Кыргыз тилинин морфологиясы. — Бишкек: Кыргыз университети. **2.Тыныстанов, Т. (2003).** Кыргыз тилинин лексикологиясы. — Бишкек: Кыргызстан.

	3. Жайчыбекова, Н. (2009). Сөз түзүү: теория жана практика. — Бишкек: Саякат. **Кошумча адабияттар:** **1.Жумабеков, Т. (2005).** Тил илимдери: морфология жана синтаксис. — Бишкек: Билим. 2.**Балакаев, А. (2007).** Тил таануу жана сөз түзүү. — Алматы: Қазақ университети. **3.Гумилевская, В. Н. (2001).** Лексикология и лексикография. — Москва: Наука.. 4.**Шералиев, Ш. (2010).** Түрк тилдеринин лексикологиясы. — Бишкек: Кыргызстан.. 5.**Пала, М. (2004).** Тюркские языки и словообразование. — Бишкек: Кыргыз университети.. 6. **Зарипова, К. (2015).** Аффиксация жана сөз түзүү. — Бишкек: Кыргыз университети.. 7.**Акимов, С. (2006).** Аффиксалык сөз түзүү: теория жана практика. — Алматы: Қазақ университети. 8.**Миллер, В. (2003).** Словообразование в языках мира. — Москва: Наука.. 9.**Левин, В. (2001).** Типы словообразования в индоевропейских языках. — Санкт-Петербург: Наука. 10.**Тагиев, М. (2004).** Сөз түзүү теориясы жана лексикография — Бишкек: Бишкек университети. 11. **Караев, А. (2012).** Лексикология жана лексикографиялык иш. — Алматы: Қазақ университети.

«Морфология» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Морфология
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	3-курс 5-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Морфология» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз тили жана адабияты, кыргыз тилинин практикалык курсу, фонетика жана орфография , лексикология, фразеология **Постреквизиттер:** стилистика, синтаксис ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	- Морфология сөз жана анын түрлөрү, айырмачылыктары жана аларды өз ара системалуу түрдө окутуу; - Дүйнөлүк морфология жана анын кыргыз морфологиясына тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; - Кыргыз адабий тилинин морфологиясын жана дүйнөлүк морфология жана тектеш элдердин морфологиясынын айырмачылыктарын салыштыруу; - Чыгармачылыкка багыттап окутуу; - Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү терендетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**ЖИК-1.** Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; **КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-7.** Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптациялангандан кийин аларды колдоно алат**;** ;

	КК-9. Интерактивдүү формаларды жана окутуу усулдарын колдонуу менен педагогикалык ишмердикти жүзөгө ашырууга жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - сөз жана анын түрлөрдү билет; - кыргыз морфологиясын, морфемаларын билет; **Колдонот:** - морфология боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - сөздүн мааниси жана андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** **-** кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 10. Абдувалиев Ибраим Кыргыз тилинин морфологиясы Б-2024 11. А. Акунова, Б. Чокошева, Г. Эшимбекова Азыркы кыргыз тили. Морфология (Жогорку окуу жайдын педагогика факультетин сырттан окуган студенттер үчүн кошумча окуу куралы) Б-2009 **Кошумча адабияттар:** 33. Абдувалиев И., Садыков Т. Азыркы кыргыз тили. (Морфология). - Бишкек, 1997. 34. Абдувалиев И. Кыргыз тили. - Бишкек, 2003. 35. Абдулдаев Э., Давлетов С. Кыргыз тили. (Пединституттардын педагогикалык факультеттери үчүн окуу китеби). - Фрунзе, 1986. 36. Азыркы кыргыз тили. (Сөз түркүмдөрү. 2-бөлүм).- Фрунзе, Кыргызмамбас,1958.

«Синтаксис» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Синтаксис
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	4-курс 8-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Синтаксис » дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз тили жана адабияты, кыргыз тилинин практикалык курсу, фонетика жана орфография , лексикология, фразеология, морфология **Постреквизиттер:** стилистика, грамматика, көркөм текстке талдоо жүргүзүү ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	- Синтаксис сүйлөм жана анын түрлөрү, айырмачылыктары жана аларды өз ара системалуу түрдө окутуу; - Дүйнөлүк синтаксися жана анын кыргыз синтаксисине тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; - Кыргыз тилинин синтаксиси жана дүйнөлүк синтаксис жана тектеш элдердин синтаксисинин айырмачылыктарын салыштыруу; - Чыгармачылыкка багыттап окутуу; - Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү тереңдетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**ЖИК-1.** Бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү илимий билимдерди колдонууга жана ага сын көз менен кароого, турмуш баалуулуктарына, маданиятка багыт алууга, активдүү жарандык позицияга ээ болууга, адамдарды урматтоого жана толеранттуулукка жөндөмдүү болуу; **КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-7.** Окуу программаларын өз алдынча тандай билет, аларга дидактикалык материалдарды ылайыктайт жана педагогикалык рефлексиянын негизинде окуу процессине адаптапцияланганда кийин аларды колдоно алат**;** ;

	КК-9. Интерактивдүү формаларды жана окутуу усулдарын колдонуу менен педагогикалык ишмердикти жүзөгө ашырууга жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - сүйлөм жана анын түрлөрүн билет; - кыргыз тилинин синтаксисин, сүйлөм тузүлүшүн билет; **Колдонот:** - синтаксис боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - сүйлөмдүн мааниси жана андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** **-** кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 12. Жапаров А. Кыргыз тилинин синтаксиси Ф-1979 13. Жаманкулова Г.Т. Азыркы кыргыз тилинин синтаксиси Б-2014 14. А. Акунова, М.Раимбекова, Ч.Карамендеева Азыркы кыргыз тили. Синтаксис (Жогорку окуу жайынын сырттан окуган студенттери үчүн окуу куралы Б-2010 **Кошумча адабияттар:** 37. Нуруев Т. Кыргыз тилинин синтаксиси Бишкек, 2005. 38. Атокуров Асамидин. Кыргыз тилинин синтаксиси(айкындооч мүчөлөр). -Ош, 2006. 39. Абдулдаев Э., Давлетов С. Кыргыз тили. (Techинституттардын педагогикалык факультеттери үчүн окуу китеби). - Фрунзе, 1986. 40. Азыркы кыргыз тили. (Сөз түркүмдөрү. 2-бөлүм).- Фрунзе, Кыргызмамбас,1958.

« Кыргыз тилинин практикалык курсу» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз тилинин практикалык курсу
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	2-курс 4-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	« Кыргыз тилинин практикалык курсу » дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизити:** **Б**ул дисциплинаны окутууга киришүү үчүн студенттердин алдын ала өздөштүрүүсү керек болгон билимдер, көндүмдөр жана компетенциялар. Туркология дисциплинасын окутуу үчүн төмөнкүлөр болушу мүмкүн: 1. **Тил теориясы**: Студенттер тилдин негизги принциптерин, тилдин структурасын (лексика, грамматика, фонетика, синтаксис) жана тилдин иштөө механизмдерин билиши керек. Бул тилдердин ар кандай аспекттерин түшүнүүгө жана анализдөөгө көмөк берет. 2. **Филология**: Жалпы филологиялык негиздерди жана тилдерди салыштырмалуу изилдөөнү билүү. Филологиянын негиздери, анын тарыхы, анын ичинде тилдердин өнүгүшү, алардын классификациясы жана негизги теориялары жөнүндө түшүнүк болуусу зарыл. 3. **Кыргыз тили жана адабияты**: Студенттер кыргыз тилинин лексикасын, грамматикасын, синтаксисин, фонетикасын жана кыргыз адабиятынын негиздерин өздөштүрүшү керек. Бул түрк тилдери арасында өзгөчөлүктөрдү салыштырып, аларды терең түшүнүүгө мүмкүнчүлүк берет. 4. **Этнография жана маданияттар аралык изилдөөлөр**: Туркологиянын маанилүү бөлүгү болгон маданияттар аралык изилдөөлөрдү түшүнүү үчүн жалпы этнография, коомдук жана маданий аспекттер боюнча түшүнүк болушу керек. 5. **Адабий теория жана текст аналитикасы**: Түрк адабиятынын негиздерин, адабий теорияны жана тексттерди анализдөө жөндөмдөрүн билиш керек. Адистик чыгармачылык жана көркөмдүк аспекттерди талдоо көндүмдөрү маанилүү. **Постреквизити:** Бул дисциплина окутулгандан кийин студенттердин өздөштүргөн билимдери жана көндүмдөрү негизинде аларды дагы тереңдетип жана кеңейтип үйрөнүү үчүн талап кылынган кийинки дисциплиналар. Туркология дисциплинасынан кийинки постреквизиттер төмөнкүлөр болушу мүмкүн: 1. **Түрк тилдеринин салыштырма грамматикасы**: Түрк тилдеринин грамматикалык структураларын салыштырмалап, ал тилдердин өзгөчөлүктөрүн терең изилдөө. Бул дисциплина студенттерге түрк тилдеринин грамматикалык жана синтаксистик өзгөчөлүктөрүн дагы жакшыраак түшүнүүгө жардам берет.

	2. **Түрк адабиятынын изилдөөлөрү**: Түрк тилдеринде жазылган адабий чыгармаларды терең анализдөө. Студенттерге түрк адабиятынын негизги классификациялары, авторлорунун чыгармалары, адабий кыймылдар жана алардын дүйнөдөгү орду боюнча кеңири маалымат берилет. 3. **Түрк маданияты жана этнографиясы**: Түрк тилдүү элдердин маданиятын, анын ичинде түрдүү аймактардагы этнографиялык жана маданий өзгөчөлүктөрүн изилдөө. Бул дисциплина студенттерге түрк маданиятынын коомдогу ролун жана анын өзгөрүүсүн терең түшүнүүгө мүмкүнчүлүк берет. 4. **Көркөм жана изилдөөчү жазуу техникасы**: Түрк тилдеринде илимий, адабий жана жазуу ишмердүүлүгүнө байланыштуу терең билимдерди иштеп чыгуу. Бул дисциплина студенттерге түрк тилдеринде илимий макалалар, адабий изилдөөлөр, отчеттор жана башка тексттерди түзүү жөндөмдөрүн арттырууга мүмкүндүк берет. 5. **Түркологиялык изилдөөлөрдүн ыкмалары**: Түркологияга байланыштуу изилдөөлөрдү жүргүзүүнүн методологиясын жана ыкмаларын терең үйрөнүү. Студенттер түрк тилдери жана маданияты боюнча илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүгө даяр болушат. 6. **Түрк тилиндеги котормо ишмердүүлүгү**: Түрк тилиндеги котормочулук ишмердүүлүгүн өркүндөтүү. Студенттер түрк тилдеринде жазылган тексттерди башка тилдерге жана тескерисинче котормо иштерин жүргүзүү жөндөмдүүлүктөрүн жакшыртышат.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	**Максаты:** -Студенттерге кыргыз тилинде тилдик нормаларга, грамматикалык түзүлүштөргө жана сөз байлыгына негизделген практикалык жөндөмдөрдү үйрөтүү. -Кыргыз тилинин орфографиясы, грамматикасы, синтаксиси, лексикасы жана стилистикасы боюнча терең билимин жетиштүү деңгээлде түзүү. -Студенттердин кыргыз тилинде жазуу, сүйлөө, иш кагаздарын жүргүзүү жана адабий анализдерди жүргүзүү жөндөмдөрүн калыптандыруу. -Тилдик жана коммуникативдик компетенцияларды жогорулатуу, тилди кеңири жана туура колдонууга умтулуу. -Студенттердин тилдин практикалык аспекттерин жогорку деңгээлде билүүсүн камсыз кылуу. **Милдеттери:** 1. **Тилдик нормалардын негиздерин үйрөтүү:** o Орфография, пунктуация, синтаксис жана грамматиканын нормаларын практика жүзүндө колдонуу. 2. **Тилди туура колдонуу:** o Сүйлөө жана жазуу аракетинде грамматикалык тууралыкты сактоо жана тилдин лексикалык байлыгын туура тандоо. 3. **Тилдик иш-аракеттерди калыптандыруу:** o Сүйлөө, жазуу, окуу жана тыңдоо процесстеринде кыргыз тилинде терең практикалык көндүмдөрдү өстүрүү. 4. **Адабий тилдин колдонулушун үйрөтүү:**

	o Кыргыз адабий тилинде түшүнүктүү, так жана кооз сүйлөө, жазуу даңазалап, тилинде стильдик тазалыкты сактоо. 5. **Тилдин таасирдүү колдонулушун камсыз кылуу:** o Коммуникативдик иш-чараларда кыргыз тилинде өз ойлорун туура жана так билдире билүү, профессионалдык жана күнүмдүк тилде туура сүйлөшүү. 6. **Тилдин лексикалык жана грамматикалык өзгөчөлүктөрүн түшүндүрүү:** o Кыргыз тилиндеги сөз түзүлүшү, сөз жасоо ыкмалары жана грамматикалык өзгөрүүлөр боюнча терең түшүнүк берүү.
Компетенциялар:	**КК-1.** Кесиптик маселелерди чечүүдө психологиялык-педагогикалык билимди колдоно алат жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-2**. Методикалык маселелерди чечүү ыкмаларын (моделдер, методика, окутуунун технологиялары жана ыкмалары) билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-4**. Окутулгандарды социалдаштыруунун ыкмаларын, техникасын, методикасын билет жана окуучулардын кесиптик өзүн-өзү аныктоосу үчүн шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** Кыргыз тилинин грамматикалык негиздерин жана орфографиялык, пунктуациялык нормаларын билет. Кыргыз тилиндеги сөз таптарын, синтаксистик түзүлүштөрдү жана тилдин жалпы структурасын түшүнөт. Сөйлөмдөрдү жана тексттерди грамматикалык жактан туура түзүү эрежелерин билет. **Колдонот:** Кыргыз тилинде сүйлөө жана жазуу көндүмдөрүн күнүмдүк турмушта жана академиялык шартта колдонот. Лексикалык, грамматикалык жана стилистикалык нормаларды ар түрдүү тилдик кырдаалдарда туура пайдаланат. Жазуу жана сүйлөө практикасында тилдик каталарды аныктап, туура жазуу жана сүйлөө жөндөмдөрүн колдонот. **Ээ болот:** Кыргыз тилиндеги сүйлөмдөрдү жана тексттерди түзүүдө өзгөчө көңүл буруп, алардын грамматикалык тууралыгын камсыз кылат. Сүйлөөдө жана жазууда тилдик каада-салттарды, стилистиканы жана маданий өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен өз оюн туура жана түшүнүктүү билдирүүгө ээ болот.

	Тилдин ар түрдүү аспектилерин (лексика, морфология, синтаксис, орфография) ар тараптуу колдонуу жөндөмүнө ээ болуп, тилдин практикалык колдонмолорун түшүнөт.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. **Сүйүнкулова, Б.** (2010). Кыргыз тилинин грамматикасы. Бишкек: «Мектеп» басмасы. 2. **Чойбекова, А.** (2015). Кыргыз тилинин орфографиясы жана пунктуациясы. Бишкек: «Айчүрөк» басмасы. 3. **Жанузакова, Т.** (2012). Кыргыз тилинин лексикологиясы. Бишкек: «Университет» басмасы. 4. **Кенжебаева, Ш.** (2009). Кыргыз тилинин синтаксиси. Бишкек: «Мектеп» басмасы. 5. **Томанов, Б.** (2006). Кыргыз тилинде сүйлөө жана жазуу практикалары. Бишкек: «Раритет» басмасы. 6. **Ашимбекова, А.** (2011). Кыргыз тилинде орфографиялык жана лексикалык каталар. Бишкек: «Айчүрөк» басмасы. 7. **Мамбетова, Н.** (2017). Кыргыз тилиндеги стилдик талдоо. Бишкек: «Санжар» басмасы. **Кошумча адабияттар:** 1. **Токтогулова, Р.** (2018). *Кыргыз тилинин фонетикасы жана лексикологиясы.* Бишкек: «Алтын-Көл» басмасы.. 2. **Исламбекова, М.** (2014). *Кыргыз тилиндеги сүйлөмдүн синтаксиси.* Бишкек: «Мектеп» басмасы. 3. **Калиева, Н.** (2013). *Кыргыз тилинин жазуу эрежелери.* Бишкек: «Мурас» басмасы. 4. **Нуркулова, С.** (2016). *Кыргыз тилиндеги сөздөрдүн түзүлүшү жана аларды окутуу.* Бишкек: «Билим» басмасы. 5. **Өмүрбекова, Г.** (2015). *Кыргыз тилиндеги стилистика.* Бишкек: «Шамшык» басмасы. 6. **Тилегенов, Б.** (2012). *Кыргыз тилиндеги терминология.* Бишкек: «Университет» басмасы.

« Кыргыз адабиятынын практикалык курсу» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз адабиятынын практикалык курсу
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 6 кредит
Курсу, семестри	2курс 3-4-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Кыргыз адабиятынын практикалык курсу» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз адабиятынын практикалык курсу боюнча студент төмөнкү дисциплиналарды өздөштүргөн болушу керек: • Кыргыз адабиятынын тарыхы • Кыргыз тилинин негиздери • Адабият таанууга киришүү • Көркөм окуу жана көркөм өнөр • Фольклор таануу **Постреквизиттер**: "Кыргыз адабиятынын практикалык курсу" дисциплинасын өздөштүргөндөн кийин студенттер төмөнкү предметтерди ийгиликтүү окуп, тереңдетилген билимге ээ боло алышат: Студент төмөнкү дисциплиналарды өздөштүрүү керек: • Адабий сын жана методология • Адабий тексттин аналитикасы • Адабий аудитория жана коомдук таасир • Көркөм жазуу жана түзүү • Чыгармачылык жазуу Бул дисциплиналар студентке адабий чыгарма менен терең иштөө, чыгармачылыкты өнүктүрүү жана адабий сын боюнча кеңири түшүнүк алууга мүмкүнчүлүк берет.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	Студенттерге кыргыз адабиятынын практикалык курсу дисциплинасынын илимий-дидактикалык негиздери боюнча теориялык маалыматтарды берүү, адабиятты окутуу багытында топтолгон илимий–педагогикалык тажрыйба менен тааныштыруу, аларда профессионалдык билгичтиктерди жана көндүмдөрдү калыптандыруу. **Максаты:** Адабий билим берүүнүн илимий-дидактикалык негиздери: адабиятты окутуунун усулдары, усулдук илимдин өнүгүү тарыхы, окутуунун принциптери, максаты, милдети, мазмуну, каражаттары, формаларын үйрөтүү, чыгармачылык жана сынчыл ойлоосун өнүктүрүү, окуу-илимий ишмердүүлүгүнө ээ кылуу, билим берүүдө компетенттүү мамилени колдоно алууга үйрөтүү. **Милдети***:* - студенттерде жаңы тажрыйбаны өздөштүрүү жөндөмүн өстүрүү, алардын чыгармачыл жана сынчыл ойлоосун өнүктүрүү, окуу-илимий ишмердүүлүгүнө ээ кылуу, билим берүүдө компетенттүү мамилени колдоно алууга үйрөтүү;

	- чыгармалардын тектик өзгөчөлүктөрүн окутууда эске алуу, көркөм чыгарманы окуп-үйрөнүүнүн баскычтарын айрымалай билүү; - кыргыз адабияты боюнча билим берүүнүн стандартын, окуу программаларын, окуу китептерин жана усулдук колдонмолорду талдоого алып, алардын ортосундагы байланышты аныктоо; - окуу материалдарын пландаштыруу, календардык план, күндөлүк сабактын планы, план-конспектинин түзүлүш принциптерин жана структурасын үйрөнүү; - пикирлешүү, оюн баяндоо, түрдүү темадагы тексттерди окуп түшүнүү жана өз алдынча текст түзүү, жазуу иштерин (баяндама, дилбаян, эссе, ж.б.) аткаруу сыяктуу мүмкүнчүлүктөрдү түзүү; - бүгүнкү студенттен эртеңки чыгармачыл мугалим-инсанды даярдоо жана калыптандыруу.
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-14**. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат.
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет** – Кыргыз адабиятынын негизги теорияларын, агымдарын, көркөм чыгармалардын түзүлүшүн жана анализдөө методдорун билет. **Колдонот** – Адабий чыгармаларды талдоо жана практикалык колдонуу ыкмаларын, тексттерди структуралык жана мазмундук жактан изилдөө жолдорун колдонот. **Ээ болот** – Адабий чыгармага баа берүү, аны көркөм жана мазмундук жактан чечмелөө, оозеки жана жазуу жүзүндө ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгүнө ээ болот.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. **1.Сүйүмбаев, Э. (2006).** Кыргыз тилинин морфологиясы. — Бишкек: Кыргыз университети. **2.Тыныстанов, Т. (2003).** Кыргыз тилинин лексикологиясы. — Бишкек: Кыргызстан. **3. Жайчыбекова, Н. (2009).** Сөз түзүү: теория жана практика. — Бишкек: Саякат. **Кошумча адабияттар:** **1.Жумабеков, Т. (2005).** Тил илимдери: морфология жана синтаксис. — Бишкек: Билим. 2.**Балакаев, А. (2007).** Тил таануу жана сөз түзүү. — Алматы: Қазақ университети. **3.Гумилевская, В. Н. (2001).** Лексикология и лексикография. — Москва: Наука.. 4.**Шералиев, Ш. (2010).** Түрк тилдеринин лексикологиясы. — Бишкек: Кыргызстан.. 5.**Пала, М. (2004).** Тюркские языки и словообразование. — Бишкек: Кыргыз университети..

	6. **Зарипова, К. (2015).** Аффиксация жана сөз түзүү. — Бишкек: Кыргыз университети.. 7.**Акимов, С. (2006).** Аффиксалык сөз түзүү: теория жана практика. — Алматы: Қазақ университети. 8.**Миллер, В. (2003).** Словообразование в языках мира. — Москва: Наука.. 9.**Левин, В. (2001).** Типы словообразования в индоевропейских языках. — Санкт-Петербург: Наука. 10.**Тагиев, М. (2004).** Сөз түзүү теориясы жана лексикография — Бишкек: Бишкек университети. 11. **Караев, А. (2012).** Лексикология жана лексикографиялык иш. — Алматы: Қазақ университети.

«Кыргыз элдик оозеки чыгармачылык» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз элдик оозеки чыгармачылык
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	2-курс 3-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Кыргыз элдик оозеки чыгармачылык» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз адабиятынын практикалык курсу, XIX к.ч. кыргыз адабияты, акындар поэзиясы **Постреквизиттер:** Кыргыз адабияты 1980-90жж, кыргыз адабий сынын тарыхы, адабият теориясы, чет элдер адабияты ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	- Кыргыз элдик оозеки чыгармачылык кыргыз адабиятындагы оозеки жанрдык түрлөрдү жана алардын өкүлдөрүн өз ара системалуу түрдө окутуу; - Дүйнөлүк адабий процесс жана анын кыргыз элдик оозщеки чыгармачылыгына тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; - Кыргыз фольклору жана 19-кылымга чейинки кыргыз жазма адабияты менен профессионал жазма адабияттын айырмачылыктарын салыштыруу; - Чыгармачылыкка багыттап окутуу; - Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү терендетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-10.** Окуучулардын ар кандай чөйрөдөгү (акыл, коомдук, моралдык ж.б.) өнүгүү деңгээлин аныктай алат жана ага жараша ар түрдүү терс таасирлерге (зомбулук, ичимдик жана баңги заттарын колдонуу ж.б.) жол бербөө үчүн алдын алуу иштерин жүргүзүүгө

	жөндөмдүү; **КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - оозеки чыгармачылыкты жана тарыхын таанып билет; - кыргыз фольклорунун, оозеки адабий чыгармаларда берилишин; **Колдонот:** - кыргыз фольклору боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - элдик оозеки чыгармачылыгын, андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** - кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Кыргыз элинин оозеки чыгармачылыгынын тарыхынын очерки” Ф-1973 2. Балдар фольклору «Эл адабияты» сериясынын 12-тому. Б-2002 **а. Кошумча адабияттар:** 3. Т.Танаев «Кыргыз фольклорундагы лирикалык жанрлар» - Ош., -1998, 4. Эл адабияты сериясынын бардык томдуктары Б-2003

«Кыргыз адабияты 1920-1940-жж» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз адабияты 1920-1940-жж
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	3-курс 5-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	« Кыргыз адабияты 1920-1940-жж» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз адабиятынын практикалык курсу, кыргыз эл оозеки чыгармачылыгы, XIX к.ч. кыргыз адабияты, акындар поэзиясы **Постреквизиттер:** Кыргыз адабияты 1950-70жж, кыргыз адабияты 1980-90-жж., кыргыз адабий сынын тарыхы, адабият теориясы ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	- 20-кылымдын 20-40-жж кыргыз адабиятындагы жанрдык түрлөрдү жана алардын өкүлдөрүн өз ара системалуу түрдө окутуу; - Дүйнөлүк адабий процесс жана анын кыргыз адабиятына тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; - Кыргыз фольклору жана 19-кылымга чейинки кыргыз жазма адабияты менен профессионал жазма адабияттын айырмачылыктарын салыштыруу; - СССРдин жүргүзгөн саясатындагы кыргыз адабиятынын эбегейсиз ордун көрсөтүү; - Чыгармачылыкка багыттап окутуу; - Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү терендетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-15.** Тексттердин ар түрдүү типтерин лингвистикалык (адабият таануучулук дагы) көз караштa өз алдынча анализдөөгө, чечмелөөгө жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - адабият теориясын жана тарыхын таанып билет; - кыргыз маданиятынын, тарыхынын адабий чыгармаларда берилишин;

	Колдонот: - кыргыз адабияты боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - адабият теориясын андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** - кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Кыргыз адабиятынын тарыхы (20-кылымдын кыргыз адабияты) 1-том Бишкек "Аврасия пресс" 2015 2. Кыргыз адабиятынын тарыхы (20-кылымдын адабияты) 6-том Бишкек "Кут бер" 2017 3. Классикалык изилдөөлөр жана тексттер. Адабият таануу 9-китеп Бишкек "ПОЛИГРАФБУМРЕСУРСЫ" 2018 **Кошумча адабияттар:** 1. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: Окурмандын китеп текчесине 40 томдук Бишкек "ПРИНТ-ЭКСПРЕСС" 2016-ж 2. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: Окурмандын китеп текчесине 40 томдук Бишкек "КУТ-БЕР" 2017-ж 3. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: Окурмандын китеп текчесине 40 томдук Бишкек "ТУРАР" 2018-ж 4. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: Классикалык изилдөөлөр жана тексттер Адабият таануу 7-13 томдуктар Бишкек "ПОЛИГРАФБУМРЕСУРСЫ" 2018-ж 5. Артыкбаев К. Кыргыз совет адабияты тарыхы. – Ф.: Мектеп, 1982 6. Асаналиев К. Тандалмалар. Жыйнак.-Ф.: Кыргызстан, 1983 7. Асаналиев К. Эстетикалык жаңы сапаттарга. – Ф.:Кыргызстан. 8. Асанбеков С. Азыркы кыргыз драматургиясы. – Ф.: Кыргызстан, 1980 9. Аскаров Т. Жаңыруунун жолунда. – Ф.: Кыргызстан, 1983 10. Жигитов С. 20-к 20-жылдардагы кыргыз адабияты. – Ф.: Илим, 1984

«Кыргыз адабияты 1950-1970-жж» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз адабияты 1950-1970-жж
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	3-курс 6-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Кыргыз адабияты 1950-1970-жж» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз адабиятынын практикалык курсу, кыргыз эл оозеки чыгармачылыгы, XIX к.ч. кыргыз адабияты, кыргыз адабияты 1920-40-жж", акындар поэзиясы **Постреквизиттер:** Кыргыз адабияты 1980-90жж, кыргыз адабий сынын тарыхы, адабият теориясы, чет элдер адабияты ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	- 20-кылымдын 50-70-жж кыргыз адабиятындагы жанрдык түрлөрдү жана алардын өкүлдөрүн өз ара системалуу түрдө окутуу; - Дүйнөлүк адабий процесс жана анын кыргыз адабиятына тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; - Кыргыз фольклору жана 19-кылымга чейинки кыргыз жазма адабияты менен профессионал жазма адабияттын айырмачылыктарын салыштыруу; -СССРдин жүргүзгөн саясатындагы кыргыз адабиятынын эбегейсиз ордун көрсөтүү; -Чыгармачылыкка багыттап окутуу; -Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү тереңдетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ;

	КК-15. Тексттердин ар түрдүү типтерин лингвистикалык (адабият таануучулук дагы) көз караште өз алдынча анализдөөгө, чечмелөөгө жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - адабият теориясын жана тарыхын таанып билет; - кыргыз маданиятынын, тарыхынын адабий чыгармаларда берилишин; **Колдонот:** - кыргыз адабияты боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - адабият теориясын андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** - кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Кыргыз адабиятынын тарыхы (20-кылымдын адабияты) 6-7-9-том Бишкек “Кут бер” 2017 2. Классикалык изилдөөлөр жана тексттер. Адабият таануу 7-8-9-10-11-12-13-китеп Бишкек “ПОЛИГРАФБУМРЕСУРСЫ” 2018 3. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: “Окурмандын китеп текчеси” сериясы 40 томдук Бишкек “ПРИНТ-ЭКСПРЕСС” 2015-2018-жж 4. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтуну “Азыркы кыргыз адабияты” Бишкек “Бийиктик Плюс” 2015-ж 5. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институт Адабияттаануу 7-8-9-10-11-12-китеп. Бишкек: “ПОЛИГРАФБУМЕРЕСУРСЫ” 2018-ж **Кошумча адабияттар:** 1. Артыкбаев К. Кыргыз совет адабияты тарыхы. – Ф.: Мектеп, 1982 2. Асаналиев К. Тандалмалар. Жыйнак.-Ф.: Кыргызстан, 1983 3. Асаналиев К. Эстетикалык жаңы сапаттарга. – Ф.:Кыргызстан. 4. Асанбеков С. Азыркы кыргыз драматургиясы. – Ф.: Кыргызстан, 1980 5. Аскаров Т. Жаңыруунун жолунда. – Ф.: Кыргызстан, 1983 6. Жигитов С. 20-к 20-жылдардагы кыргыз адабияты. – Ф.: Илим, 1984

	7. Асанбеков С. Азыркы кыргыз драматургиясы. – Ф.: Кыргызстан, 1980 8. Аскаров Т. Жаңыруунун жолунда. – Ф.: Кыргызстан, 1983 9. Жигитов С. 20-к 20-жылдардагы кыргыз адабияты. – Ф.: Илим, 1984

«Кыргыз адабияты 1980-90-жж» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз адабияты 1980-1990-жж
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 2 кредит
Курсу, семестри	4-курс 8-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Кыргыз адабияты 1980-1990-жж» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз адабиятынын практикалык курсу, кыргыз эл оозеки чыгармачылыгы, XIX к.ч. кыргыз адабияты, кыргыз адабияты 1920-40-жж, акындар поэзиясы, кыргыз адабияты 1950-70-жж **Постреквизиттер:** “Кыргыз адабияты 1980-90-жж” курсунун постреквизиттери төмөнкү дисциплиналарды камтышы мүмкүн: Орус адабияты, кыргыз адабий сынын тарыхы, адабият теориясы, чет элдер адабияты ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	-20-кылымдын 80-90-жж кыргыз адабиятындагы жанрдык түрлөрдү жана алардын өкүлдөрүн өз ара системалуу түрдө окутуу; -Дүйнөлүк адабий процесс жана анын кыргыз адабиятына тийгизген таасири тууралуу жалпы түшүнүк берүү; -Кыргыз фольклору жана 20-кылымга чейинки кыргыз жазма адабияты менен профессионал жазма адабияттын айырмачылыктарын салыштыруу; -СССРдин жүргүзгөн саясатындагы кыргыз адабиятынын эбегейсиз ордун көрсөтүү; -Чыгармачылыкка багыттап окутуу; -Тиешелүү окутуу тилинде негизги окурмандык компетенттүүлүктөрдү терендетүү жана жакшыртуу.
Компетенциялар:	**КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү; **КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-15.** Тексттердин ар түрдүү типтерин лингвистикалык (адабият таануучулук дагы) көз караште өз алдынча анализдөөгө, чечмелөөгө жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - адабият теориясын жана тарыхын таанып билет;

	- кыргыз маданиятынын, тарыхынын адабий чыгармаларда берилишин; **Колдонот:** - кыргыз адабияты боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; - адабият теориясын андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** - кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; - адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр менен байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Кыргыз адабиятынын тарыхы (20-кылымдын адабияты) 6-7-10-том Бишкек “Кут бер” 2017 2. Классикалык изилдөөлөр жана тексттер. Адабият таануу 7-8-9-10-11-12-13-китеп Бишкек “ПОЛИГРАФБУМРЕСУРСЫ” 2018 3. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: “*Окурмандын китеп текчеси*” сериясы 40 томдук Бишкек “ПРИНТ-ЭКСПРЕСС” 2015-2018-жж 4. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтуну “Азыркы кыргыз адабияты” Бишкек “Бийиктик Плюс” 2015-ж 5. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институт Адабияттаануу 7-8-9-10-11-12-китеп. Бишкек: “ПОЛИГРАФБУМЕРЕСУРСЫ” 2018-ж **Кошумча адабияттар:** 1. Артыкбаев К. Кыргыз совет адабияты тарыхы. – Ф.: Мектеп, 1982 2. Асаналиев К. Тандалмалар. Жыйнак.-Ф.: Кыргызстан, 1983 3. Асаналиев К. Эстетикалык жаңы сапаттарга. – Ф.: Кыргызстан. 4. Асанбеков С. Азыркы кыргыз драматургиясы. – Ф.: Кыргызстан, 1980 5. Аскаров Т. Жаңыруунун жолунда. – Ф.: Кыргызстан, 1983 6. Жигитов С. 20-к 20-жылдардагы кыргыз адабияты. – Ф.: Илим, 1984

«Түркология» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Түркология
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	4-курс 4-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Түркология» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизити:** Бул дисциплинаны окутууга киришүү үчүн студенттердин алдын ала өздөштүрүүсү керек болгон билимдер, көндүмдөр жана компетенциялар. Туркология дисциплинасын окутуу үчүн төмөнкүлөр болушу мүмкүн: 6. **Тил теориясы**: Студенттер тилдин негизги принциптерин, тилдин структурасын (лексика, грамматика, фонетика, синтаксис) жана тилдин иштөө механизмдерин билиши керек. Бул тилдердин ар кандай аспекттерин түшүнүүгө жана анализдөөгө көмөк берет. 7. **Филология**: Жалпы филологиялык негиздерди жана тилдерди салыштырмалуу изилдөөнү билүү. Филологиянын негиздери, анын тарыхы, анын ичинде тилдердин өнүгүшү, алардын классификациясы жана негизги теориялары жөнүндө түшүнүк болуусу зарыл. 8. **Кыргыз тили жана адабияты**: Студенттер кыргыз тилинин лексикасын, грамматикасын, синтаксисин, фонетикасын жана кыргыз адабиятынын негиздерин өздөштүрүшү керек. Бул түрк тилдери арасында өзгөчөлүктөрдү салыштырып, аларды терең түшүнүүгө мүмкүнчүлүк берет. 9. **Этнография жана маданияттар аралык изилдөөлөр**: Туркологиянын маанилүү бөлүгү болгон маданияттар аралык изилдөөлөрдү түшүнүү үчүн жалпы этнография, коомдук жана маданий аспекттер боюнча түшүнүк болушу керек. 10. **Адабий теория жана текст аналитикасы**: Түрк адабиятынын негиздерин, адабий теорияны жана тексттерди анализдөө жөндөмдөрүн билиш керек. Адистик чыгармачылык жана көркөмдүк аспекттерди талдоо көндүмдөрү маанилүү. **Постреквизити:** Бул дисциплина окутулгандан кийин студенттердин өздөштүргөн билимдери жана көндүмдөрү негизинде аларды дагы тереңдетип жана кеңейтип үйрөнүү үчүн талап кылынган кийинки дисциплиналар. Туркология дисциплинасынан кийинки постреквизиттер төмөнкүлөр болушу мүмкүн: 7. **Түрк тилдеринин салыштырма грамматикасы**: Түрк тилдеринин грамматикалык структураларын салыштырмалап, ал тилдердин өзгөчөлүктөрүн терең изилдөө. Бул дисциплина студенттерге түрк тилдеринин грамматикалык жана синтаксистик өзгөчөлүктөрүн дагы жакшыраак түшүнүүгө жардам берет. 8. **Түрк адабиятынын изилдөөлөрү**: Түрк тилдеринде жазылган адабий чыгармаларды терең анализдөө. Студенттерге түрк адабиятынын негизги классификациялары, авторлорунун чыгармалары, адабий кыймылдар жана алардын дүйнөдөгү орду боюнча кеңири маалымат берилет.

	9. **Түрк маданияты жана этнографиясы**: Түрк тилдүү элдердин маданиятын, анын ичинде түрдүү аймактардагы этнографиялык жана маданий өзгөчөлүктөрүн изилдөө. Бул дисциплина студенттерге түрк маданиятынын коомдогу ролун жана анын өзгөрүүсүн терең түшүнүүгө мүмкүнчүлүк берет. 10. **Көркөм жана изилдөөчү жазуу техникасы**: Түрк тилдеринде илимий, адабий жана жазуу ишмердүүлүгүнө байланыштуу терең билимдерди иштеп чыгуу. Бул дисциплина студенттерге түрк тилдеринде илимий макалалар, адабий изилдөөлөр, отчеттор жана башка тексттерди түзүү жөндөмдөрүн арттырууга мүмкүндүк берет. 11. **Түркологиялык изилдөөлөрдүн ыкмалары**: Түркологияга байланыштуу изилдөөлөрдү жүргүзүүнүн методологиясын жана ыкмаларын терең үйрөнүү. Студенттер түрк тилдери жана маданияты боюнча илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүгө даяр болушат. 12. **Түрк тилиндеги котормо ишмердүүлүгү**: Түрк тилиндеги котормочулук ишмердүүлүгүн өркүндөтүү. Студенттер түрк тилдеринде жазылган тексттерди башка тилдерге жана тескерисинче котормо иштерин жүргүзүү жөндөмдүүлүктөрүн жакшыртышат.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	**Түркология дисциплинасынын максаты:** Түркология дисциплинасын окутуунун негизги максаты — студенттерге түрк тилдери жана түрк маданияты жөнүндө терең билимин берүү, түрк дүйнөсүнүн тилдери, адабияты, тарыхы жана маданияты боюнча жалпы түшүнүк алып, алардын өз ара байланышын жана түрк дүйнөсүнүн өзгөчөлүктөрүн тереңирээк түшүнүүгө шарт түзүү. Бул дисциплина түрк тилдеринин, анын ичинде түрк тилдүү элдердин маданий мурасын жана дүйнөлүк цивилизацияга кошкон салымдарын изилдөөгө багытталган. **Туркология дисциплинасын окутуунун милдеттери:** 1. **Түрк тилдеринин системасын жана өзгөчөлүктөрүн** үйрөтүү, алардын тарыхий өнүгүүсүн жана өнүгүү этаптарын изилдөө. 2. Түрк тилдеринин **структурасын**, грамматикасын, лексикасын, фонетикасын, синтаксисин жана семантикасын терең үйрөтүү. 3. Түрк дүйнөсүнүн **адабияты**, **тарыхы** жана **маданияты** тууралуу билим берүү. 4. Түрк тилдүү элдердин **маданият аралык байланышын**, алардын дүйнөлүк маданиятка кошкон салымдарын изилдөө. 5. Студенттерди **көп тилдүү байланыш** орнотуу жана түрк тилдеринде жазылган адабий чыгармаларды түшүнүү жана талдоо көндүмдөрү менен камсыз кылуу. 6. **Түркологиялык изилдөөлөрдүн** методологиясын жана түрк тилдери боюнча жүргүзүлгөн изилдөөлөрдү пайдаланып, студенттердин илимий ишмердүүлүгүн колдоо. 7. Түрк тилдери жана адабияты боюнча студенттердин **аналитикалык жана сынчыл ойлонуу** жөндөмдөрүн өнүктүрүү.
Компетенциялар:	**КК-1.** Кесиптик маселелерди чечүүдө психологиялык-педагогикалык билимди колдоно алат жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-2**. Методикалык маселелерди чечүү ыкмаларын (моделдер, методика, окутуунун технологиялары жана ыкмалары) билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга

	жөндөмдүү; **КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-4**. Окутулгандарды социалдаштыруунун ыкмаларын, техникасын, методикасын билет жана окуучулардын кесиптик өзүн-өзү аныктоосу үчүн шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** -Түркология тармагындагы негизги теорияларды, принциптерди жана ыкмаларды билет. -Түрк тилдеринин классификациясын жана алардын грамматикалык, лексикалык, фонетикалык өзгөчөлүктөрүн билет. -Түрк элдеринин маданияты, адабияты жана тарыхы жөнүндө маалыматка ээ болот. -Түрк тилдеринин жазуу системаларын, жазма эстеликтерин жана алардын маани мазмунун билет. **Колдонот:** -Түркология боюнча алынган билимдерди тилдерди изилдөөдө, түрк тилдеринин өнүгүшүн жана өзгөрүүлөрүн анализдөөдө колдонот. -Түрк тилдеринин жазуу ыкмалары жана грамматикасын, сөз түзүлүшүн жана сөз жаратууну колдонуп, сүйлөө жана жазуу процесстерин түшүндүрөт. -Түрк элдеринин маданиятын, адабияты жана тарыхын изилдеп, түрк тилинде жазылган адабий чыгармаларды талдайт. **Ээ болот:** -Түркологиялык изилдөөлөрдү жүргүзө алат, түрк тилдеринин тарыхын, алфавиттеринин жана жазуу эстеликтеринин өнүгүүсүн терең түшүнөт. -Түрк элдеринин адабиятын, маданиятын жана тарыхын ар тараптуу изилдеп, бул маалыматты практикалык жана академиялык иштерде колдонууга жөндөмдүү болот. -Түрк тилдеринин диахрониялык жана синхрониялык аспектилерин изилдөөгө жана салыштырууга, түрк тилдеринин өзгөчөлүктөрүн аныктоого мүмкүндүк берет.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Асанов С. “Орхон-Энисей жазма Эстеликтери”, 2. Абрамзон“Кыргыздар” 2-том. Тюркский язык Б.1996ж 3..Сартбаев К. К. *Түркологияга киришүү (лекция материалдары)*. “Мектеп” басмасы. Фрунзе, 1987 4. .Кыргыз тилинин тарыхый лексикасынын очерктери. –Бишкек, 1991. **Кошумча адабияттар:** 1. Ахматов Т.К. Звуковой строй современного киргизского языка. Фрунзе, 1970. 2. Баранов Х.К. Арабско-русский словарь. –М., 1977. 3. Баскаков Н.А. Тюркские языки. –М., 1960. 4. Баскаков Н.А. Историко-типологическая морфология тюркских языков. М., 1979.

	5. Абрамзон С. М. Киргизы и их этногенетические и историко-культурные связи. Ленинград, 1971. 6.Баскаков Н.А. Историко-типологическая морфология тюркских языков. М., 1979. 7.Бембеев Е.В. Лингвистическое описание памятника старокалмыцкой (ойратской) письменности 8. Абрамзон С. М. Киргизы и их этногенетические и историко-культурные связи. Ленинград, 1971. 9.Сыдыков С., Конкобаев К., Байыркы Түрк жазма эстеликтери Б . 2002. 10.Малов С. Е. Памятник древне-тюркский письменности М. 1951. 11.Асанбеков А. Орхон-Энисей жазма эстеликтеринин философиясы. Б.2002. 12.Биздин Кыргызстан: Популярдуу тарыхый энциклопедия (байыркы мезгилден XIX кылымдын аягына чейин) / Автору акад. В.М.Плосских. –Бишкек, 2004.

« Чыгыш жана КМШ элинин адабияты» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Чыгыш жана КМШ элинин адабияты
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	2-курс 4-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	« Чыгыш жана КМШ элинин адабияты» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер** (алдын ала изилдөөгө талап кылынган дисциплиналар) Чыгыш жана КМШ элинин адабияты дисциплинасын окутууда төмөнкүлөрдү камтыйт: 1. **Кыргыз адабиятынын тарыхы** – Кыргыз адабиятынын негизги этаптары, аңыздар жана эпикалык чыгармалар тууралуу түшүнүк. 2. **Жалпы адабият теориясы** – Адабияттын негизги теориялык түшүнүктөрү, жанрлар, формалар, сюжет жана композиция тууралуу билим. 3. **Дүйнөлүк адабиятынын тарыхы** – Чыгыш жана Батыш адабиятынын негизги агымдары, чыгармалары жана адабий өнүгүүсү тууралуу жалпы түшүнүк. 4. **Филологиялык негиздер** – Тил теориясы, лексика, морфология жана синтаксис боюнча билимдер. 5. **Маданият жана философия** – Чыгыш жана КМШ элдеринин дүйнөтаптысы, маданий баалуулуктары, дүйнөлүк жана жергиликтүү философиялык мектептер. **Постреквизиттер** (изилденген дисциплинадан кийинки этаптардагы билимдер) Чыгыш жана КМШ элинин адабияты дисциплинасын окутуудан кийин төмөнкүлөрдү камтыйт: 1. **Тарыхый жана маданий изилдөөлөр** – Чыгыш жана КМШ элинин адабиятындагы тарыхый жана маданий контексттерди терең талдоо. 2. **Адабияттын теориялык аспекттери** – Адабияттын структурасы, жанрлар, темалар, көркөмдүк өзгөчөлүктөрүн изилдөө. 3. **Машыктыруучу адабий изилдөө** – Адабий тексттерди талдоо, аналитикалык, синтетикалык жана салыштырмалуу изилдөөлөр жүргүзүү. 4. **Көркөм тексттерди жазуу жана редакциялоо** – Жаңы адабий чыгармаларды жазуу, сынчыл анализ жана редактордук иш. 5. **Литературология жана культурология** – Адабият жана маданияттын ортосундагы байланышты терең изилдөө. 6. **Түркология жана түркологикалык изилдөөлөр** – Түрк жана Чыгыш элдеринин адабиятын салыштырма түрдө изилдөө.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	Студенттерге Чыгыш жана КМШ элинин адабияты дисциплинасынын илимий-дидактикалык негиздери боюнча теориялык маалыматтарды берүү, адабиятты окутуу багытында топтолгон илимий–педагогикалык тажрыйба менен тааныштыруу,

	аларда профессионалдык билгичтиктерди жана көндүмдөрдү калыптандыруу. **Максаты:** Чыгыш жана КМШ (Көз карандысыз мамлекеттердин шериктештиги) мамлекеттеринин адабий мурасын, анын тарыхый, маданий жана көркөм өнүгүү жолдорун изилдөө. Студенттерге чыгыш жана КМШ элдеринин адабий агымдары, стилдери жана адабий баалуулуктары тууралуу терең түшүнүк берүү. **Милдеттери:** 1. **Чыгыш жана КМШ элдеринин адабий өнүгүүсү** – Адабий агымдардын, философиялык, поэтикалык жана көркөм жааттардагы жетишкендиктердин изилдениши. 2. **Чыгармачылыкты анализдөө** – Адабий чыгармаларды мазмундук жана форма боюнча талдоо, жазуу стилдери жана түрлөрүн белгилөө. 3. **Маданий жана адабий байланыштарды түшүнүү** – Чыгыш жана КМШ элинин адабияттарынын өз ара таасирлерин жана байланыштарын изилдөө. 4. **Чыгыш жана КМШ элинин адабиятын салыштырып изилдөө** – Түрдүү элдердин адабий салттарын салыштырып, алардын өзгөчөлүктөрүн жана окшоштуктарын анализдөө. 5. **Адабий баалуулуктарды сактоо жана өнүктүрүү** – Чыгыш жана КМШ элдеринин адабий мурастарын сактоо жана келечек муундарга жеткирүү
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабыл-доо, түшүнүү, ошон-дой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-14**. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет** – Кыргыз адабиятынын негизги теорияларын, агымдарын, көркөм чыгармалардын түзүлүшүн жана анализдөө методдорун билет. **Колдонот** – Адабий чыгармаларды талдоо жана практикалык колдонуу ыкмаларын, тексттерди структуралык жана мазмундук жактан изилдөө жолдорун колдонот. **Ээ болот** – Адабий чыгармага баа берүү, аны көркөм жана мазмундук жактан чечмелөө, оозеки жана жазуу жүзүндө ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгүнө ээ болот.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. **Ниязбек, Т.** (2006). Кыргыз адабиятынын тарыхы. – Бишкек: Кыргыз университети. 2. **Абдыкадырова, Р.** (2012). Чыгыш жана КМШ элинин адабияты. – Бишкек: Кыргыз билим берүү академиясы. 3. **Бекмаматов, М.** (2011). Чыгыш элдеринин адабиятынын негиздери. – Бишкек: Тилим.

	4. **Шаршенова, К.** (2008). Түрк жана Чыгыш адабиятынын салыштырмалык изилдөөлөрү. – Бишкек: Эльдияр. 5. **Айтматов, Ч.** (2009). Кыргыз жазмачылыгы жана адабий процесс. – Бишкек: Сөз. 6. **Рахматуллаев, А.** (2015). Кыргыз элинин эпостору жана чыгыш адабияты. – Бишкек: Жоомарт. 7. **Каримов, Х.** (2007). Чыгыш адабиятынын көз караштары. – Алматы: Жазушы. 8. **Акиев, Б.** (2004). Кыргызстандагы адабий жыйындар. – Бишкек: Садир. 9. **Сагындыкова, А.** (2010). Чыгыш жана КМШ адабиятынын теориясы. – Бишкек: Талап. 10. **Абдиев, С.** (2013). КМШ элинин поэзиясы. – Алматы: Ала-Тоо. **Кошумча адабияттар:** 1. **Зейналов, М.** (2014). Чыгыштагы классикалык адабияттардын эволюциясы. – Ташкент: Элкарт. **2. Шукурова, Н.** (2011). Түрк дүйнөсүнүн адабияты. – Алматы: Қазақ университети. **3. Бабажанов, А.** (2010). Чыгыш поэзиясы: теоретикалык негиздер. – Бишкек: Мектеп. **4. Абдрахманова, М.** (2012). Чыгыш адабиятынын филологиялык аспектиси. – Бишкек: КУУ. **5. Султанов, Т.** (2008). КМШ элинин жаңы адабий агымдары. – Москва: Сибирь университети. **6. Мамбеталиева, Б.** (2009). Кыргыз элинин чыгыш адабияты менен байланышы. – Бишкек: Эркиндик. **7. Абдразакова, З.** (2014). Чыгыш жазмачылары жана алардын эпистолярдык мурасы. – Алматы: Жазушы. **8. Садыкова, Г.** (2016). Түрк тилиндеги калыс адабий таасирлер. – Бишкек: Адилет. **9. Турсунов, А.** (2011). Түрк жана араб адабиятынын салыштырмалык аспектиси. – Стамбул: Гүлистан. **10.Гафурова, И.** (2017). Чыгыштагы адабий традицияларды сактоо жана өнүктүрүү. – Алматы: Ақпарат.

«Чет элдер адабияты» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Чет элдер адабияты
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	4-курс 8-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	« Чет элдер адабияты » дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер**: 1. **Кыргыз адабияты** – Студенттер кыргыз адабиятынын негизги теорияларын жана тарихын билиши керек, анткени көпчүлүк чет элдик авторлордун чыгармалары кыргыз адабиятына таасир эткен. 2. **Адабият теориясы** – Чет элдер адабиятынын негиздерин түшүнүү үчүн жалпы адабият теориясынан билимдер зарыл. 3. **Адабий сын** – Адабий чыгармаларды түшүнүү жана анализдөө үчүн адекваттуу сын ыкмаларына ээ болуу маанилүү. 4. **Тарых жана маданият** – Чет элдик жазуучулардын чыгармаларын жана алардын коомдогу ордун түшүнүү үчүн жалпы тарыхий жана маданий билимдер. 5. **Гуманитардык илимдердин негиздери** – Философия, психология, социология сыяктуу дисциплиналардан негизги түшүнүктөрдү билүү. **Постреквизиттер** (изилденген дисциплинадан кийинки этаптардагы билимдер) Чет элдер адабияты дисциплинасын окутуудан кийин төмөнкүлөрдү камтыйт: 1. **Адабий анализ жана интерпретация** – Чет элдер адабияты боюнча алынган билимдерди пайдаланып, адабий тексттерди терең анализдөө жана интерпретациялоо. 2. **Чет тилдери** – Чет элдер адабиятын түздөн-түз түшүнүү үчүн жана анын ордуна келген тилдерде жазылган чыгармаларды окуу мүмкүнчүлүгүн алуу. 3. **Адабий баалоо** – Чет элдик чыгармалардын эстетикалык жана этикалык маанилерин баалоо, анын маданий контекстиндеги ордун түшүнүү. 4. **Маданий жана тарыхый изилдөөлөр** – Чет элдик адабияты түшүнүү үчүн конкреттүү маданияттардагы адабий процесс жана тарыхый окуяларды изилдөө. 5. **Улуу жана учурдагы авторлордун чыгармаларын өздөштүрүү** – Чет элдик белгилүү жазуучулардын чыгармалары менен таанышып, алардын адабий мурасын түшүнүү. 6. **Адабий теорияларды салыштыруучу изилдөөлөр** – Түрдүү адабий мектептердин жана теориялардын ортосундагы байланышты, салыштырууларды жана каршылыктарды талдоо.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	**Максаты:** Чет элдер адабияты дисциплинасын окутуунун негизги максаты — студенттерге дүйнөлүк адабиятынын негизги агымдарын,

	адистешкен жанрларын, белгилүү жазуучуларынын чыгармаларын жана алардын адабий, маданий таасирин түшүндүрүү. Мындан тышкары, студенттерге ар кандай адабий мектептердин, стильдердин жана теориялардын өзгөчөлүктөрүн билип, дүйнөлүк адабиятка болгон көз караштарын кеңейтүү. **Милдеттери:** **Дүйнөлүк адабиятынын негиздерин окутуу:**Студенттерге дүйнөлүк адабияттын эң маанилүү авторлору жана алардын чыгармалары тууралуу жалпы түшүнүк берүү. Адабий мектептер, агымдар жана жанрлар боюнча билимдерди берүүгө багыттоо. **Адабий анализ ыкмаларын үйрөтүү:**Чет элдер адабиятынын тексттерин терең анализдөөгө, анын формасын, стилин, мазмунун жана философиясын түшүнүүгө үйрөтүү. **Көркөм чыгармачылыкты жана эстетиканы үйрөнүү:**Чет элдик жазуучулардын чыгармаларындагы көркөмдүк баалуулуктарды жана эстетикалык караштарды анализдөө. Көркөм сөз, символдор, метафоралар жана башка адабий каражаттарды туура колдонуу. **Чет тилдерде жазылган адабий чыгармаларды түшүнүү:**Чет тилиндеги чыгармаларга түздөн-түз маани берүү жана алардын мазмунун түшүнүү. Адаптацияланган котормолорду салыштырып, оригинал текстти түшүнүүгө басым жасоо. **Адабий процесстердин тарыхый жана маданий контекстин түшүнүү:**Ар бир автордун чыгармачылыгын жана анын учурдагы адабий тенденциялар менен байланышкан ордун анализдөө. Тарыхый, маданий жана социалдык өзгөрүүлөрдүн адабиятка тийгизген таасирин түшүнүү. **Жазуучулардын дүйнөлүк адабиятка кошкон салымын ачуу:** Белгилүү дүйнөлүк жазуучулардын чыгармачылыгын жана алардын адабий мурасын терең түшүнүп, дүйнөлүк адабияттагы ордун аныктоо. **Салыштырма адабий изилдөөлөрдү жүргүзүү:**Чет элдер адабияты менен кыргыз адабиятынын байланышын изилдөө, өз ара салыштырууларды жүргүзүү. Ар кыл өлкөлөрдөгү жазуучулардын чыгармачылыгынын өзгөчөлүктөрүн белгилөө. **Адабий мурасын жана анын заманбап таасирин баалоо:**Чет элдер адабиятынын заманбап дүйнөгө тийгизген таасирин түшүнүү, адабий жана социалдык өзгөрүүлөрдүн жалпы адабий процесстерге кандайча таасир эткенин аныктоо.
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабыл-доо, түшүнүү, ошон-дой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-14**. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет** – Кыргыз адабиятынын негизги теорияларын, агымдарын, көркөм чыгармалардын түзүлүшүн жана анализдөө методдорун билет.

	Колдонот – Адабий чыгармаларды талдоо жана практикалык колдонуу ыкмаларын, тексттерди структуралык жана мазмундук жактан изилдөө жолдорун колдонот. **Ээ болот** – Адабий чыгармага баа берүү, аны көркөм жана мазмундук жактан чечмелөө, оозеки жана жазуу жүзүндө ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгүнө ээ болот.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 11. **Ниязбек, Т.** (2006). Кыргыз адабиятынын тарыхы. – Бишкек: Кыргыз университети. 12. **Абдыкадырова, Р.** (2012). Чыгыш жана КМШ элинин адабияты. – Бишкек: Кыргыз билим берүү академиясы. 13. **Бекмаматов, М.** (2011). Чыгыш элдеринин адабиятынын негиздери. – Бишкек: Тилим. 14. **Шаршенова, К.** (2008). Түрк жана Чыгыш адабиятынын салыштырмалык изилдөөлөрү. – Бишкек: Эльдияр. 15. **Айтматов, Ч.** (2009). Кыргыз жазмачылыгы жана адабий процесс. – Бишкек: Сөз. 16. **Рахматуллаев, А.** (2015). Кыргыз элинин эпостору жана чыгыш адабияты. – Бишкек: Жоомарт. 17. **Каримов, Х.** (2007). Чыгыш адабиятынын көз караштары. – Алматы: Жазушы. 18. **Акиев, Б.** (2004). Кыргызстандагы адабий жыйындар. – Бишкек: Садир. 19. **Сагындыкова, А.** (2010). Чыгыш жана КМШ адабиятынын теориясы. – Бишкек: Талап. 20. **Абдиев, С.** (2013). КМШ элинин поэзиясы. – Алматы: Ала-Тоо. **Кошумча адабияттар:** 1. **Зейналов, М.** (2014). Чыгыштагы классикалык адабияттардын эволюциясы. – Ташкент: Элкарт. **2. Шукурова, Н.** (2011). Түрк дүйнөсүнүн адабияты. – Алматы: Қазақ университети. **3. Бабажанов, А.** (2010). Чыгыш поэзиясы: теоретикалык негиздер. – Бишкек: Мектеп. **4. Абдрахманова, М.** (2012). Чыгыш адабиятынын филологиялык аспектиси. – Бишкек: КУУ. **5. Султанов, Т.** (2008). КМШ элинин жаңы адабий агымдары. – Москва: Сибирь университети. **6. Мамбеталиева, Б.** (2009). Кыргыз элинин чыгыш адабияты менен байланышы. – Бишкек: Эркиндик. **7. Абдразакова, З.** (2014). Чыгыш жазмачылары жана алардын эпистолярдык мурасы. – Алматы: Жазушы. **8. Садыкова, Г.** (2016). Түрк тилиндеги калыс адабий таасирлер. – Бишкек: Адилет. **9. Турсунов, А.** (2011). Түрк жана араб адабиятынын салыштырмалык аспектиси. – Стамбул: Гүлистан. **10.Гафурова, И.** (2017). Чыгыштагы адабий традицияларды сактоо жана өнүктүрүү. – Алматы: Ақпарат.

« Стилистика» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	**Стилистика**
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 2 кредит
Курсу, семестри	4-курс 8-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Стилистика» — тил илиминин маанилүү бөлүгү болуп саналат жана ал тилдин көркөм, функционалдык, экспрессивдик мүмкүнчүлүктөрүн, тилдик каражаттардын колдонулушунун түрдүү шарттарын үйрөтөт. Бул курс аркылуу студенттер тилдин көркөмдүк мүнөздөмөлөрүн, функционалдык стилдерди, стилистикалык каражаттарды терең өздөштүрөт жана жазма, оозеки тилдин колдонмо деңгээлинде анализ жүргүзүү көндүмдөрүнө ээ болушат. Курс кыргыз тилинин стилистикалык мүмкүнчүлүктөрүн илимий-практикалык негизде талдап түшүнүүгө жардам берет. Ал тилдин коомдогу ар түрдүү функцияларын, аларга ылайык стилдерди жана алардын өзгөчөлүктөрүн терең түшүндүрүүгө багытталган. **Пререквизиттер** • Тил илимине киришүү • Фонетика, морфология, синтаксис, лексикология • Кыргыз адабиятынын негиздери • Окутуунун методикасы (филология багыты үчүн) **Постреквизиттер** • Текст стилистикасы • Көркөм текстти лингвистикалык талдоо • Адабий редакциялоо жана коррекция • Илимий-изилдөө иштери (курстук/дипломдук)
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	Студенттерге стилистика дисциплинасынын илимий-дидактикалык негиздери боюнча теориялык маалыматтарды берүү, адабиятты окутуу багытында топтолгон илимий–педагогикалык тажрыйба менен тааныштыруу, аларда профессионалдык билгичтиктерди жана көндүмдөрдү калыптандыруу. **Максаты:** Студенттерге кыргыз тилинин стилистикалык системасы, функционалдык стилдери жана аларга мүнөздүү тилдик каражаттар жөнүндө терең теориялык жана практикалык билим берүү; тилдин көркөм жана ишмердик жаатындагы колдонулушун талдай билүү көндүмүн калыптандыруу. **Милдеттери** • Стилистика илиминин предмети жана анын башка тил илимдери менен байланышын ачып берүү; • Тилдин көркөмдүк жана функционалдык өзгөчөлүктөрүн үйрөтүү; • Функционалдык стилдердин классификациясын жана аларга тиешелүү тилдик каражаттарды өздөштүрүү; • Тексттерди стилистикалык жактан анализдөөгө үйрөтүү; • Жазуу жана сүйлөө процессинде стилистикалык норма, этика, туура каражаттарды колдонууга багыт берүү;

	• Көркөм тексттеги стилистикалык ыкмаларды ажырата билүү көндүмүн өнүктүрүү.
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабыл-доо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-14**. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** - Стилистиканын предметин, максатын жана милдеттерин билет; - функционалдык стилдердин классификациясын жана алардын өзгөчөлүктөрүн билет; - көркөм жана расмий стилдин ортосундагы айырмачылыктарды билет; - экспрессивдик тил каражаттарынын түрлөрүн (троптор, синтаксистик фигуралар ж.б.) билет; - стилистикалык нормалар жана тил маданияты жөнүндө теориялык маалыматты билет; - кыргыз тилиндеги стилдик каталарды аныктоонун принциптерин билет. **Колдонот :** - Ар түрдүү стилдеги тексттерди талдоодо теориялык билимин колдонот; - экспрессивдик каражаттарды көркөм тексттерде колдонуп, стилдик боёктуулук берет; - функционалдык стилдерге жараша текст түзөт жана редакциялайт; - расмий, илимий, публицистикалык, көркөм жана сүйлөө стилдеринде жазылган тексттерди ажырата билет; - стилистикалык каталарды оңдоо жана аларды түшүндүрүү жөндөмүн колдонот; - стилистика боюнча практикалык тапшырмаларды өз алдынча жана топ менен иштеп чыгууда колдонот. **Ээ болот :** - стилистикалык ой жүгүртүүгө жана анализ жүргүзүүгө ээ болот; - адабий нормага ылайык жазууга жана сүйлөөгө көндүмдөргө ээ болот; - көркөм ойду таасын жана туюндуруу жөндөмүнө ээ болот; - функционалдык стилди туура тандоо жана пайдалануунун адаттарына ээ болот; - тил маданиятын сактоо жана өнүктүрүү маданиятына ээ болот; - кесиптик ишмердикте стилдик тактыкты сактоонун жоопкерчилигине ээ болот.

Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. **Абдрахманов К.** *Кыргыз тилинин стилистикасы.* – Бишкек: «Билим», 2005. 2. **Исаев С.** *Стилистика и литературная норма.* – М.: Просвещение, 1993. 3. **Тыныбекова М.** *Кыргыз тилинин функционалдык стилдери.* – Бишкек: КР УИА, 2013. 4. **Каныбеков А.** *Тил маданияты жана стилистика.* – Бишкек: КНУ, 2008. 5. **Жолдошев Т.** *Кыргыз тилинде көркөм-стилистикалык каражаттар.* – Бишкек, 2010. 6. **Ахманова О.С.** *Стилистика русского языка.* – М.: Высшая школа, 1981. 7. **Кожогулова Ж.** *Стилистика: ЖОЖдор үчүн окуу куралы.* – Бишкек: 2020. **Кошумча колдонулган адабияттар:** 1. **Балакаев М.Р., Сыздыкова Р.** *Стилистика казахского языка.* – Алматы: Мектеп, 1988. 2. **Розенталь Д.Э.** *Практическая стилистика русского языка.* – М.: Айрис-Пресс, 2012. 3. **Современный русский язык: Стилистика.** Под ред. В.В. Виноградова – М.: Наука, 1982. 4. **Crystal D., Davy D.** *Investigating English Style.* – Longman, 1969. 5. **Galperin I.R.** *Stylistics.* – М.: Высшая школа, 1981. 6. **Бабаев А.А.** *Введение в стилистику.* – М.: Флинта, 2004. 7. **Леонтьева Т.Г.** *Современная стилистика.* – М.: Академия, 2015.

«Кыргыз тилинин тарыхы»» **дисциплинасынын аннотациясы**

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз тилинин тарыхы
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	3-курс 6-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	**«Кыргыз тилинин тарыхы»** сабагы кыргыз тилинин келип чыгышын, өнүгүү этаптарын, жазма жана сүйлөө формаларынын тарыхый өзгөрүштөрүн, фонетикалык, лексикалык, грамматикалык түзүлүшүнүн эволюциясын иликтөөгө багытталган. Бул курс аркылуу студенттер кыргыз тилинин алтай тил үй-бүлөсүндөгү ордун, тарыхый жана салыштырма-лингвистикалык негиздерин, ошондой эле байыркы жана орто кылымдардагы жазма эстеликтерди изилдөөнү үйрөнүшөт. Дисциплина тилдин коом менен байланыштуу өнүгүшүн, тарыхый баскычтарын, лексикалык катмарлардын өзгөрүшүн жана тилдин ички мыйзамченемдүүлүктөрүн терең түшүнүүгө шарт түзөт. **Пререквизиттер:** **Тил илимине киришүү** – Тилдин табияты, функциясы, түзүлүшү тууралуу жалпы түшүнүккө ээ болушу керек. – Лингвистиканын тармактары жана алардын изилдөө объектилери тууралуу билиши керек. **Кыргыз тилинин фонетикасы жана орфоэпиясы** – Тилдеги үндөрдүн мүнөзүн, үндөшүүлөрдү, үндүк системанын өзгөчөлүктөрүн түшүнүүсү талап кылынат. **Морфология жана сөз жасоо** – Сөздүн түзүлүшү, формалары, морфемалардын милдети тууралуу билимге ээ болушу керек. **Синтаксис жана сүйлөм түзүлүшү** – Сүйлөмдүн негизги түзүлүштөрүн, сөз айкаштарын жана алардын байланыш түрлөрүн түшүнүшү зарыл. **Кыргыз элинин тарыхы жана маданияты** *(кошумча сунушталат)* – Кыргыз элинин тарыхый басып өткөн жолун, маданиятын жана тил менен байланыштуу коомдук процесстерди билүү пайдалуу. **Постреквизиттер**: **Кыргыз тилинин диалектологиясы** – Кыргыз тилиндеги аймактык жана социалдык диалекттердин мүнөздөмөлөрү, алардын өнүгүшү жана диалектологиялык изилдөөлөр. **Тарыхый лексикология** – Кыргыз тилиндеги сөздөрдүн келип чыгышын, лексикалык катмардын өзгөрүшүн, сөздөрдүн тарыхый маанисин жана алардын учурдагы колдонулушун изилдөө. **Салыштырма лексикология** – Кыргыз тилинин лексикасынын башка тилдер менен

	салыштырмалуу изилдениши, сөз байлыгын жана синонимдерди салыштыруу. **Тил таануу жана тил системасы** – Тилдин структурасы жана синтаксистик өзгөчөлүктөрүн терең изилдөө, тилдин ичиндеги байланыштар жана тилдин өз ара байланыштары. **Кыргыз тилинин грамматикасы** – Кыргыз тилинин грамматикалык түзүлүшүн жана анын тарыхый өнүгүүсүн кеңири изилдөө. Морфология, синтаксис жана семантика жаатындагы изилдөөлөр. **Тил жана маданият теориясы** – Тилдин маданиятка таасири жана маданияттын тилге болгон таасири тууралуу изилдөө. Тил аркылуу коомдук-тарыхый өзгөрүүлөрдү түшүнүү. **Тилдик жаңычылдыктар жана лексикализация** – Тилдик катмарлардын жана сөздөрдүн өзгөрүшү, жаңычылдыктар жана тилдеги жаңы терминдерди иштеп чыгуу. **Тарыхый фонетика** – Тилдин өнүгүүсүндөгү үндөрдүн өзгөрүшүн, фонетикалык системанын трансформациясын жана фонетикалык мыйзамдарды изилдөө. **Чыгармачылык тил изилдөөлөрү** – Тарыхый, жазма жана фольклордук чыгармалардагы тилди изилдөө, тилдин көркөм жана стильдик аспектилерин талдоо.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	Студенттерге кыргыз адабиятынын практикалык курсу дисциплинасынын илимий-дидактикалык негиздери боюнча теориялык маалыматтарды берүү, адабиятты окутуу багытында топтолгон илимий–педагогикалык тажрыйба менен тааныштыруу, аларда профессионалдык билгичтиктерди жана көндүмдөрдү калыптандыруу. **Максаты:** - Студенттерге кыргыз тилинин тарыхый өнүгүү жолун үйрөтүү; - Байыркы жазма эстеликтерди лингвистикалык жактан талдоо; - Тилдин структуралык өзгөрүүлөрүн таанып-билүү жөндөмүн калыптандыруу; - Кыргыз тилин изилдөөнүн тарыхый-компаративдик ыкмаларын колдонууга үйрөтүү. **Милдеттери:** 1. Кыргыз тилинин алтай тилдер үй-бүлөсүндөгү ордун аныктоо; 2. Байыркы түрк жана кыргыз жазма эстеликтерин таануу жана чечмелөө; 3. Фонетикалык, морфологиялык жана синтаксистик өзгөрүүлөрдү иликтөө; 4. Тарыхый лексикологиянын негиз

Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-14**. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат.
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет** – Кыргыз тилинин алтай тил үй-бүлөсүндөгү орду жана тарыхы тууралуу теориялык билимге ээ болот; - Байыркы түрк, кыргыз жазма эстеликтери жөнүндө маалымдар болот; - Тарыхый грамматикалык өзгөрүүлөрдү (фонетика, морфология, синтаксис) билет; - Кыргыз тилинин тарыхый этаптарын, диалектологиялык өзгөчөлүктөрүн билет. **Колдонот:** - Эстелик тексттерди лингвистикалык жактан талдоо ыкмаларын колдонот; - Кыргыз тилинин тарыхый этаптарында колдонулган тилдик бирдиктерди практикалык талдоодо колдонот; - Тарыхый лексика менен азыркы лексиканын салыштырма анализин жүргүзөт; - Тарыхый-лингвистикалык булактар менен иштөөдө лингвистикалык методдорду колдонот. **Ээ болот:** - Кыргыз тилинин түзүлүшүнө терең, тарыхый негизделген түшүнүккө ээ болот; - Тарыхый тил илиминде өз алдынча изилдөө жүргүзүү жөндөмүнө ээ болот; - Филологиялык жана тил таануу жаатындагы илимий пикир айтуу компетенциясына ээ болот.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** **1.Асаналиев, С.** (2005). *Кыргыз тилинин тарыхы*. Бишкек: Кыргыз университети. – Кыргыз тилинин тарыхый өнүгүүсү, үндүк, морфологиялык, лексикалык жана синтаксистикалык өзгөрүүлөрү жөнүндө негизги маалыматтарды камтыйт. **2.Жапалакова, Т.** (2004). *Кыргыз тилинин эволюциясы*. Бишкек: "Ала-Тоо" басма үйү. – Кыргыз тилиндеги фонетикалык, морфологиялык жана синтаксистикалык өзгөрүүлөрдү тарыхый көз караштa изилдейт. **3.Чотбаев, А.** (2003). *Кыргыз тилинин тарихи лексикологиясы*. Бишкек: Кыргыз мамлекеттүүлүк университети. – Кыргыз тилиндеги сөздөрдүн тарыхый өнүгүшү, лексикасынын

	өзгөрүшү, анын тарыхый басып өткөн жолу тууралуу терең изилдөөлөр. **4.Токтогулова, Р.** (2007). *Кыргыз тилинде диалектологиялык изилдөөлөр*. Бишкек: Туран. – Кыргыз тилиндеги диалектологиянын негиздери жана тилдин аймактык айырмачылыктары тууралуу маалымат. **Кошумча адабияттар:** **1.Исманкулов, А.** (2006). *Тил жана маданият*. Бишкек: Кыргыз педагогика университети. – Тилдин маданиятка болгон таасири жана тил аркылуу маданияттын өнүгүшү боюнча теориялык негиздер. **2.Кирюшин, В.** (2002). *Салыштырма лексикология*. Москва: Наука. – Лексикологиянын салыштырмалуу ыкмалары, тилдердин арасындагы лексикалык айырмачылыктарды изилдөөгө арналган негизги адабият. **3.Мамбеталиева, Ш.** (2009). *Кыргыз тилиндеги орфография жана орфоэпия*. Бишкек: Ыссык-Көл басмасы. – Кыргыз тилиндеги жазуу системасы, орфографиялык жана орфоэпиялык нормалар тууралуу кеңири маалымат. **4.Саимбекова, А.** (2011). *Кыргыз тилинин грамматикасы*. Бишкек: Бийиктик. – Кыргыз тилинин грамматикалык түзүлүшү, морфологиялык жана синтаксистикалык өзгөчөлүктөрүн изилдеген эмгек. **5.Рахматуллаев, М.** (2010). *Кыргыз тилиндеги диалектологиялык изилдөөлөрдүн теориясы*. Бишкек: Элмурад. – Диалектологиянын теориялык жана методологиялык аспектилери тууралуу эмгек. 6. **Алымбекова, Т.** (2015). *Тарыхый фонетика*. Бишкек: Жалын. – Тарыхый фонетикага арналган, тилдин өнүгүшүндөгү үндөрдүн өзгөрүүсүн изилдеген иши

« Көркөм окуу » дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	**Көркөм окуу**
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 2- кредит
Курсу, семестри	2-курс 3-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	« Көркөм окуу » дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. "Сөз жасоо" дисциплинасын ийгиликтүү өздөштүрүү үчүн студенттер төмөнкү предметтер боюнча негизги билимдерге ээ болушу керек: **Тил илиминин негиздери** – Фонетика, орфоэпия, интонациялык өзгөчөлүктөр боюнча базалык билимге ээ болуу. **Адабият таануу** – Чыгарманын жанрын, композициясын, идеялык мазмунун түшүнүү. **Сахна сүйлөө маданияты** – Туура дикция, сүйлөө техникасы, үн менен иштөө боюнча баштапкы көндүмдөр. **Педагогикалык чеберчилик (эгер мугалимдик багытта болсо)** – Окуучуларга көркөм тексттерди окутуу, талдоо ыкмаларын билүү. **Көркөм чыгармачылык тажрыйба (артисттик жөндөмдөр)** – Дыбысты туура чыгаруу, эмоцияны үн аркылуу берүү, сахнада иш алып баруу жөндөмү. **Постреквизиттер**: "Көркөм окуу" дисциплинасын өздөштүргөндөн кийин студенттер төмөнкү предметтерди ийгиликтүү окуп, тереңдетилген билимге ээ боло алышат: **Сахна чеберчилиги** – Көркөм окуу боюнча алган билимдерди сахнада колдонуу, артисттик чеберчиликти өркүндөтүү. **Педагогикалык практика** – Көркөм окууну окутуу методикасын практикада колдонуу, студенттерге же окуучуларга үйрөтүү. **Аудио-визуалдык искусство жана медиа** – Радио, телевидение, дикторлук, дубляж жана медиа тармагында үн менен иштөө көндүмдөрүн өнүктүрүү. **Чыгармачылык мастер-класстар жана поэзия кечелери** – Көркөм чыгармаларды окурмандарга же угармандарга жеткирүүдө артисттик тажрыйба топтоо. **Адабий редакторлук жана текст менен иштөө** – Текстти туура акцент менен окуу, автордук идеяны үн аркылуу жеткирүү көндүмдөрүн тереңдетүү.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	**максаты*:*** - көркөм окуу жөнүндө түшүнүк, анын жаралуу жана өнүгүү тарыхы, усулдук багыттары тууралуу түшүнүк берүү; - адабият сабагындагы көркөм окуунун орду жана маанисин жеткирүү; - көркөм окууга үйрөнүү тажрыйбасына ээ кылуу; - тексттерди тегине, жанрына карай көркөм окуу өзгөчөлүктөрүн ажырата билүүгө үйрөтүү; - айтып берүүнүн ык-машыгууларына көнүктүрүү; - сөз чеберлеринин (авторлор, актёрлор, ораторлор), мугалимдин жана окуучулардын көркөм окуу чеберчиликтерин талдай жана баалай алууга жетишүүгө өбөлгө түзүү;

	- көркөм окууга арналган илимий-усулдук эмгектерди үйрөнүү, алган илимий-теориялык билимдерди практика жүзүндө пайдалана билүү ыктарына ээ кылуу; - көркөм окуунун ички жана сырткы каражаттарын ыктуу жана орундуу пайдалануу менен тексттерди көрктүү окууга машыктыруу; - педагогикалык речтин интонациялык өзгөчөлүктөрүнө жетишүү; - окуучулардын байланыштуу кебин (тексттерди түзүү, оозеки жана жазма кепте адабий тилинин нормасын сактоо, кептин маданияттуулугун арттыруу, студенттердин речинин образдуулугун ж.б.) өнүктүрүү; - чечендик өнөргө, өз оюн, пикирин ар түрдүү аргументтер аркылуу далилдей алууга жетишүү; - эртеңки кесибине зарыл билимге, ык-машыгууга ээ болуудагы активдүүлүгү менен өз алдынчалыгына, чыгармачылык иш-аракеттерине багыт берет . Адабий билим берүүнүн илимий-дидактикалык негиздери: адабиятты окутуунун усулдары, усулдук илимдин өнүгүү тарыхы, окутуунун принциптери, максаты, милдети, мазмуну, каражаттары, формаларын үйрөтүү,чыгармачылык жана сынчыл ойлоосун өнүктүрүү, окуу-илимий ишмердүүлүгүнө ээ кылуу, билим берүүдө компетенттүү мамилени колдоно алууга үйрөтүү. **милдети**: - студенттерде жаңы тажрыйбаны өздөштүрүү жөндөмүн өстүрүү, алардын чыгармачыл жана сынчыл ойлоосун өнүктүрүү, окуу-илимий ишмердүүлүгүнө ээ кылуу, билим берүүдө компетенттүү мамилени колдоно алууга үйрөтүү; - чыгармалардын тектик өзгөчөлүктөрүн окутууда эске алуу, көркөм чыгарманы окуп-үйрөнүүнүн баскычтарын айрымалай билүү; - кыргыз адабияты боюнча билим берүүнүн стандартын, окуу программаларын, окуу китептерин жана усулдук колдонмолорду талдоого алып, алардын ортосундагы байланышты аныктоо; - окуу материалдарын пландаштыруу, календардык план, күндөлүк сабактын планы, план-конспектинин түзүлүш принциптерин жана структурасын үйрөнүү; - пикирлешүү, оюн баяндоо, түрдүү темадагы тексттерди окуп түшүнүү жана өз алдынча текст түзүү, жазуу иштерин (баяндама, дилбаян, эссе, ж.б.) аткаруу сыяктуу мүмкүнчүлүктөрдү түзүү; - бүгүнкү студенттен эртеңки чыгармачыл мугалим-инсанды даярдоо жана калыптандыруу.
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабыл-доо, түшүнүү, ошон-дой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-14**. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет** – Көркөм окуунун негиздерин, техникасын, методдорун жана анын маанисин билет. Поэтикалык жана прозалык чыгармаларды көркөм окуунун эрежелерин үйрөнөт.

	Колдонот – Интонацияны, дикцияны, темпти жана ритмди туура колдонуп, көркөм тексттерди таасирдүү окуй алат. Чыгарманын мазмунун, эмоциялык боёгун аудиторияга жеткирүү ыкмаларын иш жүзүндө колдонот. **Ээ болот** – Чыгармаларды көркөм окуу жана артисттик чеберчилик боюнча көндүмдөргө ээ болот. Сахнада өзүн эркин алып жүрүү, аудитория менен байланыш түзүү жана көркөм сөз аркылуу таасир этүү жөндөмүн өнүктүрөт.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Алымов Б. Момуналиев С. Лирикаларды окутуу. Ош – 1998. 2. Аксенова Е. Воспитание чувств художественным словом. М., 1962. 3. Бродовский М. Искусство устного изложения. М., 1987. 4. Острогорский В. П. Выразительное чтения. М., 1985. 5. Токурова А. О. Көркөм окуу. Ош 2001. 6. Момуналиев С. Лирикаларды окутуу **Кошумча адабияттар:** **1.Жумабеков, Т. (2005).** Тил илимдери: морфология жана синтаксис. — Бишкек: Билим. 2.**Балакаев, А. (2007).** Тил таануу жана сөз түзүү. — Алматы: Қазақ университети. **3.Гумилевская, В. Н. (2001).** Лексикология и лексикография. — Москва: Наука.. 4.**Шералиев, Ш. (2010).** Түрк тилдеринин лексикологиясы. — Бишкек: Кыргызстан.. 5.**Пала, М. (2004).** Тюркские языки и словообразование. — Бишкек: Кыргыз университети.. 6. **Зарипова, К. (2015).** Аффиксация жана сөз түзүү. — Бишкек: Кыргыз университети.. 7.**Акимов, С. (2006).** Аффиксалык сөз түзүү: теория жана практика. — Алматы: Қазақ университети. 8.**Миллер, В. (2003).** Словообразование в языках мира. — Москва: Наука.. 9.**Левин, В. (2001).** Типы словообразования в индоевропейских языках. — Санкт-Петербург: Наука. 10.**Тагиев, М. (2004).** Сөз түзүү теориясы жана лексикография — Бишкек: Бишкек университети. 11. **Караев, А. (2012).** Лексикология жана лексикографиялык иш. — Алматы: Қазақ университети.

«Адабият теориясы» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Адабият теориясы
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	4-курс 8 -семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Адабият теориясы» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Адабият теориясы дисциплинасынын пререквизиттери:** 7. **Кыргыз адабиятынын тарыхы:** Студенттер кыргыз адабиятынын негизги этаптарын, алгачкы жазмалардан тартып, заманбап адабиятка чейинки өнүгүүсүн билиш керек. 8. **Адабий анализ:** Студенттер адабий чыгармаларды, анын ичинде поэзияны, прозаны, драманы жана башка түрлөрдү талдоону үйрөнүшү керек. 9. **Литературная критика:** Литературалык сын жана тексттерди баалоо теориясы боюнча билимдер, адабий чыгармаларды сынчы көз караштан баалоо жөндөмдүүлүгүн арттыруу. 10. **Тил жана грамматика:** Адабият теориясын терең түшүнүү үчүн тилдик негиздер, грамматикалык түзүлүш жана лексикалык байлык жөнүндө маалыматтар зарыл. 11. **Көркөм жазуу (Письмо и творчество):** Студенттер чыгармачылык жазуу жана көркөм жазуу боюнча негизги жөндөмдөргө ээ болушу керек. 12. **Философия жана эстетика:** Адабият теориясында эстетикалык баалуулуктар, көркөмдүк принциптер жана философиялык концепциялар маанилүү болгондуктан, жалпы философиялык билимдер дагы керек. 13. **Жанр теориясы:** Адабий жанрлар, анын түрлөрү, классификациялары жөнүндө билимдер, адабий жанрды туура таанып-билүү үчүн маанилүү. **Адабият теориясы дисциплинасынын постреквизиттери**: **Көркөм адабият:** Студенттер көркөм адабияттын жанрлары, стилистикалык жана мазмундук өзгөчөлүктөрү боюнча терең түшүнүк алышат. Бул адабият теориясынан алган билимдерди практикалык колдонуу мүмкүнчүлүгүн арттырат. **Адабий сын:** Адабий сын аркылуу студенттер чыгарманын идеясын, стилин, темасын жана башка көркөмдүк аспекттерин терең түшүнүшөт. Адабият теориясы менен адабий сындын байланышы чыгарманын жакшы анализин жүргүзүүгө мүмкүнчүлүк берет. **Тарых жана философия:** Адабият теориясындагы бардык негиздерди тарыхый жана философиялык контекстерде карап түшүнүү, студенттердин чыгармачыл ой жүгүртүүсүн кеңейтет. **Эстетика:** Адабияттын эстетикалык жагын түшүнүү, чыгарманын көркөмдүк баалуулуктарын талдоо. Текстти эстикалык жактан баалоо жана талдоо студенттерге теориялык билимдерди практикада колдонууга жардам берет. **Стиль жана жанр теориясы:** Студенттер адабий стилдер жана жанрлар жөнүндө терең билимге ээ болуп, чыгарманын кандай түрдө жазылганын анализдөө үчүн зарыл ыкмаларды өздөштүрүшөт.

Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	Студенттерге адабият теориясы дисциплинасынын илимий-дидактикалык негиздери боюнча теориялык маалыматтарды берүү, адабиятты окутуу багытында топтолгон илимий–педагогикалык тажрыйба менен тааныштыруу, аларда профессионалдык билгичтиктерди жана көндүмдөрдү калыптандыруу. **Максаты:** 1. **Адабият теориясынын негиздерин үйрөнүү**: Студенттерге адабият теориясынын тарыхы, негизги багыттары жана методологиясы тууралуу терең түшүнүк берүү. 2. **Адабий тексттерди анализдөө жана интерпретациялоо**: Адабий теорияны колдонуп, ар түрдүү адабий жанрларды жана тексттерди анализдөөгө жана алардын маңызын түшүнүүгө көмөктөшүү. 3. **Адабияттын коомдогу жана маданияттагы ролун түшүнүү**: Адабий чыгармачылыктын коомдук, социалдык жана маданий чөйрөдөгү орду, адабий тексттердин адамзат тарыхындагы мааниси жана алардын көз караштарды, идеологияларды чагылдыруусу тууралуу маалымат берүү. 4. **Адабий теорияны жана практиканы бириктирүү**: Теориялык билимди практикада колдонуу, адабий чыгармачылыкты изилдөөдө ар түрдүү методдорду пайдалануу. 5. **Студенттердин аналитикалык жана сынчы ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү**: Адабий теория боюнча теориялык материалдарды үйрөнүү аркылуу студенттердин аналитикалык жана сыноочу ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү. **Милдеттери:** 1. **Адабият теориясынын негизги концепцияларын үйрөнүү**: Студенттерди адабият теориясынын негизги түшүнүктөрү жана терминдери менен тааныштырууну камсыз кылуу (жанр, сюжет, композиция, символизм, метафора, алюзия, аллегория ж.б.). 2. **Адабий теориянын тарыхы менен тааныштыруу**: Адабият теориясынын класстарын, эң негизги багыттарын, мисалы, структурализм, марксисттик теория, феминизм, психоаналитикалык теория жана постмодернизм, үйрөтүү. 3. **Адабий тексттерди анализдөөгө үйрөтүү**: Теориялык принциптерди колдонуп, адабий тексттерди (поэзия, проза, драматургия) ар түрдүү ыкмаларды колдонуп анализдөө. 4. **Идеология жана эстетика**: Адабий тексттерди гана эмес, аларга байланышкан идеологиялык жана эстетикалык аспектилерди изилдөө, ошондой эле адабияттын коомдогу жана маданияттагы ордун түшүнүү. 5. **Тексттин формасы жана мазмуну**: Адабий чыгармалардын формасы жана мазмуну, тексттин түзүлүшү, композициясы жана сюжеттик түзүмү боюнча терең түшүнүктү камсыз кылуу. 6. **Адабий теориянын практикалык колдонулушун иштеп чыгуу**: Студенттерди адабий теорияны иш жүзүндө колдонууга үйрөтүү, мисалы, тексттердин анализи жана эссе жазуу аркылуу. 7. **Адабияттын ар түрдүү мектептерин жана философияларын үйрөнүү**: Классицизм, романтизм, реализм, модернизм, постмодернизм жана башка философиялык мектептердин адабий теорияга кошкон салымдарын түшүндүрүү.

	8. **Маданий жана тарыхый контекстте адабиятты изилдөө**: Адабий тексттерди жазылган доордун социалдык, тарыхый жана маданий шарттарын эске алуу менен анализдөө.
Компетенциялар:	**КК-1.** Кесиптик маселелерди чечүүдө психологиялык-педагогикалык билимди колдоно алат жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-2**. Методикалык маселелерди чечүү ыкмаларын (моделдер, методика, окутуунун технологиялары жана ыкмалары) билет жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-4**. Окутулгандарды социалдаштыруунун ыкмаларын, техникасын, методикасын билет жана окуучулардын кесиптик өзүн-өзү аныктоосу үчүн шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-5.** Туруктуу улуттук баалуулуктардын негизинде окуучуларды руханий-нравалык жактан тарбиялоонун принциптери менен шарттарын түзүүгө жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет:** -адабият теориясын жана тарыхын таанып билет; -кыргыз маданиятынын, тарыхынын адабий чыгармаларда берилишин; **Колдонот:** - кыргыз адабияты боюнча алган билимдерин турмуштун ар кандай кырдаалдарында кесиптик ишмердүүлүккө байланышкан маселелерди чечүүдө пайдаланат; -адабият теориясын андагы бөлүмдөрдүн концептуалдуу айырмасын ажыратат; **Ээ болот:** - кесиптик жана социалдык тармакта оозеки баарлашуу ыкмаларына ээ болот; -адабий-эстетикалык дөөлөттөрдү реалдуу турмуштук көрүнүштөр м-н байланыштырууга.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 6. Кыргыз адабиятынын тарыхы (20-кылымдын кыргыз адабияты) 1-том Бишкек "Аврасия пресс" 2015 7. Кыргыз адабиятынын тарыхы (20-кылымдын адабияты) 6-том Бишкек "Кут бер" 2017 8. Классикалык изилдөөлөр жана тексттер. Адабият таануу 9-китеп Бишкек "ПОЛИГРАФБУМРЕСУРСЫ" 2018 **Кошумча:** 7. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: Окурмандын китеп текчесине 40 томдук Бишкек "ПРИНТ-ЭКСПРЕСС" 2016-ж 8. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: Окурмандын китеп текчесине 40 томдук Бишкек "КУТ-БЕР" 2017-ж

	9. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: Окурмандын китеп текчесине 40 томдук Бишкек “ТУРАР” 2018-ж 10. Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институтунун жамааттык авторлору: Классикалык изилдөөлөр жана тексттер Адабият таануу 7-13 томдуктар Бишкек “ПОЛИГРАФБУМРЕСУРСЫ” 2018-ж 11. Артыкбаев К. Кыргыз совет адабияты тарыхы. – Ф.: Мектеп, 1982 12. Асаналиев К. Тандалмалар. Жыйнак.-Ф.: Кыргызстан, 1983 13. Асаналиев К. Эстетикалык жаңы сапаттарга. – Ф.:Кыргызстан. 14. Асанбеков С. Азыркы кыргыз драматургиясы. – Ф.: Кыргызстан, 1980 15. Аскаров Т. Жаңыруунун жолунда. – Ф.: Кыргызстан, 1983 16. Жигитов С. 20-к 20-жылдардагы кыргыз адабияты. – Ф.: Илим, 1984

«Кыргыз адабий сынынын тарыхы» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз адабий сынынын тарыхы
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 3 кредит
Курсу, семестри	4 -курс 7-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Кыргыз адабий сынынын тарыхы» дисциплинасы кыргыз адабиятынын өнүгүшүн сынчыл ой жүгүртүү, адабий анализ, тарыхый-филологиялык изилдөөлөрдүн негизинде үйрөтүүгө багытталган. Бул сабак аркылуу студенттер кыргыз адабий сынынын жаралышы, тарыхый этаптары, көрүнүктүү сынчылар жана алардын эстетикалык концепциялары, адабий чыгармаларды баалоонун критерийлери менен таанышат. Дисциплина ошондой эле адабий сындын маданий жана коомдук таасирлерин түшүнүүгө, адабий тексттерди талдоонун методдорун колдонууга жана өз алдынча сын жазууга мүмкүнчүлүк берет. **Пререквизиттер**: 1. Кыргыз адабиятынын тарыхы 2. Адабият таанууга киришүү 3. Текстти талдоонун негиздери 4. Жалпы адабий теория **Постреквизиттер** 1. Адабий анализ жана тексттик изилдөөлөр 2. Кыргыз адабиятынын стилистикасы 3. Дипломдук иш жазуу 4. Заманбап адабий процесстерди талдоо 5. Салыштырма адабият таануу
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	**Максаты:** Кыргыз адабий сынынын жаралышы, тарыхый өнүгүү этаптары, көрүнүктүү өкүлдөрү жана алардын теориялык караштарын үйрөтүү.Адабий чыгармага сынчыл баа берүүнү, эстетикалык баалуулуктарды аныктоону жана адабий анализ жүргүзүүнү окутуу. **Милдеттери:** 1. Кыргыз адабий сынынын теориялык негиздерин үйрөтүү; 2.Кыргыз адабий сынынын тарыхындагы этаптарды, мектептерди жана алардын өкүлдөрүн таанытуу; 3.Сынчыл ойлордун коомдук жана маданий чөйрө менен байланышына баа берүү; 4.Кыргыз сынчыларынын чыгармаларын окуп, анализдеп, салыштыруу жүргүзүүгө үйрөтүү; 5.Адабий чыгармага илимий жана көркөм-психологиялык негизде баа берүү ыкмаларын үйрөтүү; 6. Өз алдынча сын макала жазууну үйрөтүү; 7.Кыргыз жана дүйнөлүк адабий сындын байланышын түшүндүрүү.
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабыл-доо, түшүнүү, ошон-дой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ;

	КК-14. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет** Кыргыз адабий сынынын жаралыш тарыхын, этаптарын жана негизги өкүлдөрүн билет; Кыргыз сынчыларынын чыгармалары жана алардын коомдук-тарыхый шарттар менен байланышын билет; Адабий сындын формаларын, максаттарын жана методдорун билет. **Колдонот:** Теориялык билимдерди адабий чыгармаларды талдоодо колдонот; Сынчыл макала жазууда, презентация даярдоодо, адабий баяндамада анализ ыкмаларын колдонот; Адабий текстке сынчыл баа берүүдө лингвистикалык жана стилистикалык усулдарды колдонот. **Ээ болот:** Сынчыл ой жүгүртүүгө, адабий анализ жүргүзүүгө, текстти структуралык жана маанилик жактан талдоого жөндөмдүүлүккө ээ болот; Кыргыз адабий процесстеринин өнүгүшүнө таасир эткен идеяларды жана тенденцияларды түшүнүүгө ээ болот; Илимий-изилдөөчүлүк жана педагогикалык ишмердикке керектүү компетенцияларга ээ болот.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Тыныбеков А. «Кыргыз адабий сынынын өнүгүү этаптары», Бишкек, 2002. Асаналиева Ж. «Кыргыз адабий сыны», Окуу куралы, Бишкек, 2016. Турдубаева Ж. «XX кылымдагы кыргыз адабий сыны», Бишкек, 2014. Адабият таануу теориясынын негиздери / жыйнак. Жумабаев Т. «Кыргыз сындыгынын сын-пикирлери», 2020. Миңжылкыев Т. «Кыргыз сынчылары: адабий портреттер», 2018. **Кошумча адабияттар:** 1. **Зейналов, М.** (2014). Чыгыштагы классикалык адабияттардын эволюциясы. – Ташкент: Элкарт. **2. Шукурова, Н.** (2011). Түрк дүйнөсүнүн адабияты. – Алматы: Қазақ университети. **3. Бабажанов, А.** (2010). Чыгыш поэзиясы: теоретикалык негиздер. – Бишкек: Мектеп. **4. Абдрахманова, М.** (2012). Чыгыш адабиятынын филологиялык аспектиси. – Бишкек: КУУ. **5. Султанов, Т.** (2008). КМШ элинин жаңы адабий агымдары. – Москва: Сибирь университети. **6. Мамбеталиева, Б.** (2009). Кыргыз элинин чыгыш адабияты менен байланышы. – Бишкек: Эркиндик. **7. Абдразакова, З.** (2014). Чыгыш жазмачылары жана алардын эпистолярдык мурасы. – Алматы: Жазушы.

	8. Садыкова, Г. (2016). Түрк тилиндеги калыс адабий таасирлер. – Бишкек: Адилет. **9. Турсунов, А.** (2011). Түрк жана араб адабиятынын салыштырмалык аспектиси. – Стамбул: Гүлистан. **10.Гафурова, И.** (2017). Чыгыштагы адабий традицияларды сактоо жана өнүктүрүү. – Алматы: Ақпарат.

« Кыргыз адабий тилинин нормасы» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Кыргыз адабий тилинин нормасы
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 2 кредит
Курсу, семестри	3-курс 5-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	Бул дисциплина студенттерге кыргыз адабий тилинин орфоэпиялык, орфографиялык, лексикалык, грамматикалык жана стилистикалык нормаларын үйрөтүүгө багытталган. Кыргыз тилинде туура жана так сүйлөө, жазуу, жана редакциялоо жөндөмдөрүн өнүктүрүүгө көңүл бурулат. Дисциплина адабий тилдин тарыхый өнүгүшү, азыркы нормалуу колдонулушу жана тил маданиятын сактоо маселелерин комплекстүү карайт. Окуу процессинде лингвистикалык түшүнүктөр менен катар практикалык көндүмдөр бекемделет. **Пререквизиттер**: 1. Кыргыз тили жана адабияты боюнча базалык билим; 2. Фонетика, морфология жана синтаксис боюнча баштапкы түшүнүктөр; 3. Лингвистикалык анализ жүргүзүү жөндөмү. **Постреквизиттер** 1. Кыргыз тилинин стилистикасы 2. Лингвистикалык редакциялоо жана корректордук практика 3. Илимий жана иш кагаздарын даярдоо практикасы 4. Кыргыз тилин окутуунун методикасы
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	**Максаты:** Студенттерге кыргыз адабий тилинин нормалары боюнча теориялык билимдерди берүү жана бул билимдерди турмушта, адистикте, илимий иштерде жана коммуникацияда туура колдонууга үйрөтүү. **Милдеттери:** 1. Кыргыз адабий тилинин түшүнүгүн жана анын коомдогу ордун түшүндүрүү; 2. Тил нормаларынын түрлөрү жана аларды иш жүзүндө колдонуу жолдорун окутуу; 3. Орфография жана орфоэпия нормалары боюнча сабаттуулукту калыптандыруу; 4. Грамматикалык жана лексикалык нормалардын колдонулушун практикада бекемдөө; 5. Жазма жана оозеки адабий норманын өзгөчөлүктөрүн салыштырып үйрөтүү; 6. Кыргыз тилинде стилдик тактыкты сактоого, илимий жана публицистикалык тексттерди түзүүгө үйрөтүү; 7. Жазуу маданиятын жана коммуникацияда тил нормаларын сактоо зарылдыгын түшүндүрүү.
Компетенциялар:	**КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабыл-доо, түшүнүү, ошон-дой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ;

	КК-14. Тексттердин ар түрдүү типтерин жана түрлөрүн чечмелөө, иштеп чыгуу, түзүү жана трансформациялоо, усулдарды, анализ ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү; **КК-17.** Тилге жана адабиятка интеграциялап окутуу усулдарын колдонууга жөндөмдүү; **КК-18.** Жүргүзүлгөн кесиптик рефлексиянын негизинде жеке өнүгүү боюнча милдеттерди коё алат
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**Билет** - Кыргыз адабий тилинин нормалары жөнүндө жалпы түшүнүккө ээ болот; - Орфография, орфоэпия, грамматикалык жана лексикалык нормалардын негизги принциптерин билет; - Адабий тилдин калыптаныш тарыхын жана азыркы колдонулушун билет. **Колдонот:** - Кыргыз тилинин адабий нормаларын жазууда жана сүйлөөдө туура колдонот; - Ар кандай стилдеги тексттерди (илимий, публицистикалык, расмий) түзүүдө тил нормаларын колдонууга жөндөмдүү болот; - Орфографиялык жана грамматикалык каталарды таанып, тууралоону өздөштүрөт. **Ээ болот:** - Сүйлөө жана жазуу маданияты боюнча жогорку компетенттүүлүккө ээ болот; - Кыргыз адабий тилин кесиптик деңгээлде колдонуу жөндөмүнө ээ болот; - Лингвистикалык талдоо жүргүзүү жана сабаттуу текст түзүүдө аналитикалык ой жүгүртүүгө ээ болот.
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. **Исакован М.** *Кыргыз адабий тилинин нормалары.* — Бишкек: Билим, 2016. 2. **Кочкорбаева А.** *Кыргыз адабий тили жана анын нормалары.* — Бишкек: Турмуш, 2019. 3. **Жусубалиева Р.** *Кыргыз тилинин нормалуу колдонулушу.* — Бишкек: КР УИА, 2014. 4. **Жумаканов А.** *Кыргыз тили: Орфография жана орфоэпия.* — Бишкек: Билим, 2012. 5. **Абдрахманов К.** *Кыргыз тилинин грамматикалык нормалары.* — Бишкек: Билим берүү, 2017. **Кошумча адабияттар:** **1. Исанов Т.** *Тил маданияты жана стилистика.* — Бишкек: Илим, 2015. **2. Мусаев К.** *Орфография маселелери жана колдонуу практикасы.* — Бишкек: Ала-Тоо, 2011. **3. Кыргыз тилинин орфографиялык сөздүгү.** — Бишкек: Улуттук жазуу борбору, 2020. **4. Асанов А., Абдыкадырова Ж.** *Кыргыз тилинде сабаттуу жазуу жана сүйлөө практикасы.* — Ош: Жаңы доор, 2018. **5. КР Улуттук Илимдер Академиясы.** *Кыргыз адабий тилинин тарыхы жана нормалары боюнча илимий макалалар жыйнагы.* — Бишкек, 2022.

Аннотация дисциплины «Менеджмент»

Название дисциплины:	**Менеджмент**
Трудоемкость дисциплины:	**2 кредита**
Курс, семестр	**2 курс 4 семестр**
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты):	**Дисциплина «Менеджмент» относится вариантивная часть, в т.курсы по выбору студентов.** **Пререквизиты:** Деловой английский язык, Культура письменной речи, Риторика, Экономикс, Правоведение, Основы делопроизводства, Социальная психология, Общая психология, Информационные технологии в профессиональной деятельности. **Постреквизиты:** Педагоическая психология, Управление образовательными системами, Основы межкультурноой коммуникации, Словообразование, Культура речи.
Цели и задачи дисциплины:	**Цели дисциплины:** 1. Формирование у студентов системных знаний о финансовой системе, денежном обращении и кредитных отношениях. 2. Развитие аналитических навыков для оценки финансовых процессов и их влияния на экономику. 3. Овладение методами регулирования денежно-кредитной системы и финансовых потоков. **Задачи дисциплины:** 1. Дать теоретическую базу по финансам, деньгам и кредиту, включая их функции, законы и механизмы. 2. Рассмотреть структуру финансовой системы – государственные, корпоративные и личные финансы. 3. Изучить денежное обращение и денежную политику – механизмы эмиссии, инфляции, валютного регулирования. 4. Разобрать кредитную систему – виды кредитов, источники финансирования, роль банков и финансовых институтов. 5. Научить анализировать макро- и микроэкономические процессы с позиции денежно-кредитной политики. 6. Развить навыки управления финансами в государственных и частных организациях.
Компетенции:	ОК–1. Способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность; ИК-1. Способен вести деловое общение на государственном, официальном и на одном из иностранных языков в области работы и обучения; ИК-2. Способен приобретать и применять новые знания с использованием информационных технологий для решения сложных проблем в области работы и обучения; ИК-3. Способен использовать предпринимательские знания и навыки в профессиональной деятельности СЛК-1. Способен обеспечить достижение целей в профессиональной деятельности отдельных лиц или групп ПК-1. Готов использовать психолого-педагогические знания для решения профессиональных задач и способен использовать результаты педагогических исследований в профессиональной

	деятельности; ПК-2. Владеет способами решения методических проблем (модели, методы, технологии и приёмы обучения) и способен применять технологии оценивания качества обучения; ПК-3. Способен формировать оптимальные условия для образовательного процесса в соответствии с принципами личностно-ориентированного образования и образования для устойчивого развития (здоровый образ жизни, охрана природы и рациональное природопользование, энергоэффективность, культурное многообразие, гендер, инклюзия и др.); ПК-4. Владеет способами, техникой, методикой и приёмами социализации обучаемых и способен создавать условия для профессионального самоопределения обучающихся;
Результаты освоения дисциплины:	**Знать:** 1. Основные понятия и сущность менеджмента – его роль, принципы и ключевые элементы. 2. Факторы внешней и внутренней среды организации – их влияние на управление. 3. Функции менеджмента – планирование, организация, мотивация, контроль. 4. Методы управления – административные, экономические, социально-психологические. 5. Процесс принятия управленческих решений – этапы, принципы, методы. 6. Коммуникационные процессы в менеджменте – деловое общение, методы передачи информации. 7. Основы лидерства и руководства – стили управления, принципы эффективного лидерства. 8. Принципы самоменеджмента – тайм-менеджмент, управление стрессом и самоорганизация. 9. Деловое и управленческое общение – навыки переговоров, деловая переписка. 10. Особенности менеджмента в банковских учреждениях – специфика финансового управления, риск-менеджмент. **Уметь:** 1. Оценивать влияние внешней и внутренней среды на организацию. 2. Разрабатывать управленческие решения и выбирать методы их реализации. 3. Эффективно использовать функции менеджмента в практике управления. 4. Организовывать коммуникационные процессы внутри организации. 5. Анализировать поведение руководителей и сотрудников, применять принципы лидерства. 6. Использовать методы самоменеджмента для повышения личной эффективности. 7. Вести деловое общение, участвовать в переговорах и дискуссиях. 8. Применять управленческие методы в банковской сфере. **Владеть:** 1. Приёмами анализа и оценки факторов, влияющих на управление. 2. Навыками постановки целей, планирования и принятия решений.

	3. Инструментами эффективной деловой коммуникации. 4. Методами мотивации персонала и управления коллективом. 5. Практиками самоменеджмента и тайм-менеджмента. 6. Основами управления в финансовых и банковских структурах.
Базовая литература:	**Основная:** 1.Ибрагимов, А.Г. Основы менеджмента: учебное пособие / М. А. Романюк, М.А. Сухарникова, Н. В. Чекмарева, Н. Г. Платоновский; Российский государственный аграрный университет – МСХА имени К.А. Тимирязева. – Москва: РГАУ-МСХА имени К.А. Тимирязева, 2023. - 221 с. – Текст: электронный. 2.Инновационный менеджмент: учебное пособие /И.Г. Салимьянова, И.Р. Валиахметов; под общей ред. д-ра экон.наук, проф. А.Г. Бездудной. 2-е изд., доп. и перераб. – СПб: Изд-во СПбГЭУ, 2023. – 265 3. Менеджмент по-нашему: практикум / Д.В. Мясникова; Мки и высшего образования РФ.— Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та 2022, — 240 с. **Дополнительная:** 1. Михайлова, О. А. Речевой конфликт и коммуникативные сценарии его гармонизации: учебно-методическое пособие / О. А. Михайлова,Ю. Н. Михайлова, И. В. Шалина ; под общ. ред. О. А. Михайловой; Министерство науки и высшего образования Российской Федерации, Уральский федеральный университет. — Екатеринбур : Изд-во Урал. ун-та, 2022. — 136 с. — Библиогр: с. 134–135. — 30 экз. — ISBN 978-5-7996-3479-7. — Текст: непосредственный. 2. Менеджмент организации [Электронный ресурс]: учебно-методическое пособие. – 4 изд., дополн. / Сост. В.И. Метелица. – Элекрон. текст. дан (2 Мб). –Иркутск: Издательство «Аспринт», 2020. – 94 с. 3. Обратный самоменеджмент: монография / Д. А. Севостьянов, И. Э. Толстова; Новосиб. гос. аграр. ун-т. - Новосибирск: ИЦ НГАУ «Золотой колос», 2019. - с. Деловые коммуникации 2018г 4. Менеджмент: учебн. пособ. / А.Ф. Гузаирова, В.В. Тарасенко. - Оренбург, 2018. - 125 с. 5. Основы менеджмента : учеб. / Л. К. Климович. - 3-е изд., испр. — Минск : РИПО, 2018. 279 с.

Аннотация дисциплины «Профессиональный английский язык»

Название дисциплины	Профессиональный английский язык
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 2 кредитов
Курс, семестр	2 курс, 3-семестр
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина «Английский язык» относится к общенаучному циклу учебного плана, является элективной дисциплиной. Пререквизиты: Иностранный язык; Деловой английский язык Постреквизиты: Детская литература, Современный русский язык
Цели и задачи дисциплины	Цели дисциплины: овладение устной и письменной речи и языком специальности для активного применения иностранного языка как в повседневном, так и в профессиональном общении. Задачи дисциплины: обучение студентов ознакомительному, просмотровому и изучающему видам чтения на основе текстов домашнего чтения, рассчитанных на неоднократное прочтение; формирование навыков перевода.
Компетенции:	**ИК-1**- способен вести деловое общение на государственном, официальном и на одном из иностранных языков в области работы и обучения; **ОК-1** способен критически оценивать и использовать научные знания об окружающем мире, ориентироваться в ценностях жизни, культуры и занимать активную гражданскую позицию, проявлять уважение к людям и толерантность **ПК-13** Владеет навыками восприятия, понимания, а также многоаспектного анализа устной и письменной речи на изучаемом языке.
Результаты освоения дисциплины	**Знать**: • Основные теоретические и практические аспекты, связанные с предметом изучаемого цикла. • Ключевые термины, понятия и принципы, которые используются в профессиональной сфере. • Основные методы и технологии, применяемые в рамках дисциплины. **Понимать**: • Как применяются полученные знания в реальных ситуациях, включая решение профессиональных задач. • Важность использования теоретических знаний для достижения профессиональных целей. • Основные подходы и стратегии в рамках дисциплины для эффективного выполнения профессиональной деятельности. • Как осуществляется взаимодействие различных элементов в рамках профессиональной сферы и как это влияет на итоговые результаты. **Иметь**: • Способность применять полученные знания для решения профессиональных задач. • Навыки и умения, которые позволяют эффективно выполнять задачи в профессиональной сфере. • Основные компетенции, необходимые для успешного выполнения работы и взаимодействия в профессиональной среде.

	• Опыты и практические навыки, которые способствуют самостоятельному решению проблем в рамках своей области. • Умение работать с профессиональными источниками информации и инструментами, необходимыми для практической деятельности.
Базовая литература	***Английский язык для педагогических специальностей. Степанова С.Н., Хафизова С.И. и др.*** https://www.iprbookshop.ru/60179.html (дата обращения: 18.01.2023). Английский язык для педагогических специальностей Логинова О.В. **КноРус** 2022 **Новое издание:** 2024 Другие издания: 2023, 2021, 2020 262 стр. Автор: ИА Мужейко · 2014 — Мужейко, И.А. М89. **Английский язык для студентов педагогического факультета** : методические рекомендации / И.А. Мужейко, Е.А. Воронцова,. В.В

«Орус адабияты» дисциплинасынын аннотациясы

Дисциплинанын аталышы	Орус адабияты
Дисциплинанын эмгек көлөмү	Дисциплинанын эмгек көлөмү: 2 кредит
Курсу, семестри	4-курс 8-семестр
Окуу планындагы дисциплинанын орду (пререквизити, постреквизити)	«Орус адабияты» дисциплинасы окуу планынын жалпы кесиптик циклине тиешелүү жана вариативдик бөлүмгө кирет. **Пререквизиттер:** Кыргыз адабиятынын практикалык курсу, кыргыз эл оозеки чыгармачылыгы, XIX к.ч. кыргыз адабияты, кыргыз адабияты 1920-40-жж, акындар поэзиясы, кыргыз адабияты 1950-70-жж, көркөм котормо теориясы жана практикасы. **Постреквизиттер:** "Орус адабияты" курсунун постреквизиттери төмөнкү дисциплиналарды камтышы мүмкүн: Кыргыз адабияты 1980-1990-жж, кыргыз адабий сынын тарыхы, адабият теориясы, чет элдер адабияты ж.б.
Дисциплинанын максаттары жана милдеттери	Орус адабиятын үйрөнүүдө адабиятты бардык жагынан иликтеп, алардын маанисин коомдун тарыхы менен ажырагыс байланышта текшерүү – жакшы натыйжаларды берет. Орус адабиятынын эң эле таасирдүүлүгү жана өзгөчөлүгү – көркөм чыгармалар. Орус адабияты күндөлүк турмуштагы болуп жаткан кубулуштарга жараша тынымсыз өзгөрүү абалында турат. • Негизги теориялык-адабий терминдерге ээ болуу; • Орус адабиятын түшүнүү боюнча так көрсөтмөлөрү; • Анын таандык белгилерин аныктоону билүү; • Орус адабияты жана анын биримдиги, • Түрдүү адабият жана орус адабият боюнча анализдөөгө ээ болуу;
Компетенциялар:	**КК-3.** Окуу процесси үчүн окутуунун инсанга жана туруктуу өнүгүүгө (сергек жашоо, жаратылышты коргоо жана рационалдуу колдонуу, энергоэффективдүүлүк, маданий көп түрдүүлүк, гендер, инклюзия ж.б.) багытталган принциптерине оптималдуу шарт түзүүгө жөндөмдүү; **КК-12**. Өзү үйрөнгөн тилинин адабияты жөнүндө анын тарыхый өнүгүү жана азыркы абалында билимдерге ээ; **КК-13.** Үйрөнүлгөн тилдеги оозеки жана жазуу кебин кабылдоо, түшүнүү, ошондой эле көп кырдуу анализдөө билгичтиктерине ээ; **КК-15.** Тексттердин ар түрдүү типтерин лингвистикалык (адабият таануучулук дагы) көз караштa өз алдынча анализдөөгө, чечмелөөгө жөндөмдүү;
Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжалары	**билет:** - кыргыз адабиятында орус адабиятынын орду жана маанисин түшүнөт; -адабият таануу илиминин мыйзам ченемдүүлүктөрүн, жетишкендиктерин, өнүгүү тенденцияларын; -улуттук чыгармаларды жандандыруудагы орус адабиятынын маанилүүлүгүн сезишет;

	колдонот: - орус элинин адабиятын үйрөнүү тажрыйбасын өздөштүрүүнү; - сөз чеберинин (авторлор, актёрлор, ораторлор), чыгармачылык өзгөчөлүгүн талдай жана баалай алууга жетишүүнү; - айтып берүүнүн ык-машыгууларын, сүйлөө чеберчилигин; - речтин образдуулугуна, эмоционалдуулугуна жетишүү аркылуу чеберчилик менен сүйлөө ыкмаларын өздөштүрүү жолдорун; **ээ болот:** - автор тарабынан чыгармага берилген эстетикалык бааны, идеяны түшүнүү өз сезиминде эргүүнү, же жек көрүүнү, элести, эмоцияны пайда кылуу жөндөмүнө; - орус элинин адабияты боюнча илимий-теориялык билимдерди практика жүзүндө пайдалана билүү ыктарына; - эртеңки кесибине зарыл билимге, ык-машыгууга ээ болушат
Негизги жана кошумча адабияттар	**Негизги адабияттар:** 1. Хрестоматия по древней русской литературе (сост. Н. И. Прокофьев М., 1981) 2. Демин А. С. О художественности древнерусской литературы. М., 1998. 3. История русской литературы: В 4 т. Л, 1980. 4. Гуковский Г. А. Русская литература XVIII века М. 1939. 5 .Буранок О. Н. Русская литература XVIII века Учебно- методический комплекс М.1999. 6. Фёдоров В. И. Русская литература XVIII века М.1990. 7. Западов А. П. Русская журналистика XVII века М. 1964. История всемирной лиетратуры: В Эт.Т.5 М. 1988. 8. Лихачев Д. С. Монументально-исторический стиль древнеславянских литератур. // Славянские литературы. Доклады советской делегации. М. 1978, с.

Аннотация дисциплины «Физическая культура»

Название дисциплины	Физическая культура
Трудоемкость дисциплины	Трудоемкость дисциплины: 13 кредитов
Курс, семестр	1-2 курс – 1-4 семестры
Место дисциплины в учебном плане (пререквизиты, постреквизиты)	Дисциплина «Физическая культур» Пререквизиты: физическая культура школьного курса Постреквизиты:
Цели и задачи дисциплины	Цель дисциплины — формирование у студентов физической культуры личности, мотивации к здоровому образу жизни, развитие физических и функциональных качеств, необходимых для полноценной профессиональной и социальной деятельности. Задачи: – формирование знаний о роли физической культуры в жизни человека; – обучение основам оздоровительной и прикладной физической подготовки; – развитие и укрепление здоровья, повышение работоспособности; – формирование потребности в регулярных занятиях физическими упражнениями и спортом.
Компетенции:	СЛК-1. Способен обеспечить достижение целей в профессиональной деятельности отдельных лиц или групп.
Результаты освоения дисциплины	Студент должен знать:** – теоретические основы физического воспитания; – принципы здорового образа жизни; – методы физического самосовершенствования. **Уметь:** – выполнять комплексы физических упражнений для развития выносливости, силы, гибкости, координации; – использовать упражнения для восстановления и поддержания работоспособности; – организовывать самостоятельные занятия физической культурой. **Владеть:** – навыками контроля физического состояния и уровня физической подготовленности; – средствами профилактики утомления и поддержания здоровья.
Базовая литература	1 Основная литература

	1. Муллер А.Б., Дядичкина Н.С., Богащенко Ю.А. Физическая культура М.: Юрайт , 2024г 2. "Физическая культура" Н. А. Кузнецова – учебник, охватывающий основные аспекты физической культуры и её значения для здоровья и жизнедеятельности человека. 2. "Основы физической культуры" А. В. Бадиева – общие принципы физической культуры, её роль в образовательном процессе и здоровье студентов. 3. "Физическая культура и спорт" В. И. Мазур – книга о влиянии физической активности на жизненные результаты и профессиональную деятельность. 4. "Краткий курс физической культуры" Е. В. Тихомиров – пособие, описывающее различные виды физических упражнений и их значения для студентов. 5. "Здоровый образ жизни: теория и практика" С. Ю. Давыдова – изучение вопроса о здоровье и устойчивости к стрессам в различных сферах жизни. 6. "Спорт и экономика" И. В. Карпова – анализ взаимосвязи между физической культурой, спортом и экономической эффективностью. 7. "Физическая культура в вузе" А. И. Скачков – учебное пособие о методах и формах организации физкультуры в высших учебных заведениях. 2. "Физическая культура" Н. А. Кузнецова – учебник, охватывающий основные аспекты физической культуры и её значения для здоровья и жизнедеятельности человека. Дополнительная литература: "Физическая культура: учебное пособие" URL: КиберЛенинка – доступные материалы и статьи по физической культуре и её значению для студентов. 2. "Здоровый образ жизни" URL: Научная электронная библиотека "elibrary.ru" – статьи и исследования по вопросам здоровья и физической активности. 3. "Физическая культура и спорт" URL: Российская государственная библиотека – электронные книги и научные исследования по физической культуре и её влиянию на общество. 4. "Основы физической культуры" URL: Студенческая электронная библиотека – подборка учебных материалов и пособий по физической культуре.

	5. Курсы по физической культуре и здоровому образу жизни URL: Coursera – платформа с онлайн-курсами, включая темы физической культуры и здоровья. 6. "Спорт и управление" URL: ResearchGate – исследования о взаимосвязи спорта и экономических аспектов.

Тиркеме 7